

~~K 6635~~
A 21

270 - 100

899,962,1-1
+ 9(47.922) n16

ც ხ თ ვ რ ე ბ ა

მეფისა თეიმურაზ ჰიჭუჭლისა,

აღწერილი ლექსად

არჩილისგან მეფისა ?

~~R6635~~
2

შინ არ გაიხუთა

დაბეჭდილი

ქალქსა თფილისს

სტამბასა შინა კავკასიის ნამესცნივის კანცელარიისსა.

1853.

ПО ПРИКАЗАНІЮ

Его Свѣтлости Намѣстника Кавказскаго
Князя Михаила Семёновича Воронцова.

ბ რ ძ ა ნ ე ბ ი თ ა

მათისა უგანათლებულესობისა, კელმწიფე იმპერატორისა კავკასიისა მხარეთა შინა მოადგილისა, გნიაზისა მისაილ სჯმეონის-ძის ვარტანტოვისა.

მათს უგანათლებულესობას

კელმწიფე იმპერატორისა კავკასიისა მხარეთა
მადღილეს, უგანათლებულესსა კნაჲსსა მისაილ სჷმეო-
ნისძეს ვერცხრეს,

ბრძანებითა მათითა, სსარგებლად ქართუშლთა, აღ-
ბეჷდილსა წიგნსა ამას,

კუბღჷნი უმდაბლესად

პლატონ უგნატისძეა იოსელიანი

19 აპრილს 1853 წელსა

ქ. თფილისს.

ვეჭყე ესე ჩემი წათქვამი, კარგი რამ მოსაგონარნი,
არ სავიცხავი ამბავი, ამო და მოსაწონარნი,
არც სხუათ ზღაპრულთა შინათა, ტყუალად გასაგონარნი,
ესეკ კარგიე დუმილსა, წარწყმდათ ყოვლი მტონარნი.

მეფე არილ,

ც ხ ო ვ რ ე ბ ა

მეუის თეიმურაზ პირქელისა.

ამბავი მოწყალისა და მოსამართლისა, სასელოვანისა და მრავალ-ჯერ სასელოვნად გამაჩქუჭებულისა, ბრძნისა, რიგორისა და თელოსოფოსისა მეუის თეიმურაზისა, მოთხოვრებით ყოვლისავე, რაჲცა სიყმაწვილით, გაზრდით, ვაჟ-კაცობით, სიბერით სიკჳდილადმდის ემრომა და გარდასდოდა (1).

1.

ისმინე ჩემი ამბავი, სიუკმითგან ვით ვჳსი გოდებად, სიბერით სიკჳდილადმდისინ, სამუდამოდ ცუცხლთა მოდებად, მართალი არ თუ ცუელი, არ მიზეზისა მოდებად, რაჲცა მასსომს უჭლას გიანობ, არ მინდა სხუგან მოძებნად.

(1) მეფე ესე თეიმურაზ იყო ამა სასელით პირქელი ბ შჯლი დედოფლის ქეთევანისა, მოწამეობისა გვრგვინით ქრისტესთვის აღსრულებულისა. იგი გამეფდა 1605 წელსა ბ იმეფა 61 წელიწადი. შ. ი.

2

შანჩიუმი (*) და კელმწიფეე, კასეთს ღრთისაგან წყალობით,
მშვიდი მოწუხალე მდინახლი, სჯულსედას ერთობ მკრძალობით,
ქერივთა ობოლთა შემბრალე, არ იყო მათზედ ძალობით,
კელავ მშვიდდოსანი უსახა, ცხენ ძალი მშვიდ იფიცსე-
ლობით.

3.

შანის რემისა ქებასა, ვერ ვიტყვ მე ერთ-კელადა,
ღრთას მოშიში და მოწმუნე, იგ არ თუ იყო კელადა,
მტერთა მძლეველი ძლიერი, გლახ-ლამი უჩნდა მელადა,
მუდამ მას ჟამისა ნადართ სხუა, აელთ ერთობ გე-
ლანა.

4.

ოთხი შული ზეჟა იმთა, აწ მოგასსენო სახელი,
დავით ერეკლე გიორგი, იყენეს სიკეთის მისახუცლი,
მკათხე კონსტანტინეა, სხუცბრ კარგი ჭკუა ნათხელი,
გულ-ჯავრისანი აძაგი, შეუბოვარა და კელა.

5.

მამა რემისა სანატრონად, ჭკუას უძებ მეტმე ბაქეს,
ერეკლეს სიუხუცისა, უწონებდეს დიას აქეს,
გიორგისას მას უბნობდეს, იქ ცარიელ იყო აქეს,
როცა არის მასცა გეტეჟ, კონსტანტინეს ბოლოს
საქმეს.

(*) შან შინი იყო მეფე კახეთისა ალექსანდრე მეორე, რომელიცა გამაჰმადიანებულმან შულმან მისმან კონსტანტინე, მოსრულმან სანატრონით. მოკლა კახეთს 1605 წელსა. მასთანვე მოკლა მამა თვსი გიორგი. რუსთუქსლი ჰაფლე ბ სხუანი (იხ. ჩემგან დაწერილი რუსულად წიგნი: Путевыи записки по Кавери, стр. 71). უცხოდ ბ დაწერილებით სამწუხაროა.

6.

ოგიმტა დღე დაიწესა, რის მამამ მისტა უაენსა,
იგ მან ეშმაკმან გაზარდა, მით დაამსგავსა კაენსა,
ბოლეს ვიამბობ თუ ღუთისას, საქმეს იქმს რეკორ სწუენსა,
მთქმელთ და გამგონთა ორთავე, სანადუელს ცრემლთა
სადენსა.

7.

ერეკლე სტამბოლს წავიდა, მამას შემოსწუჭა თუ მამას,
დაის ეწეინა მეიკესა, დადსა ჩავარდა ჭებუნქსა,
თეთრს წუჭრს იგლეჯდა გაჭყრიდა, იტყოდა სოფლის
მღერქისა,
დედოფალს ვინ შეჭყადრებდა, ამბავსა მის საგურქალსა.

8.

ამ ხან შიგან უამთა წარვლით, ალექსანდრე მატა ბერდა,
მას წინა დღეს მის უამისას, სიკეთესა ვინმე აღწერდა,
ბერნი მღუდელნი ჰატვიით ჭეუჭს, სრულად ჯარი მათა
მხერდა,
მაშინ მისის კელმწიფობით, მხიარული უეჭლა მღვრდა.

9.

რა შჯლებმან მამა მწნასეს, სიბერისგან დანავარდნი,
ბეჟ წახრილი მოუჯთანოდა, იქით აქათ განავარდნი,
დრო მოუხდოთ ავი რამე, ერთმანეთზედ შენავარდნი,
სოფლის ქარმან აღიტატნეს, მათ შეექნათ განავარდნი.

10.

ორნიუ მმანი წამოვიდეს, ქართუჭლთ მეფის შესავარდა,
თან იახლნეს დიდებულნი, ღაკაზმულნი ვითა ძაყარდა,
წამოიღეს ორთავ ბევრი, მრავალი რამ იქ საყარდა,
ბორჯალი აქეს თან უმტრესსა, უფრესისთავს შესავარდა.

სა ამას მოთხრობასა აღჭსწერს რუსთა მწერალი კარამზინი

11.

მივიდნენ და გაესალმნეს, ძმის-წული მამიდა-შულსა,
მოიკითხეკდენ ერთმანეთს, ღიმილით იჩენდეს კბილსა,
კარავს ჩამოჭხედეს ნადიმაღ, ლხინსა ნახევდნენ მეტ
ტკბილსა,
კათენესამდინ ზედ წაჩთვთ, მონდომებდენ არძილსა.

12.

ახლას მეფე გამოვიდა, ბიძა-შულს უდაცბაზა,
ხილზედ დასხდენ მოიტანეს, უცხოები ბეკრი მაზა,
ღვინს სმიდეს მანაურსა, უკეთეს რომ ეგავაზა,
ასრე დახუდნენ ორნი ძმანი, ვით მამისკან ეანდაზა.

13.

ცოცა ხანი ამით წავლეს, ზედ მოახეს ლხინი და ზმა,
დაღამდა და მოიტანეს, სანთლები და მეტე ბაზმა,
ლხინი მხანეს დიას კარგი, არ მოსწყინდათ ხანთა დაზმა,
დილასედა ძღუტნი უძღუნეს, რაც მათ მისთვის მოეკასმა.

14.

მეთ ისაქმეს მათი საქმე, ფარული და ანუ ცხადი,
კულავ მეფემან დაჭხატეუა ლხინი მსაქმსა დასაქადი,
გიორგიმ თქვა აწ არა მტალს, კულავ მე წავალ აწ შენ წადი,
ქანი ძმაო ძმის დალატ ზედ, შემოქმედსა რასთვის მხადი.

15.

მას მქონდა ეს თათბირი, აღრითვან გამორჩეულად,
საქმე გრჩავა ბორცვი ეშმაკს მისზე მისეულად,
უმათ განდობდა ბეკრი მუჟა, ბარამით მას მისეულად,
ბარამ დავითთან ამხილა, თავს კერა ვიქ მე ეულად.

16.

რას მამა ჩემს ესე ესმა, ვინა ვისა მხი ძმაო,
მტერი მოუკმედეს დავითსა, გიორგი იპურას უმითაო,
აგრე ჟახანნი კმტონივარ, უმტროსი მე გავითაო,
რასა იქ კარგო გიორგი, რას ვმთესავთ მოვიძვითაო.

17.

ლხინით ადგა წამოვიდა, ჯაგრიანი გულით ბრძანი,
მოვიდა და შეუძახა, ჩემო ძმაო მანდ რასა ქსი,
შენ მე როგორ დამიჭერდი, ბიჭვი ვიყავ თუ საბაზი,
თვთ შეიბურა ჰატონ უმანი, არ წაირთუა ტახტ
დარბაზი.

18.

წამოვიდა მსკე წამსა, თუეცა ბარგიც არ დაყარა,
მათ რომ მისთვის შესახურობლად, მუჯლდს ჩაეგდო გარ-
დუყარა,
ძმა ციხეში დაატეშებ, უმანი კლდესა გადმოყარა,
მამას ტახტი გამოსართუა. მაგრამ დიდ ხანს ვერ ემყარა (*).

19.

საქმე ეს ჭქმნა ღეთის საწყენი, ეშმაკისგან ის იძლია,
მამას ბერის კელმწიფესა, ბატონობა გამოსძლია,
გიორგისა სამართლით ჭქმნა, მეუობა არ შეაძლია,
მამასუედ არს დამნაშავე, თუ არა მასუედ უმართლია.

(*) მამა მისი იყო დავით, ქმარი წმინდის ქეთევან დე-
დოფლისა. ამან არა დიანს მუელეობისა წმინდის ქეთევან-
ნისა, მიჭსტაცა მეუობა მამას თვსსა ალექსანდრეს, ჰატონარ-
ჭყო იგი ღ თვთ გამეუდა. გარსა ღმერთმან შეუმოკლა მას
დღენი ღ შედგომად ექუსისა თთვსა მოჭკუდა. მამა მისი
ალექსანდრე გამოსრული საზურობილით, კუალდეე ადვიდა
ტახტსა ღ მეუობდა.

20.

ექვსს თთუჭს (1) ვარგა ბატონობდა, ნადირბოდის
მოისრითა,
მერმე მოკუდა, მისნო მტერნო, ისრით აღარ მოისრუთა,
ის სოფელმან გაისტუმრა, მოვდა რას მოისრითა,
ისევ ბერმან კელმწიფემან, დაშუჭნა ცახტი ხრითა.

21.

ცოცა დავრჩი მე თბელი, თუძტ არ ვმეუნდი ისრე ძიძის,
ხახამ მასთან დაძაყენა, დამანება თვარუდ ბიძის,
მასათუთა ნებეკად, ჩამატმეკდა ხამნ რჩ ძადას,
ჩემნი სწორნი უმაწულები, კერ მშუკებოდნენ ჩემსა
ბაძისა.

(1) მოთხრობა ესე ვრცლად აღვიწერე რუსულად წიგნსა:
Взглядъ на состояніе Грузіи подъ властію царей Маго-
метанъ. 1849, Тифлисъ, стр. 99.

ამბავი, სასარელი და სათქმელად სამნელა და სა-
სმენელად სამაგელი, მეორეს კაენისა და ლამექისა,
შუღ გზის გამოვრდომილისა კონსტანტინესი,
რომელმან ესე ვითარს განზრახუა გულს იღწა და
მოჭკლას ღუთის-მოყუარე კელმწიფე მამა ალექსანდრე
და მის თვისი გიორგი: უეურეთ მანქანებსა ბელის-
რისსა.

22.

ეს ამბავი ეყენს ესმა ⁽⁵⁾, კარგა წყლილად გააგონა,
ამას ზედა ეშმაკისა, საქმე იმან მოიგონა,
კონსტანტინეს დაუძახა, ამით თურქე წაიგონა,
აწლა დაგრჩა გახეთიო, მეტ შენ მოგეტ მგონი მგონა.

23.

გამოგზავნა მან კახეთსა, ბორცუს საქმეს ახარებდა,
მამისა და მამის სიკუდილსა, უეჭურელად ახარებდა,
ალექსანდრეს ლალა იფშის, მუჭლს საქმესა ახარებდა,
რად იამა უღურ სიმსა, ჩქარად მოვა ახარებდა.

24.

მან ხალათი გამოგზავნა, საქმისათვის არ საზაროთ,
მას სიბერე მოერიო, გიორგის მართლ საზაროთ,
ერთავ სიშტი დაუშინეთ, შიკან დარჩეს არ დაზაროთ,
თუ გიყუარვარ მაგას ნუ იქო, კარდი ადრე არ დაზაროთ.

(5) უყენად ამ დროს იყო სპარსეთისა შაჰაბაზ დიდი.

25.

წამოვიდა მოხლოვდა, მეფეს ესმა შულის მოსლვა,
ერთი მკჳდარი მოაგონდა, და მეორის სსკაგან წასლვა⁽⁶⁾,
დაუკაზმეს ბედაურნი, მარქაიებით რახტით ასლვა,
გასაიხუელის ჟამი იყო, მავრამ ჟერ ვარდსარ ეფასლვა.

26.

რა გრემიდა მე წაბრძანდა, და ჩაეგება ბაზარსა,
გულ მხიარული შეჭბული, თან არ იასლებს ბოზარსა,
შულს ვჭბობ მე დაკარგულსა, უკჳდავებისა ბაზარსა,
გამოვჭბრუნდები ალავერდს, და წამოვიხსამ მაზარსა (7).

27.

მივიდა და შეიყარნეს, მხიარულად უცხო რამე,
მეფე იტყუჯს სახარების, მომაგონდა ბრძანება მე,
აწ უძღები შული ვჭბოვე, ამესილა თუალთ ბია მე,
ზუნარაკს დავჭკლავ ჳამებულსა, მეგობარხო თქუცნტ იამე.

28.

ჳაჳა ჩემი ბედნიერი, სიბერისგან უძღურობდა,
მხეტთა მსუკელი, მონადირე, ველთა ისრეკედარ შრობდა,
ვინ ბიძად მეუა მკნე ძლიერი, იგ ჰინად მზე ტანადრობდა,
შულისაგან მამა და მამა, სიკუდილს ვითამ იაზრობდა.

(6) ესე იგი უშულოთ დარჩენილისა გიორგის სიკუდილო
დ ერკვეს სტამბოლს წასულა სულთანთან. ჰ. ი.

(7) მეფეს ალექსანდრეს, ბოროტ-შემთხუჭულებითა გულ-
შემუსრჯლსა დ მოხუცსა, უნებდა მონოზონად შესულა დ მეუ-
დროებით ცხოვრებისა თვისისა აღსრულება ალავერდსა.—სასე
მისი დ მამისა მისისა ლეონ მეფისა ვიზილე ათონისა მთასა,
ფილოთეოსის მონასტრის სტრაჳეზოსს კედელზედ დახატუ-
ლი (1849 წელსა).

29.

მეფემ ჩაიტყა ხალათი, ცხენსა შეჯდა მისეულსა,
ვერას დაჭაზრდა საქმესა, შულს მასზედ გამოსეულსა,
მოვიდნენ დარბაზის გარდახდენ, ქექს საფენ ოქრო ქსეულსა,
აწა ჰყვარს მოჭელავს მამასა, და კახეთს გახდის ეულსა.

30.

მოიგონა დასუბავდენ, საქმე მსქესო არ სჯავრო,
მისი ჯარი გარეთ იდგნენ, ერთმანეთზე დასჯავრო,
ნიშნად თურქე ესე მიშსტა, მისნი უმანი გამოკჭყარო,
შემოდით და დაუშინეთ, ქექს ვლმებით და მე კმხანჯარო.

31.

მეფესა შერჩა რუსთველი, და ამის ძმა უორჩიბაში,
სხუნანი სადგომს წამოვიდნენ, კახნი იუწენ თუ ახაში,
შევიდნენ და დაუშინეს, შიგ დაჩეხეს მისკარბაში,
მამა და ძმა ორივე მოკლა, ერთათ ჩადქეს მოახაში.

32.

რუსთაჭელი და აბელ ძმანი, ორთავ თავი დაჩეხეს,
ვის უქმნია ამისთანა, ცა რისხვთა მოაქეხეს,
მას ანგელას კელმწიფესა, ასრე კელი როგორ ახლეს,
მაგრამ მისგან ეშმაკისა, გაათავებ დანამკეხეს.

33.

რე ესე ჰქმნა ადულად ჰსინდა, მას ურწმუნოს უოკლი ავი,
მოინდომა დედა ჩემი, უცხო რამე შესარბთავი,
მოცაქელი გაუგზავნა, შეამლია თურქე თავი,
შეუთჟალა არ შეძირთავ, ძალად გმოებ მითქმამს დავი.

34.

რე მოვიდნენ მოცაქელნი, მოახსენეს შიშით ძმწოლით,
უბრალო ხარ თუ დაგუხატო, რასთჯს იქ არ დავაქოლით,
მაგრამ რა ვქნათ მან ურწმუნომ, გამოგუგზავნა დიდის ძალით,
ქრასტთანეთ არ საქნელი, ჩასწავლა აქეს ამას ძოლით.

35.

გაიგონა დედა ჩემმა, ბრძანა ესე ვით დავითმე,
ვინცა მკადრა უკადრისი, დავივიწყო ან დავითმე,
ვინ ჩიქილა შემირცხვნას, ან სუნბული ვით დავითმე,
დმერთმან თვისის რისხვთ მკითხოს, შემოეშუა იჯუ სიომე.

36.

შეუთჳალა ღმთის მგობხარო, მამის მკუღელო და ძმისაო,
ავის მთქმელო ავის მქნელო, შენ უღირსო სულთ დგმისაო,
ეოკლის კაცის სანაგელო, სულ მოქმედო ავისაო,
ღმთით ვეჭვ ადრე შეგანანო, ჩემი თხოვნა დავისაო.

37.

მოცაქელთა მიუტანეს, მას ეს საქმე დააჯერეს,
კადეკ ცდასა ახირებდა, მაგრამ სიტყვთ შეიჯერეს,
მწუჭ გაჯავრდა თათრებიან, ჯავრით გული გაიჯერეს,
სხუას ამბავსა ჩამოკეხსნათ, დავათათო მადი ჯერ ეს.

38.

ამ საქმეებს წინა ხნითუჭ, ღედამ უაენს შემახუჭწა,
აქ გიორგის შეუშინდა, ამაღ მისკენ გარდამხვეწა,
მან შემიტკობ ვითა შული, არ თუ შიშით მე დამხვეწა,
გამეხარნეს მასთან მისულა, დაწვ ცრემლმან არ მი-
ხვეწა.

39.

მე შეკმანსან თან გამომეშა, ზნეობის სასწავლებელად,
მწერთნიდის საღმრთოს კაცობსა, თავი ჭქონდის თავ
სადებლად,
ჰიჩსა შინა გამამაგრის, გული ჭქონდეს ვით სალებლად,
მანამის და მსახურებდის, დაწუთა მწკეპდის არ სალებლად.

40.

კონსტანტინეს თან ხლებოდეს, შირჭანელნი და უაჯარი,
ბასაჩს იდგა წამოვიდა, ეშმაკისგან დასაჯარი,
აქათ იმას შეეუარა, თუსნი უმანი კასთა ჯარი,
შებმულ იუშენ მატა ევლათ, თუმც ეხმარა კრძალ
ხანჯარი.

41.

ჩუხნცა გუხსმა ეს ამბავი, რაც ქმნილ იყო და რაც არა,
უაენს ვესმე მიმიუჩინეს, მომიტანეს დახატარა,
შეკმაცან თქუა სალო-ხუტესმან, გითქუამს ცოდნა
არამც არა,
შენ ამათი დაგრეხილი, საბელიო დაგეტარა.

42.

შემომხასა მირსავ იტი, კახეთს ქმნილი დიდი ძალა,
შებმულან და კონსტანტინე, მათ მოეკლავს მგონი ძალა,
მეტ მიამა კარგა ქმნილა, მოინდომა რასთუს რძალა,
ავის მქმნელსა გარდახდია, რა იქნება ჩემი ნალა.

43.

მიბრძანა თუ აქამდისცა, მე მიინდოდა შენთს კარგი,
მადი მადლი გარდისადე, ეს წყალობა მტკიცედ დარგი,
რადგან შენი სამკვდროა, ან მე რასთუს დაგიკარგი,
ჩქარად წადი მალ მიბრძანდი, თუნდა კიდევ დაგრჩეს
პარგი.

ბატონის თეიმურაზისა ყაენისაგან ტკბილად საუბარი, წყალობის ნიჭი და მრავლის იმედის დაპირება და აღთქმა, გამოსტუმრება მათგან, უგრძნობელობა და მქისიუს მოსულა.

44.

გამომისტუმრე წამოველ, მიბოძა ბედაურები, ცხენები ოქროთ ვაზშეული, არ იუჟნენ უსუსურები, შესამოსელი სალუქი, მნახჭლოთგან მოსასურკები, სუთრისა გაწეობილება, მურას თასები სურკები.

45.

წამოვედით მადრიელნი, მხიარულნი დიდად მისგან, სიარულსა არ ვითმენდით, რა განათლდის ღამე მზისგან, შეუძოკლეთ გმძლად საკლეელი, ისრე თვიცხად ჩუჭნის სლზსგან, უეჭუჭლად ზატრონობა, დავიჭირე ღვთის მადლისგან.

46.

ქისიუს მოველ ერთს სოთელსა, უმეტარად შეუტყობრად, ერთი ვატი მოკვევება, მართლ ვეგონეთ ჩუჭნ მეკობრად, რა გამიცნა თაყუანის მტა, ენა იწუა შესამკობრად, მადლი ჭკადრა შემოქმედსა, ნეტარძი ჩემს ამ ღრთ მოყრად.

47.

დაიძახა მე საბრალთ, არას ვღირს ვარ ზატრონისას, მოვახსენო მობრძანდების, ჩემსა ვითა სართულისას, ჩამოჭხდები არას დაგჭკლავ, თაკისა ვჭიუყვავ შენის მზისას, მეფევე უწეა ისერებდა, ქრისტე სჯომონ კეთროვნისას.

48.

მან შერმაზანს სალთახეტესსა, უთხრა შენ ხარ ჩემი ღონე,
მოახსენე ერთი სიტყუა, უფრო ნუღარ დამაღონე,
თავი სახლი საქონელი, უშტლას თქვენ წინ მოვიძღუნე,
ერთი ღვინო დამილიკეთ, ხჭალ მეფეს წინ წამიძღონე.

49.

ვჭსთქვ თუ რადა გაეწეობა, ასრე გულით მოხატოქეს,
მო ვეწვკნეთ მხიარულსა, ნურას უხამთ სახატოქეს,
გარდავხდით და კარს შეკვდით, ღობეს ვერვინ გადაბიჯეს,
დავსჯექ გარე შემომისხდეს, ვჭგუნდი მთურე ბაკში იჯდეს.

50.

ღმერთს თურქე წყალობა ექმნა, აღარ იღებდა ვახშითა,
ბეკრი რამ ჭქონდა მხა თურე, არ გვკეთებდა ხაშითა,
უცხოდ დავგზნდა მებეგრე, მცირეს თავისის ვახშითა,
მან აღრე აღარ გაგზნა, ღვნითა ერთ სახაშითა.

51.

მოიუქანა ცხრა ემაწული, ავუნებითა შიგ ჩაკრული,
ვიცი არას არ შეიძენი, ძღუენი გიძღვნა თუმცა სრული,
სრულამც თქვენ გენაცუალების, დედ-მამიან თქვენთვს
სრული,
ჩვენ სანატრულად შენის ჭირის, სული გექონდეს ამო-
სრული.

52.

დიდა გათენდა ვმა გაჭვდა, უფულგან მოსლვსა ჩემისა,
მუნ სინარული შეიქნა, გულით არ შესარემისა,
ვინცა მნახევდა მჭურეტელი, ნახუამან გაჩემისა,
სხუანი ნახულნი ჩემთანა, უკვრდას არეჩემისა.

53.

შირეულ კატი გამოვჭვავენ, დედა ჩემთან მახარობლად,
ღმერთსა დიდი ძაღლი მიეტ, აღარა ხარ საწყალობლად,
შეგზობლად ვით გჩხედვდა, შენ ქერივსა და მე გლახ-ობლად,
ჩემი აქეთ გამოვჭვავენ, არ შეგეკმნა საბრალობლად.

54.

მახარობელი მისლუოდ, ბევრი რამ მას ებოძადა,
მამული ანუ სასახლე, ქუთკირი არ ებოძადა,
კულავ ტურფა შესამოსელი, ტუდ მუდი არ ებოძადა,
მას სიუხვთა სხუა ქალი, ვერსად ვერ შეეხამადა.

55.

თუმც ვატნობე ჩემი მოსულა, ასრე აღრე არ ეგონათ,
წყინარად მოვა შექტევიითა, სხვს ვისვანმე გაეგონათ,
სრულად კახნი გრემს მიეხმო, დიდებულად მუჟა ან მონათ,
თუ არ აქუნდა დამხდომოდა, გამშეცნებით მოსა-
წონათ.

56.

დედა ჩემსა მახსენეს, ჩემი მოსულა ისრე სწრაივად,
მას ენადულა ვერ დავხუდიო, ვით მინდოდა კარგად აივად,
კახნი ახად მოვიწვიე, მიმეგება გამეჟა სეივად,
მოურავი მომაგება, სხუა დიდად და თუმც არ მეივად.

აქა სრულ ერთ-პირად კასთ სიხარული და ბედისა და ეკლისა ნატრქა, თავისის შემკვდრის კელმწიფის შჯლისა, კარგისა და ცხენ კეთილ იარაღ მარჯუტს კაცით წინ მიგებება, მეფისაგანაც მგზავსიერად გასარება, ღსინი და პოუწეენელი უჭირუტლად მსიარულებს.

57.

მასვე წამს თუთ მოურავი, თამაზ მისისა ღრმითა, სხუა მოკელენი შინა უმით, მოვიდნენ კრძალუთ შიშითა, თქუტს ვჭწუხთო აქარ დამხდომნი, სხუა აუერ ანაკართ იშითა მე უაღერსო მათ შიგან, კაცი დავაგდე იშუთა.

58.

მოვიდნენ და კელს მაკოტეს, ზოგნი თავსა მეკლებოდეს, შენი მტერი ამას იქით, შენის კრძლით მძლე მკლე-
ბელობდეს,
თავს ათასჯერ განაცუელითო, დარაგრულსა კინტ გგონებდეს, შენ გასინჯე ამას იქით, თუ გრემს არ მიმესქლებოდეს.

59.

ხეთს დღეს იქივ მოვისუტნე, შორის გზითა დადალულმა, თავი კარგად მომაწონეს, ჩემს წინაშე მათ მოსრულმა, მამუტრალობა განგუაშორა, ზედი ზედა თქალთა რულმა, დიას კარგნი უმანი დამხუდეს, მეტის მეტად ჩემმა სულმა.

60.

გაღმა გაველ ენისელთა, იქ დამიხჭდა მოურავი,
სულ თავისის ღრობის კაცით, სიმრავლითა უამრავი,
კაცი თქალს ვერ გარდაწოდენდა, იდგნენ ვით ცხა სატურავი,
ჩა მოვიდნენ ტკბალად დავსუდი, მათ არ ვუთხარ
სამღურავი.

61.

ესე ვჭსოქ თუ ერის ბატონსა, ამის უფრო რაღა უნდა,
თავადნი და დადებულნი, მოვიდნიან გუნდა გუნდა,
ანგარიში მნელი იყო, სასწერად თუ ვის უნდა.
ისინიცა თან ვიახელ, ვინც გუჭრდ მახლდა არ გაბრუნდა.

62.

დილას ავდექ წასავალად, ცოცადრე წავიარენით,
ალავერდელი დიდებით, მობრძანდა ითქმის არ ენით,
მძუდად ამბობი მივეცით, შეუჩა არ გავიმწარენით,
მერძე სსუათ უთხრა მობრძანდით, აწე თქუცნ შეეყარენით.

63.

მამიკითხა მს ბრძანეო, თქუცნ ამგავი თქუცნი გუთხარ,
ღეთის შიშსა და სიუქარულსა, უეჭუჭლად ვიცი მხა ხარ,
შობის გსითვან დაღაღულსა, შემოგხედამ ღომავით ხარ,
ის აკურთხა შენ ზომელი, მოხველ და ვქალად მოსრულ ხარ.

64.

ჰააერით წინ წარსრულნი, იმ დამეს არბუსს დავდექით,
წმიდის თევდარეს საუდარსა, ვილტეთ ცისკრად ავდექით,
ღუთისა მადლობით წყალობას, ხუჭუნითა ცუდად არ ვჭსდექით
ავიყარენით მივსარობთ, იქადამ წინ არ წავდექით.

65.

მუნით წარვედით გრემისკენ, აწდა რუსთუჭლი მოვიდა,
სრულ ნაპირისა ლაშქრითა, წითელი ეტწათ მოვიდა,
მათს ანგარიშსა დამთჟელი, დამთჟლითა ვინ აუვიდა,
თუ მტკერს მადგენენ ესენი, ვჭსოქ ამათ სად წაუვიდა.

66.

მკვიდეს და მომესალმნეს, თაყუანისმცეს დას-დასებით,
დას ბეკნი შეუკრილ იუწნეს, სიმრავლითა ათასებით,
მხიარული სიტყუჲ ვუთხარ, შევიქმოდი ლხინთა ვსებით,
სიხარულით ენთებოდეს, სიმწუხარის დანავსებით.

67.

რესთქმლმა თქჲა ვით ბრძანდები, ღჳთის წყალობით ვით
მოსრულა,
სასლთა შენთა სიმტკიცეო, საძირკუჭლად არ დაძრულა,
უარდო ახლად გაიურჩინილა, თრთვლისაგან არ დასრულა,
აჲსლად მსეო, ძალად ლომო, ნორჩო ედემს აღმოსრულა.

68.

დედისნახჲა მწუჭდ მინდოდა, თუმც გავჭოტინდე ვით გავაზნი,
მომასხენეს ჩად დავაგდოთ, ჩუჭნ ულხინოთ იქ გავაზნი,
დავუჯერე გარდავხედით, მოეწონათ უქეთ ვაზნი,
მათ ბეკნი მსუჭს, მე წელილად ვსჯ, ვაშლი სედა გავამაზნი.

69.

მეორეს დღეს გრემს მივედით, ჯარი დამხჲდა ქალაქისა
ჩუჭნი უყოვა ერთ-გულთ ლხინი, ერთ-გულთაგა მალაქისა,
ფიკნდასსა მიიჴენდიან, ხორა იღვის ნაქსოვისა,
თქჲს მზე არის ქუჭყენიერი, ნეტარ მგავსო ესე ვისა.

70.

სრას მივიანლე გარდავხედ, დედოფალი დგას ქალებით,
მუნ ბანავანთა სიტურფე, ჯარად დგეს ბრალ-ფიქალებით,
დაწვ ბრწინ-ჴალე ვარდები, არ მქონდა ტემა ნალებით,
ტან-ალვა ნაზნი სარითვნი, მდედრნი არ გულად სალეებით.

71.

დედა წინა მოძევება, ღიმილს ცრემლსა ატანებდა,
შერმე მითხრა წავიდეთო, კელს კელთ წამომატანებდა,
მამეხვა გარდამოცუნა, ზირი კელ მკერდს ატანებდა,
სახლს შაკედით ქალებიან, სხუას ჯარს არ შემატანებდა.

72.

მიბრძანა თუ შუალე ძაღლი, ვის შენ მაგ დროთ მოუყრი-ხარ,
ღუთითა ვხვდნებ ანაგვირსნა, მერამ გატყობ აგრეკით ხარ,
შენიმც ჭირი შემეურება, შემოგხვდავ დიდად ვინარ.
სხუა სასჯელი არ გაჩნია, ცოტად ზირზედ შეუხრინარ.

73.

გრძლად არ ვიტყუ მასინდელსა, შუჭბასა და გახარებს,
დიდაგან თუ მცირედთაგან, შეჭირუჭბის ცეტხლთა ვსებს,
დედისაგან კელის წუობს, ნებიერად მოსჭნებს,
მალ აღარვინ მოელთდა, სოთლისაგან შეჩუჭნებს.

74.

ორს კვრისა დედოფალი, ეოკელს დღესა მასზინძლობდა,
მასინ ჭირს და მწუსარებას, ათას წილად ლხინი სჯობდა,
მას ჩემს მეტი არვინ შერჩა, მე ასული არვინ სძლობდა,
მაგრამ ბედს არ ემდურთა, რა მე მიველ დმერთს მადლობდა.

აქა მეუვისა თეიმურაზისაგან სრულ ერთობინად
კანთა, ალვერდელ ეპისკოპოსთა, საღმრთოთა კაცთა
და დარბაზის ერთა შემოურა, მცხეთას მასჴლავ
კათოლიკოს, მთავარ-ეპისკოპოსთ და ქართუშლთ
ეპისკოპოსების შეურა, მეუედ გურთხევა, წირჴა
ღხინი და მრავლის გაცემა.

75.

ამავ ხანში მცხეთას მიველ, და მე მეუეთ დავეკურთხე (8),
გამოველ და ჰალატს დავჴსჯე, ვინ მადირსა ის ვაკურთხე,
მამა-პაპათ დანარჩომი, დავიჭირე ოთხივ კუთხე,
უსამართლო არვის ვუეავ, ქჴრივნი ობლით გავიკითხე.

76.

წამოდგენენ მოძილოტეკედეს, თავს მანაგრჴალეს სულები,
მოყარეს ოქროს ნალბაქი, და ზოგნი მოყუთლულები,
სხჴა სურსა თასი ჯამები, ყოელივე ვეცხლეულები,
ათი გოდორი აიღეს, მას დღესა იქ დადგმულები.

(8) ზოგნი ჰგონებენ ბოდბეს წმინდის ნინას ეკლესიაში
კურთხევითა დაგვრგვინებასა მისსა. ვჴგონებ უფრო ჭეშმარი-
ტი იყოს ესე ჰაზრი; ამისთვის რომ, დროთა ამით ქართლსა
განყოფილსა კახეთისაგან შეეობდნენ საკუთარნი ქართლისა
მეუენი, კახეთისა მეუეთა მებრძოლნი.

77.

ამათ გარ გამოხიდავს, ივსებენ თუღრით კელებსა,
მესამედს ვათალიკოსსა, მიწსტემდეს არ მოკელებსა,
არს წილს სუფრისას ერთ-პირად, სულ ერთად ჩემს მო-
კელებსა.

იქ ცუდ-მადს კერას მნაებდი, იარადს განათხელებსა.

78.

წამოველ გვრგვინსანი, ჰორივირ-ტმულ კელ-სკიპტრინი,
გამდიდრებული სჯანი, მამინ არ ვიყავ ტტრინი,
შეუზოვარი ღმერთს გარდა, არვისვან მქონდა ზიანი,
მოვედ და დავჭყექ ტახტსედა, ნათელ-მოსილი მზიანი.

79.

ცამეტის წლისა შევიქმენ, რა ესეები იყოდა (°),
ვნადირობდი და ვამუჭობდი, სსუა საქმე არ შევიტყოდა,
სამატრონოსა საქმესა, სულ დედოფალი იტყოდა,
სრულად გაავის სამეფო, და ურჩი მალ და იტყოდა.

(°) ამ წიგნადამ ქსინს, რომელ მეფე თეიმურაზი გარდაიყ
ტყალა 74 წლისა. 3. 0.

აქა დედოფლისაგან გურიელთან მოციქულების
გაგზავნა, და მეფის თეიმურაზისათჳს ქაღის თხოვნა;
მათგან დიდი სიხარული და დიდის სიმდიდრითა და
წითვით გამოსტუმრება; მოყენა; გვრგვინის გუნი-
თხევა; მილოცუა; ქორწილი და მხიარულება; სიმღე-
რა, ბურთობა და სრულა უბასისა.

80.

ამ წანშიგან მოვიწიეთ, სხუას ქებასა ვიტყუ ანა,
მაგრამ სხუანი მას იტყოდეს, მსე ღრუბელმან ვერ მადანა,
მისმან მსემან ხმელეთსედა, ვერვინ მზოოს ამის დანა,
თუ ეს ანის ამისთანა, იქმნებისო ამის დანა (10).

81.

დედა ჩემი თჳსად სასძლოდ, დაემძახლა გურიელსა,
მალ მომგუარეს შესართავად, ან უხანეს მას ნათელსა,
შემომუარეს უამიერად, მხიარულსა ღვინთა მზემელსა,
ეს სოფელი ვეღარ შეიქს, სხუას მისებრივ სულიერსა.

82.

ენა ვით იტყუს მაშინდელს, ჩემსა ღვინსა და შუჭბასა,
არმოცს დღეს ქორწილობასა, სიხარულს ან თუ ვებასა,
სრულ გათავებით ვერ ითქმის, ზოგთა ვიქმ გარდაშუჭბასა,
მაგრამ სოფელი მიზირებს, ჩემთ სისხლ-მსმელთ ზედ
მოშუჭბასა.

(10) ცოლი მისი იყო სასელით ანა, მამია მეორისა გურიელის ასული, რომლისაგანცა ჰუეს შეიქმნა თეიმურაზის ორნი ძე-

83.

თორღას კიდევით თდეს ვჭქმენ, ქორწილის გამორქცნება,
ცხადად არ დაიჯერება, თუ იუო ძილს მარქცნება,
მუნ თრმოდს დღემდინ ზედი-ზედ, სმა ლხინი არ მისუცნება,
ბურთობა უახსნის სრულა, ვის რა სხვაარეს ენება.

84.

დილას შეკსხდით ვნადირობდით, შუა დღისას შემოვიქციო,
აწ ბურთობას ეელი მიუჭეუთ, მუნ სადილოდ არ გავიქციო,
მერქე დავსხდით ერთად ჭამად, ლხინი ლხინზედ შედ
დავიციო,
ვზმობდათ, ვჭმდებდით, ღჯნოს ვსუჭმდით, ვიდრემდისინ
გარდავიქციო.

85.

ძლივ ითქმის მაშინდელთ კაცთა, სიკეთე სიბერენია,
სიმდიდრე დიდებულება, სიმძიმითა ვით ბრძენია,
ქება არ ითქმის ადჯლად, არც მსუბუქ მოსასმენია,
აწ ვაჲ მათსა მგონესა, რა ბეგრჯელ ცრემლი ძღენია.

86.

აღრიცხვთ იუჭენ მრავალნი, თავადნი დიდებულნი,
გულავ აზნაურნი მათ მსგავსად, მას ზედან კიდებულნი,
შინა უმანი და მონანი, ბეგრ-ბეგრნი დას-დასულნი,
სხუათ ვინ აუვა სათქმელად, გარეშით ვინ მოსულნი.

87.

ბანოვანთა სიტურთვესა, ვით შეუძლოს ენამ ქებად,
ღჭთის მოშიშნი სჯულ ძტვიტენი, იესო ქრისტე ანებად,
იქმადიან ერთად შეურას, დუხჯირთ გარე გამოძებად,
ჩარვიდნი მის მისს ალავს, მთუარე შქმნიან განქიქებად.

ნი ლეონ ჯ ალექსანდრე. — გარდაიცვალა 1609 წელსა, ცხო-
ვრების თვისსა 19 წელსა. 3. ი.

88.

შეთა ვჰსთქვ რიცხვ დღეთა, ვიდრე იყო ქობწილობა,
აწ გათავდა მისი საქმე, გაიყარა შეურილობა,
მაურებიცა გავისტუმრე, ბევრი მიხუდა ლაწით წილობა,
დატვრთულნი საბოძრითა, აწ შეექნათ მათ ცილობა.

89.

ვინ მომგუარა დედა ჩემმა, ის რებეკა თითონ საწრას,
ტბა მელნისა უცხოდ წამე, გარ გიძრითა მოესარა,
ბაღთა შიგან ვემწვლობდით, სად რომ გუჭდგა ტურთა სარა,
ვამ გააწმდა ეს სოფელი, ჩემთვის შეძრჩა დიდ ხანს არა.

90.

სხუა ქება ვით ვჰსთქუა თუ არის, აუგი ჩემგან საოქმელად,
არა ვჰსთქუა მთუარე ვით შევქმნა, კეშანის გლახ ჩასან-
თქმელად,
თუ ვჰსთქუა და სიწცხულად დამდუან, არ იყო მისგან
საქმნელად,
ვითა დავძალა მთიები, ყამი დღისა ვჰქმნა-უე ბნელად.

91.

არას ვიტყუ თქუწნც გასმიათ, ქება არ თუ ტუდი სოტბა,
ზირად ბრალი, ბაგე ძაწი, თჳალეობია გიძრის სოტბა,
ხმა ბუღბუღის საფურჩონი, შაქრისაგან უფრო მოტუბა,
მე არ მითქუამს ნათალი, ბრძენთა უთქუამს იქ შემოკრბა.

92.

სოფელს კარგა დავეწუნარდი, სამეფოსა განვაკებდი,
ერსა ვჰსჯიდი სიმარტლითა, საბოძრას ზედ წავაგებდი,
ეკლესიას დარდუჭულსა, სამარკულიდგან აწ ვაგებდი,
ვიმუჭბდი და ვინარებდი, ცუდს-მედს არას შევიგებდი.

მეფისაგან თავისის სიმდიდრისა და ღვინის ამბავი.

93.

ამის მეტი სხუა რა არის, წლის ბრუნუა და ანუ თარი,
ათხი არის ვით ჩივთია, მიწა ტეტხლი წყალი ქარი,
განათხული და სათხული, შემოდგომა და სამთარი,
ამათ გამო იხარებენ, მიწის არსნი რაც რამ არი.

94.

შირუცელ განათხულს გაიბობ, სხვს დრისგან უკეთესია,
ამით იხარებს ყოველი, დანერგულ დანათესია,
ხადირობა და ბურთობა, ღვინიც აქ უკეთესია,
ვარდ-ზედან დაწევეს ბუღბული, ადარვის ახსოვს ეს ია.

95.

რა მარტი დადვის მოვიდის, შეიქმნის ირიაბანი,
ჩიტთა შექქინიან გალობა, სიმღერა ჭიკჭიკობანი,
შეაწეოს მძალა დაბალი, მობანემ მობანობანი,
იადონი მშენებობდა, მჭურჭურთვიწიით მისნი მკობანი.

96.

იქ მოვა ყოველი თვინუცლი, სმელს მჯდომი წყალში
მტურავი,

სონღული ბარი გავასი, შავარდნით მოსასურავი,
ვადეკნებდით და ვხარობდით, საწუთრად მოუძღვრავი,
ბასიერთ-სურესს უმტრისით, ვუბოძი დასასურავი.

97.

თვინითა მითქამს არ ვიცი, მე რიცხვ ბასიერისა,
ბასიერთ შიგა მდგომელი, ათხმობი ხანწერისა,
თავადნი ახსნაურთ შულნი, არ ჩიხსა ხმოწერისა,
ერთი ბასიერთ-სურესი, სიდიდის მქონე ბეკრისა.

98.

სსრე მუჟანდათ დამარტული, მათ ფრინჟლები კმა საყოლი,
ზოგს იქივე დაიჭერდეს, მაღლა ამსლჯს თან ამყოლი,
კჟლანკ მსუჭველს და მოთამაშეს, იქით აქათ მიმომყოლი,
კახხისა და დურეჯისა, ზოგთ გამბბელი ზოგთ მიმყოლი.

99.

ბედაურ ქორთა სიმჩაკლე, იუჯს თუღენი ძალები,
წითლები მედიდურები, გამბლე ხან შემომწყრალები,
ახალ მწყაზრებსა მშუჭნოდეს, გუარნი და ეჯთელ თუალები,
მიმინო ფილო მარჯნები, ვადეკნეთ ხან ალალები.

შეუვის აღექსანდრესაგან თვარშავანგის დაჰყრისათჳს.

100.

ჰახის რემის ბაზიერად, ვვეჯობ ქება თქუენც გავსმოდეს,
მისგან იუენეს დანაზარდნი, ამას აქათ აწ მე მემობდეს,
თხიზელნი და უმთჳრალონი, სამსახურს ვერ ამაუობდეს,
იტყუან ზრთობასა, თვარშავანგიც მას მისწოდეს.

101.

ასრე მითხრეს მინდჳრის მტუჭლთა, ნახეს უცხო სანახავი,
მიიზბინეს მეფესთანა, მახსენეს უსახავი,
ამ თვინუჭლმან შექმნა ასე, ბევრ-ნახული უნახავი,
რა თქუენც ჰნახათ, არ გაჰკვრდეთ, იუენეთ რეპი დამხრახავი.

102.

თქუენს თუ მეფე მას-ვე წამსა, შეჯდა ბრძანა იუოს რამცა,
დაგვძახებს ბაზიერებს, თან გაძმეუქნს უჭლავაყვაცა,
სრულ თვინულები წამოასხით, მედიდურნი მეტე მადლმცა,
მდაბლის მხურობნი და ამკოლნი, მადლს უნდა მიიტამცა.

103.

მიბრძანდა მეფე რა ჰნახა, გაჰკვრდა მეტად იოდა,
ზოგს ბოლო წამოებურა, ზოგი ხმა-მადლად უიოდა,
ბრძანა ვის გაუგონია, ან ჰმბადაქაძლიოდა,
მეუარულეთა იკადრეს, გეგონათ ტყუილიოდა.

104.

ბრძანა მინახავს სადღაცა, სახე ამისი ნახაცად,
თუარე ვის სპია აღონში, კულავ მისლუა აქ ამის მეტად,
თშალნი დამიბა შექნებაძ, კელარ მოვსხლიტე მე ჰურეტად,
გვბრძანა თუ არ დამიჰურთ, ტემით გავხადოთ თქუენ რეტად.

105.

მკრამ ვაჟ თუ ვეჩ შეიხურან, ბელო დიდი იგ მალეგობ,
მოუტოთი გავასები, შავარდნით-ვე სონღულები,
მოვასხუნეთ დედალს ადრე, დაწვერენ ეს თვინქლები,
ზეტად იმათ აჩ აუშენ, დავახუჭდროთ მიჩს მადლებს.

106.

მეფემ ბრძანა: მე ეს მინდა, სულ ცოცხალი დაუიჭინოთ,
შევიჩახოთ მოვასენოთ, ლხინად გუგუნდეს არ საჭიროთ,
მო ასე ვჭქნანა გარეშემო, შემოეურტუნეთ მოუჭიროთ,
აწ თვინქლები მოუტოთ, ვეჭუნ ეს გუშინებებს დავახიროთ.

107.

დავემოწმეთ ამ თათბარსა, ჯანი გარე შემოარტყა,
უბრძანა თუ სასიკუდილოდ, ჯახი არ ვინ არ დაარტყა,
მინდოხს ისხდა გზოჩენით, არ უნდოდა ტყეთა ბერტყა,
იპულჯდეს მათს დედლებსა, თან არ ახლდა წურილი ბარტყა.

108.

გავასები და პაჩები, გაუჭყარეთ მალლა აუშვით,
მეფე შავარდნით ცხენს თიტხად, მიუსდა ჩეცნცა მიუშვიო,
მიბრძანდა ზოგნი მივჭყევით, და ზოგნი ცბაში შეუშვიო,
დათვინდეს მოუტივეთ-ცა, შესძახა თუ ვა გაუშვიო.

109.

შავარდენი მასვე წამსა, დედალს მოხკდა შეტა-იხურა,
სხეა თვინქლებიც დედლებს იჭერს, მამლებს იწევს
მიჩს ჩამოყრას,
მეფე მიჩსდევს სიცილითა, მასაშუჭლად იწეო წაყრას
წავხვვენს და იჭერდეს, ჯარბანც იწეო იქ შემოყრას.

110.

გაღანამც გამსიარულდა, მეფეს მიეტა შუჭბაო,
იტინის ლაღობს კარგად ვმქმენ, ამათი არ გაშუჭბაო,
ბაზიერთ-ხუტესს უბრძანა, დღეს ბევრი გეშეობაო,
ამისგან უკეთ შექტევა, არ-ოდეს არ ეგებაო.

111.

მას აქეთ კახეთს მომრავლდა, ოდიშსაც მუნით მოშენდა,
ქალს გაატანა ზითევად, მოგართუ იუოს მოშენდა,
არა აკლდარს მას მეფეს, ესეც წყალობით მოშენდა,
ქმანო, უეუჩეთ განბობ, ისმინეთ მოღით მოშენდა.

გაწავსულის ნადირობისა და შექცევა მხიარულებისა.

112.

იტია იწაობასა, ქორიბაც თანა მოჭეუჭბა,
მასინდელს ნადირობასა, სრულ წყლილად ვინდა მოჭეუჭბა,
ზოგი რამ მე ვსთქმეს უფორსი, დამჩრება გარდამეშლება,
თუმცა არ მინდა სათქმელად, მე ლექსი არ მომეშეუჭბა.

113.

ქორიბის სინარულითა, უუჭლამ ბობლები მოლესა,
მძულდსა უგდებდენ ფიცხელსა, და ცხენი მოიძალესა,
ქუჭყანას განხარებულსა, ვსჭურეცდით ხსალსა მოლესა,
მოხუცნიც გაჯახუკდიან, არ თავი მოემოლესა.

114.

აღონს ვიწყით ნადირობა, და ქეჭმორე ჩავჭეუჭბოდით,
უკეთ სრლის ბასითა, ერთმანეთსა ვაჭეუჭბოდით,
მუნ ნადირი ვინც ვერ დავსცით, შორს აღარვინ ვაჭეუჭ-
ბოდით,
მოვიდით და ლხინად დავსხდით, ვინ ვის რას ულაუბებოდით.

115.

რა აქედამე წავიდით, კარამდის მოვიწადირით,
მუნ განსწყნება სად იყო, ვიმუშაკებდით ნადირით,
ტყეებსა ვრევდით უოკელ-დღე, მამურით ბედიყარს თითღრით,
გაწავსულისა ჭყერი, შუჭნოდა კარგა მუნ ნირით.

116.

მცირეს ხანს ბაზარს ვდგებოდით, სალხინათ სათამაშოთა,
ჩუჭნის ჯობნისა ბასსუედ, ნუ ჭყონებ მალ დასშოთა,
სად მომეცადნა სალექსოდ, მიბრძანე ბრძენა ფაშოთა,
კადევ ბევრს რასმე უანობ, კელიდამ არსად უშოთა.

117.

მისი დადგის ტურფად-ვე, ვარდი აუჩუგდის ბადებსა,
ველნი უჩაველით შეიძვის, ჭეჟანდის წითლითა ნადებსა,
ბეღბულთა უეფა ისმოდის, ვერ ვსჭუჭრეტლით სულ
დანადებსა,
მე ვინ მნახევდის იმ დროსა, უღბინოდ სუფრ ვნადებსა.

118.

მე მოვიდნიან ლეკები, მუბატონენი ვაცები,
მოკრძალვით გულს-გელ-მოჭდობით, მშიშრად ვით
ცხუართა ვაცები,
ფეშქაშსა მოცა-ზიდვდეს, ვერ რბევით რას მომტაცებო,
აწ მნახე სოფლის სიმუხთლე, რემზედა კჟულა და კჟულაცები.

119.

მინდარს ბალანი მოძაღვდეს, ხბოს დამაღვადის ნადირთა,
იმ წამს მიჰმართის ირემძან, შამბს მალჯთ მუნ დანაძირთა,
რეჭნც თან გავჭევეით სიმრავლით, გაწეობით არ მებოძირთა,
ალანანს ვაკეშდით ნავითა, სსსრალად ზედ მინაშურთა.

120.

ერთი თამაშა არ მსჯობდა, რეჭნს მასინ ნავით გასლჟასა,
ბაზრიდამ აურას დიდებით, სამინდარისა წასლჟასა,
კაცი ვერ იტყვს ენითა, ვერცა იქს თავის ასლჟასა,
დილით მწუხრამდის მკეცს მსრჯდეს, ვინ ელის მზისა
დასლჟასა.

121.

ოთხმაცს უათარსა აქლემსა, ცხენსა ჯარისა ზაკურს გარდა,
კარკებს მის მოფენილობით, ჭვიდებუნ იღვს მუნ გორდა,
ტყუილი ნურ-ვის ჭეონთა, მართალი არის არ ჯორდა,
ნუხლიც მრავალი ვიახლით; მინდურები სოფლებს გაშორდა.

122.

შუღს რქუს დღეს თუ ნავს უკვიდით, რაზომც მალე ვი-
სწრაფდითა,
გამოდმართსა ჟელგას გარეთ, რადენ ისრეკვ გადმა მკრითა,
აქათურნიც ნავზე დამხუდის, ნაპირელი კურნაქითა,
გვან ვერვინ მკვიდლდა, მისთჳს რამე დაეჭბაქითა.

123.

ჯარის სიმრავლე რა გვადრო, დიდებულთა თუ მცირეთა,
ახალ ვაჟ-კაცთა სიმრავლე, ვარსკჳლავთა ჭეუნდა ციერთა,
ვინ იუ მოშალა უწყალოდ, მან დემერთი აღარ იდმერთა,
ვამ რა-ზომი სსუჳ კარგი, სოფელმან განამიერთა.

124.

მენ იუჯს ბედაურთ-ცხენთა, შეკასმა გამომრუტნობა,
შესამოსელთა კეკლუტთა, შემოსად ტურთა რუტნობა,
ქარქაშის განყოფილობა, ისარს რბის ფთით მშუტნობა,
ვაჟ-კაცებისა ხუმრობა, მენ რუტნს კელთ იუო რუტნობა.

125.

ასე დადგინ კარვები, კაცი თუალს ვერ გარდაწუდენდა,
იუჳნიან შუტბით მშუდობით, ვერვინ ვერავის აწუენდა,
მესისსლე ჭეუნდა ვინ ვისმე, მენ სასხლსა ვით დაადენდა,
დჳთის წურომით მოხდა თუარემდა, მათ აგრე რა წანადენდა.

126.

თარემეტი არის მინდარი, სხუტბისგან უკეთესების,
ირმისა ჟერნის დათჳსა, ღარისა ტურის და მგლების,
აფთრისა მშულისა ფაცხუტისა, კურდღლის მარჯსა მგლების,
ბერს ჟარს რამ მოინდომებდა, მათე სახელი ესებისა.

127.

წინა მინდორი შირაქი, და ორივე ტარბანაები,
ორი ელდარის მინდორი, ჯერან ჩუღურში დაები,
ყაჯირლიე ბაიდი გოლი, სამგორი ჩადივარები,
ყარაიასყედ დაშქრინან, მესროლნი კარგ-სადავები.

128.

მავიდათ მინდურებს მივადგით, დაუწეით ჯელვას რიგება,
შუა დამითგან უწინვე, ნადირთ ვერ ექმნა შეგება,
ასრე შეჭკრიან სამგნითვე, მკეცნი მათ ვერ გარდებება,
დაიწეეს მოსულა კარხედა, ზირს ვერვინ ვერ შეგება.

129.

დილა გათენდის შეიქნის, დაწერით დავარებანი,
ვინა-რ ვიახლნი ჩემთანა, ვერა ჭქნის მოვარებანი,
შეიქნის სროლა უცდური, დანაცდენთ ძვრად ქებანი,
კარგ-სადავენი მომხმარედ, ვჭეჯ ავის შორს განქებანი.

130.

ასრე უნდა მშჯღდოსანი, არ ჭკრეკდეს ყოელსა ას-ასოს,
ძართალს მკარსა შუასა ჭკრას, წინ გარდამხტალს თეთრს
დასოს,
მკეცი სადგომს წამოიღოს, მწეურჭელს მინდორს სისსლი
სოს,
ერთს გაზაფხულს მთიბათუჭმდინ, ოთხმეტისგან უფრო
სოს.

131.

ნადირხედ ასე მივიდეს, გგონოს შეემგერაო,
მერე სადავეს გამოჭკრას, რას ჭქვან გულის მგერაო,
კარსა და კაცსა მოჭკლეკდეს, ტუღია მელა ბერაო,
მოუწონებდენ სიფიცხეს, ინატრონ მისი მხერაო.

132.

რა ნადირობა გათავდის, გრემისკენ წაკეურობდით,
მუნ მოყუარულნი ქალ-უმანი, ერთმანეთს შეკეურობდით,
ვარდი დაგვხუდის გაშლილი, ვჭკრეოდით და შიგ კეურო-
ბოდით,
ასე გვამის იქ მისლქა, მალ-აღარ გაკეურობდით.

133.

გრემსა იყო ბევრის ქეჭუნის, უცხოები იქ მოსული,
ბაღებ-შიგან კვხარისი, ალვის-ხითა ამოსული,
ფშოდა სუნი სუნნელისა, უჩავილთაგან ამოსული,
მისის ნახვო გაურმდებოდა, სიჯაბუგის მალ-წასული.

134.

ერთი ბაღი და სსახლე, გრემს იდგა ლევან მეფისა,
მას შენობასედ ეტყობის, გაცემა სიიეფისა,
ყოველი უშავილ-ხეხილი, გარ-მოტულ იყო სეფისა,
განტყორღებოდა მნახავი, იქმნის სიბრძნისა მკრეფისა.

საწაოესულოს ალაგებისა და შექცევისა და სიამოვნის ამბავი.

135.

ბალობა იქავ მოვისთჳლით, მეჩმე მივჭმარით ზეგანსა, ბად-შოგან დაცხის ამაღ რომ, მზე წამოვიდის ზე განსა, ჭოკედ ჩაავდე ეს ლექსი, და მოვასხენებ ზეგანსა, ანას დავავდე უთქმელად, ბან-ზედ მოვასამ ზე-განსა.

136.

უწინ შეა-ძთას მივიდით, ცოტას ხანს იქ დავჭსდგებოდით, რა დაცხის უთერო და ურერო, ზედ ადრე შეედგებოდით, თრს კვრას გომბორს ნამყოფი, საერწოდ ავიერებოდით, ვმწეერაბდით ვჭერდელობდით, სტუმარს წინ მივე-გებოდით.

137.

ერწოა კარგი საკურდღლე, მრავალი მწეერი დაჯდება, ჩალებში წერო ბეერი სხედს, კრწრცხისა უნდა დადება, წერიძალს ტყეებში ნადირი, ბეერს ჯარს არ უნდა მოდება, მეჩმე თიანეთს ვინც მივა, კალმასით იქ გაჯერდება.

138.

თიანეთს სხუა მთის ალაგი, კერ შეადარონ მას შერით, სალხინოდ და საბურთლათა, ერწოდამ იქ მივა შერით, კალმასი დაუღევენელი, ბადებითა თუ წყალ-წერით, ლხინებს ვჭნახევდით ასეთსა, შორს მეოფს იქ მოსულს ვასურით.

139.

ლეკს ზეით სხუა ჭთას კატები, იქ მოვიდინ ვინც მუშობდა,
დიდონი, თუშნი, კეკსურნი, ფშაელები ვერ შეკობრბდა,
ქისტო, ღლიღჯ და მურძევი, ერთ-პირად ძღუტნს შე-
მამძნადა,
ჩახას, ნახაღსა და ლისას, ფეშქაში არ უნახლადა.

140.

თიანეთს ეს სჯირს სიკეთე, დიდია მერბე გაშლილი,
მკედანს მწუნედ მოსილსა, მობურთალი ზეკას შემლილი,
მწეკრახობაში რას ვარჯა, უსეიფა კატი მოშლილი,
ქალები მკიან ტან-წილილნი, პირ-თეთრი შავ-თმა ჩაშლილი.

141.

ერთი წყალი საკალმახედ, იორს არსად შეედრება,
სხუა არა სჯობს იმ დროს რაშე, იმის წურვა გასარება,
მოწეენილმან კატმან შინახს, ჯაფრი სხუკან გაეურება,
მთითგან ნადირს მოიტანენ, სრთა-სრთად დაეურება.

შემადგომისა და მეჯრავლობის ნადირობისა და
შექცევის ამბავი.

142.

აგუსტოსი იქ გათავადის, ღვინითა და უკუეერთა,
მერმე კახეთს წავიდოდით, გარბეებით მუნ აურითა,
მხიარულად ჩავიდოდით, მექორწილე ვით მაურითა,
აწ მზადება დაიწყუან, სამეჯრავლობა შემაურითა.

143.

ღვთის-მშობლობას შუა-მთასა, მივიდით იქ განდვიხადით,
შეკვხვწვით სსსოებით, მის მეოხად იმას კმხადით,
მომღწართ-მომღწარს მსხინმლობა, იმ დღესაცა ქეცვრთა
ახლით,
ჩუქნა ვართო ამ ყოფასა, მტერნო, აბა თქუენ-კი წახლით.

144.

ჯუართ-ამაღლებას აღავერდს, ჩავიდით იქ ავამაღლით,
თილიხზე აღავერდელი, ღვინით ვერავინ მოკვდილით,
მან სარუქრითა ავსის, მუნ მეოთენი მდაბელ-მდალით,
ნახარხოშეკნი ვიუქნით, არ მოურადნი ღვინით მომბალით.

145.

ერთს სიტყუასა ის იტყოდა, არ ვარ სხვსგან განაგონათ,
ასრე იტყუთ სექონლითა, ვერ გავჭმდებით უეჭარათ მონათ,
ამდენი მაქუს, აღარ მინდა, აქრო მაჩანს ჩაღის წონათ,
ბეგრი გასტის უცხო-იერად, იუჯს ყოვლთა მასწონათ.

146.

მაგას ნუ ეკუთვნის კაცსა, ძალად რამე გამოვარდეთ,
ასრე მე ის საშენდობლოდ, არ მინახავს არ მომართეთ
მან მამცის და მე რაც მივსტი, კიდევ სხუა-რამ სედ
დაურთეთ,
ლოცუა ქქონდა წესისაებრ, მერმე ჯარის ლხინის წართეთ.

147.

მოკლელა ვქსთქუა მუჯრალობას, აღონს ვიუთ მის-ვე
წესიო,
უჭირუშლად ვნადირობდით, ლხენით ვიუთ არა გუნესით,
ჯაკ-ცხენს ჰზინარ ჯავახურად, წოთს კარზედა მთა-
წევ სით,
ეს თქუტ წავა კანს უოთით, აწ ზამთარი მთაწევს სით.

148.

მოვიარით ტუეები და; რაც მინდუკები გითხარ ზირუშლ,
ვირდრო მქონდა სიხარულსა, კელი ვქუარე მწუჭრუქლს
აკელ,
მუჯრალობა გავათავე, აწ საჯერნედ მინდურად წაკელ,
უარაიას მივადექით, გარესჯიდამ მტკუშრის-ზირ ჩაკელ.

149.

იქ ჯელგას არ წავიცანდი, ქუჭვიის თუ არ ცხენოსანსა,
ქისიუით წამოიუჟანდენ, თორმეტ-ჯერ თას-ოსანსა,
სუდ კარგს ულაუზედ მჯდომელსა, ვინ ნახავს მათ ჯა-
კოსანსა,
მარტო იმ სოფლით იტუოდეს, შუდ-ასსა ჯარმაგოსანსა.

150.

ერათის სოფლით ეს მივიდის, ნახე თუ სხუა რამდენია,
შუდს წელიწადს ასე ვიუავ, სათქმელი რამ არ მწუენია,
უტკივარად და უჭირუშლად, ცხვრთა სისხლიც არ მდენია,
ბოლოს საქმე გამისინჯე, რა-ზომნი ავნი მსმენია.

151.

პირველს ღამეს დიდს კარტლას, მივიდით სრულად ჟარითა,
დაუწეით ჯელგას რიგება, ერთმანეთს დასაჯარითა,
მაშინ იქ ძეგუძან ჯელგამან, თავი არ გასაჯარითა,
გათენებისა მომლოდნემ, იქ მილი იაჯარითა.

152.

ალიონმა აიზიის, შეესხდით ცხენსა დაუვარდით,
წყენა-წყენა მიეჭეუწობადით, ცუდ-მადს არას გაუვარდით,
ვისაც ჯოგი მოუვიდის, კარგს სადაკეთ ზედ მივარდით,
სრულითა და სიკუდილითა, დავიღალით და დავარდით.

153.

სულ დიდი ჯოგი მოვიდის, ანგარიშს ვერ ავიღებდით,
ვირ-არ მოვიდით ნადირზედ, მშულდს აქ არ ამოვიღებდით,
მივესრადით და მიეჭნოდით, მინდარსა სისხლითა
კმლებდით,
ამდენი მოკუდის ნადირი, სრულ თან ვერ წამოვიღებდით.

154.

მაშინდელთ კარგ მშულდოსანთა, ამაღ არ ვამბობ სახელებს,
საბატონოთა კაცთა და, ვაჟ-კაცთა ბერს სახელებს,
კაცთა შიგ-ჩრევით მოჭკლევედეს, ვერ მომკულელთ მგონ
ეს სახელებს,
ჯოგს უქებ მშულდოსნობასა, უცოდნსა დასდებს სა-
ხელებს.

155.

სხუა მინდურები ირმით საკსე, უარაიას ჯერანია,
კარგს მშულდოსანს გახარებს, გულის გასაჯერანია,
ვერვიან სრულ-ჭყოს ჯოგთა რიტხუ, ესე დასაჯერანია,
თუ იმდონს ჯოგს შეეუარო, მოკლე კახი-ჯერანია.

156.

ზოგნი იტყოდეს აქა ვჭკრავ, მიუერთ უსატილოდა,
სხჭამ თქვსთუ იმ ვატს მე მოვჭკლავ, შეუღებ ისრის ჳილოდა,
კწლავ ამ დიდს ჳოგში ხუთს მოვჭკლავ, სწოლას არ ვი-

თაკილოდა.

მალიანს მშულდს. მოვზეკდე, მკლავო, არ ისარ წწლილოდა.

157.

მაღალს ავრეკდენ ფრთეებსა, გრძლებს ისრებს მათთა,
მკლავთასა,

იტყოდეს ახლას ესე მსჯობს, უკეთ იქს კორტთა ფეთასა,
სწოლას შორს არა სადავე, ახლო მსჯობს ეს უკეთესა,
ბეგრ-ჯერ მინახავს იქმოდეს, მსხულ-ბარკლის სულ მოვჭკლათასა

158.

ემსწულეები არ არჩევდეს, არც კწრასა და არც ნადირსა,
თუ სადგომსა ბეგრს მივიტანთ, მსტატობას ჩუჭნ-რა-

გჭრჯისა,

დასულეებულს ვინ ნახევდა, სიტილითა იმათს შირსა,
ის დრო იყო რომ წავიდა, სხჭა ველარ-ვინ ვერ უღირსა-

159.

მინახავს ბეგრჯელ მინდურებში, მოკლედი უფრო ათასი,
ჩემს მოკლეულს სხჭანი გატუჯან, მე მოგახსენებ სხჭათასი,
ერთს წათებულს წამთრის შირამდინ, ჩემო თქვან ვეჯობ

სხჭათ ასი,

ღსინსა ვნახევდით ამოსა, ზოგთ-ჯამითა მსჭეს სხჭათ თასი.

160.

ერთს დიდ-მარხჭასა ნაგებს ვმსდეგ, რომელ-არს ბოსტან-

ქალაქი,

ადდგომაც იქ გარდვიხადეთ, ჩუჭნო ახალი მასქვი,
რას აქნევ ინდსა არახსა, ესე მსჯობს შუნტა ეს აქი,
ველარ თამამად ბახსობს, დაუფრდა ცილეების ბაქი.

161.

ამ ადღგომის-დღის ღვინეები, მნელის გამოსათქმელად,
სადმრთო წესი და რიგები, ნათელ არს არ დასახნელად,
ბურთობა უბახის სრულა, გაცემა ქონდა არ მნელად,
თუმც კიდევ ბევრჯელ მინდოდა, აღარ დამცალდა საქმნელად.

162.

კერძულელთ ვახთა სიმრავლე, ამით გასინჯე კუხოსი,
უბახს ესროდეს ოთხმრტი, მარტო ჩერქეზი და ოსი,
მე არ გავუშვ იმ დღესა, ჩემი უმა მუნ შეუმოსი,
ხილზედ ვმსჯელობით გავაზურსა, ხერქეტა არ იყო იქ დოსი.

163.

ამ დღეს გავეტ სხუას გარდაის, სი ჯილას სი ტყავი,
კულავ ცხენები ბედაური, არ თუ ზურგზედ განატყავი,
ამას გარდა აბრეშუმი, სამრტს აქლემს ნატვრთავი,
არ დავაგდე უბომუარი, ღარიბები მოურთავი.

164.

მანამდის არ ჩამომეხსნენ, არ მათქმევიენეს მე ვირეს,
მიქებდეს მეტად სიუხუტს, არ მიზრახვდეს სიძვირეს,
კაცი ამ უოფის პატრონი, რად შეგეღარო მევირეს,
ჩამოვიყარე ყურები, ჯობნისა შენ დანაპირეს.

165.

თუმც არის წელიწად-შიგან, ესე დღეც გასახარონი,
ავსებთან უოკელნი, ჭურნი და ბეღელ-ხარონი,
შიმშილისა და წყურჩილის, არ-ვის აქუს თავის ხარონი,
სიმსუქნე სჭარბობს სიმჭლეთა, არ-ვინ არ შენაზარონი.

166.

ხულ გაძღებიან ღარიბნი, გლახა და მუნ მდიდარი,
თავს-საყრელად აქუსთ მთხოვართა, მათ მათი სამუდარი,
ანგანართანტ მიიღონ, წყალობა სათხოვარია,
ამ სიკეთესა მოუსწრონ, მერმე ზამთარმა დარია.

167.

ვით წესია ამ თთუჭების, მის-მის დროსა კელსა უჭყრიდით,
მუჯრალაბა რა წავიდის, ქორებს ზარშია შეეჭყრიდით,
ვაჩემ წყალი არ გაყინის, ვერ მოგუეუნდა სიტხის რიდით,
რა ატივდის მოვიუქანით, ფრინუტლ-ზედა კელს წავ-
ჭყრიდით.

168.

აწ სამთარი შემოვისწრით, თარდასა და ბოეთანსა,
შამუქსა და დანუხშია, სხუას ვინ მნახავს იმისთანსა,
ყოელი რამე სანადირო, ასრე ახლავს ინი თანსა,
მამინ მე რას ვახსენებდი, ხანებსა და ან სულთანსა.

169.

სრულ წულილად ვმსთქუა ვერ გაკუალ, არ-ვინ მართლს
დაიჯერებს,
აჩარემ ვიტყვ ბევრს ასეთსა, კატისაგან გასაჯერებს,
ცრუვი არას ეს სოფელი, ბოლომდისინ არ მაჯერებს,
ოვაციით მითქომს დაძიჯერეთ, მტილეს თვიტი დაჯერებს.

170.

რატ მინდოდა უცტლა მქონდა, მე ნაკლები გულს არ მამე,
მუნ სიმრავლე სხა ლაშქართა, ჩემნი მტკრნი ყოელით ვამე,
ჩემის სახლის მეფეებსა, წარვემატე არ წავჭბამე,
ეს-კი მაკლდა მართლს გითხრობ, მძა არა მუჭა და არტა მე.

171.

ჩემის სახლისა ჩემს მეტი, ვახეთს არ მოიბეოდა,
მოწყალემ მომცა ორს წელსა, ერმა-წული ორი მეოდა,
შეპექმნა ლხან-სიხარული, ვმსთქვ დავკექ ახლა მეოდა,
მათის იმედის ქონება, ვი აღრე დამეღეოდა.

172.

მამინდელს მახარობლობას, სულ კახთა იქ შემოურსსა,
მათ სიხარულსა ლხინებსა, იმათს იმ დრომდინ მოურსსა,
მოსალოცავთა ტურთათა, თქალთ გუარს-თავს გარდაურსსა,
ძეობა ღამის-თევსა, ძილად არვისგან წაურსსა.

173.

მამეზარდნეს ორნივ შულნი, ხუთის წლის და მეორისა.
ტურთანი და ჭიკჭიკანი, ორნი ნორჩნი სამოთხისა,
ძლივ ღიჩს ვიუავ გამეზარდნეს, ცანად ნაქუთნი სამ-
ოთხისა,
ცხენს მსხდებოდნენ უინჩიურათ, ცრემლი დაწუს არ
დაენთხისა.

174.

ვით წესია სოფლისაგან, ღზანსა არ ვის გაუთავებს,
ჯერეთ მამუჭა მწუჭთ მამა, აწ საქმესა მიზამს ავებს,
ღზინთა ნაცულად გლოვასადა, სიმღერის მუქათად მავებს,
ღზინს შემიტულის გლოვა-ოვლასადა, წითელ-ყუთელს გა-
მიშავებს.

მეოცის თეიმურაზისაგან დედოფალსა ზედს მწუ-
სარება და მგლოვარება დიდი.

175.

ქაში გარდახდა შუშბისა, მოვიდა გლოვა-წესილი,
ლხინმა მიძრინდა შეძექმნა, გულს ურჩეს თუალთა წესილი,
ღუჯრი მდიოდა სისხლისა, ცრემლით ისმოდა წესილი,
ნადიმი აღკრბა სერობა, კელარ მასუამეს წესილი.

176.

მოვჭსოქუცმდი, მსუო დამაგდე, ცეცხლი მოძიდეკ წამალი,
მე გლას უშენოდ ობოლმან, შენი ვერ ვჭზოვე წამალი,
ბრალი და ლალი შეთხზულნი, მიწათა-შიგან წამალი,
სუიეკა ჭზოვე უკუდავი, წმიდათა-თანა წამალი.

177.

წამწამთა რაზმმან დაჭიფარა, თუაღნი გიშრისა დარულა,
მძულდი შავისა კემუხტით, შემოსით ვით მოწეულა,
თმა აბრის-თეერი შეწმასნით, მიწამდისინ ჩაწეულა,
ვითარ ვჭსთქუა საქმე საზარო, ჩემზედა რა მოწეულა.

178.

ბაგეს ვით ვარდის თურტულსა, აწ ვხედავ გაუჯთლებულად,
მას შიგნით თეთრსა კბილებსა, სადათა-მარგარიტებულად,
ენას მაქრისა უტკობისა, ვჭხედავ უძრავად დებულად,
ეჭა ვაიბე რადს ვჭქმნა, აქა ვზი ცეცხლ-მოღებულად.

179.

ცხვრს ზომიერად ჩამოწდილს, სუნი ფშვს სუნნელებისა,
პირი ერთპირად შექმნილი, უალოდ გამთჳარებისა,
რომელმან ენამ აღმოსთქეს, სინასუე მკლავ-გელებისა,
ვითარ დავასუტნ გაწიწეს, შენ ჩემი გულ-ნალებისა.

180.

ვამ წახუხდა ვის მქონდა, ყელი ბროლისა სურათა,
ვერ გამოჭხაცოს მხატჳარმან, ჩინელმან მასი სურათა,
მჳურეტელთა სატრფიალთა, უნასთა მოსახურათა,
ვამ გამხადე უბრალო, სისხლის-ცრემლს გასაცურათა.

181.

ვამ რად მიეტა შავს მიწას, პირი ვარდი ბროლ-თეიქალი,
ბრწყინულე და შუქთა-მთენი, აწ ეთერი თერ-გამქრალი,
შენს საქციელს ვერ აიღებს, ბევრის ცდითა სხუდა ქალი,
შენ გამხადე დასაწუტლად, გარ მომეგონა მე აქალი.

182.

რად დააგდე ეს სოფელი, რამცა გაკლდა მისი ნიეთი,
საკელმწიფო, ქმარი, შულნი, რად გახადე ოხრად ვითი,
სამუდამო ლოტუნა-წირუა, თსალმუნება ან დავითი,
პირსა შენსა შუქი ჰკრთოდა, ეგე აგრე რად წაირთი.

183.

მე გამწირე საყუარელო, ლევან რად ჰყავ საბრალობლად,
აღექსანდრე ნებიერი, ვით დამიგდე მე ეს ობლად,
შენ უბრალოდ ტახტს იოხრებ, ბედისა და სოფლის
მემობლად,
მე გამხადე მტრის-გულისად, სიტოცხლისა დასაგმობლად.

184.

გვრგვინის ნატყლად ჩაჩს მბურავ, სკიპტრად მძლევ შავ-
სა ჯახსა.

მარტივად მატმევ მამასა, ცახტად დაშიდგამ შავს ქახსა,
გამახედითუ დამაგდე, მიკვრს მე გუშინ დამნახსა,
უღროდ ამ უოფისათვს, ებნობენ სოფლის ნახრახსა.

185.

ვით წესია გარდვისადე, გლავა დიდი სულთ-წესები,
სულთქმა ახი სამუდამო, და კივილი საკუნესები,
ვიჯემ ბნელსა ტეტსლ-ნადები, ნათელ-შრეტით დანახსები,
ნადგულს კმსწმდი სამსალითურთ, გული მქონდა შე-
ნახსები.

186.

არმეტამდისინ ბნელს ვიჯე, სინათლეს ძულ სად ვნახეკდი,
თავსა ვიტემდი ვსტიროდი, ტრემლითა დაწქთა ვიხეკდი,
შენც შემობრალე არითო, მადი და ჩემთან ახეკდი,
ნუგეშინის-მეტ სიტყუთა, ღონეს რას მომინახეკდი.

მეთვის თეიმურაზის ყაენისაგან დაზავებებს და
მგლოვანებითგან გამოსლწა.

187.

მე მგლოვიარე ყაენმან, მიმიხმო მიმიხატიყა,
თუ გლოვით გამოსასლწლად, კწლავ უყარო გამიხატიყა,
გასდა მიბრძანა შავისა, და ჯორცი მან დამხატიყა,
უარე ზრ მათქევეინა, არც ხანი დამიღარიყა.

188.

ვით მძარტებდა მასთან მისლწა, მე და ჩემსა სიდიდესა,
ყოელი-თერი თან ვიასელ, ვინ იცის რა მომინდესა,
მას ვმეტობდი გარიგებით, ვინ რამ დავარ მომინდესა,
მე მსჯულ მტკიცედ შესდუდელი, იმათ თავი გაინდესა.

189.

წაველ მიველ მომაგება, ოძარები კარის კატნი,
ბედაურის ცხენებითა, არ იასლა მათ სავატნი,
სიმრავლესა ჯარისასა, წინ უძღოდეს ვითა ვატნი,
გაეკრუნეს სიკეთესა, კელთა მქონდეს მალ-მალ ტავატნი.

190.

მიველ ვნახე მიაღერსა, კელმწიფემან ვითა შულსა,
მიბრძანა თუ მწუჭდ მიმომსო, გხედავ აგრე შემოსილსა,
მაგრამ რა ვქმნათ რა გავაწყეთ, ღწთის ბრძანებას ვინ
მოშლისა,
გლოვასედა რათ წაშხამე, შენ ჯკუიანმან სხუათ შემლილსა.

191.

დაჯდა წადიმაღ ყტხო-წამ, მას ღხანს რატ გაეწეობდა,
მუნ რამდენ-თვენი საკრავი, ქრთმანეთს შეეწეობდა,
გაურს ვინ მთანდობდა, გული იქ დაიტყუობდა,
მას დათვარული მტეობა, მაშინ არ შეეტყუობდა.

192.

გათენებამდი წადიმაღ, იჯდა და არც მე გამიშო,
მიბრძანა გამხიარულდი, ჩემგან არა ხარ საშიშო,
ბევრს ვარკუსა გიზამ იტოდე, საქმე არ გიყო საშიშო,
გულსა სევდა და წაღუჭლი, უკუ იყარე მოშიშო.

193.

შირუჭლი წახუა გათავდა, მეჩმე მიმიხმო ხალვათათ,
მიხარა ლუარსაბ მეთვისა, გამოჭყურებ ძალ ამლათათ,
ორნივე მეთვისა გაერთდით, ის შენთვის იუოს შენ მათათ,
ჩემიტა ქვსლი იქმნები, საქმე არ დარჩეს სახლათათ.

194.

მოვასხენე ველმწიფეო, ეგ ჩუტნს მსჯულში არ მოხდება,
ახლო არის ნათესავი, საკანონო დამედება,
თუ შევირთო ნათესავი, საბოლოო წამიხდება,
უარე არ გამიგონა, ტუდიანო მიდამოდება.

195.

არ იქმნება დამიჯერე, ქართუჭლთ-მეოვის უმოყურება,
სხუას უგეთეს ვერ შეირთავ, მეც მასშია დანს ქება,
ზურგად მე გყავ ის მოყურად, ვისდა ძალ-უმს შენი
ვნება,
მე მწადს მეჩმე თქვენ მოგხუდებათ, ღხანიო შეურა ვრ-
თად ხლება.

196.

კიდენ წამე მოვასხენე, მე ეგ საქმე არ მექმნება,
არაფერი არ გავიდა, უარისა მოხსენება,
კულაკ მახიმანა ნულარ იტყუ, თუ არა იქმ არ იქმნება,
წადგან ისრე მოინდობა, წაღა მექმნა დაჭრითე ნება.

შაბაზ ეყენისაგან აბელის-შჯლის ადამის თსოვნა
და არჯის მბობა.

197.

მერმე შითხრა აბა მამეტ, აბელის-მე კარგი ადამ,
თუ არ მამტემ არ იქმნება, კერ დაისხნას მაგისმა დამ,
გამიჭირდა მისატემლად, იქ მისულით და მერმე ხადამ,
ჩემს სიტყუასა დაჯარბა, კელმწიფისა მისაწადამ.

198.

მოკახსენე ვერ მოგართუამ, ნუ შიბრძანებ ტრემლს ნუ
მადენ,
ნამსახური კაცი არის, მამით ბიძით თავით რამდენ,
გამორთმასა ნულარ მბრძანებ, წყალობა ჰქმენ შერი ამდენ,
შამა მისი ჰაჰა-ჩემსა, მამიან რჩენ აუ თავს დაუკუნდენ.

199.

ჰსუსს გეტუჯ მაგისასო, დაჯექ მანდა მოშიტადე,
კარგი არის არ მოგტემო, მართლა მსთქ თუ გამომტადე,
თუ გიუქარ-ვარ ვიტი მამტემ, წამომგუარე გამომტადე,
მაგრამ კიდევ არ წამოველ, კიდევ ხანი დავატადე.

200.

არჯი შითხრა მართალი, სიტყუა რამ დასაძიო,
ერთს კელმწიფესა ვეზირნი, მუდამ გუჭრდს უსხდენ სძიო,
ერთი გუარად და თუთანცა, და რი არს საძიო,
უფრესი უოვლის სიკეთით, გულ-ქუჭლი ვით საძიო.

201.

ერთმან მონამან შეჭკადრა, გელმწიფეს ღარიბობითა,
ათსი მომეტ თუმანი, არ მითქვამს სათნაობითა,
სეთი რამე შევიძვო, შენ იყო არ ქონებითა,
ჩა ის მოგაწთუა გაჭკვრდე, ბეკრი სხუაჯ მამტე ნებითა.

202.

გელმწიფეს დიდად იამა, უბოძა დაუფოვნებლად,
ხანმა არ განვლო მოჭქონდა, რაც ჭქონდა საიმედებლად,
ბრძანა მამგუარეთ იმითურთ, ლბილს აკეთებს თუ სა-
ლებლად,
მივიდეს წამოიუჭანეს, ზირი შეექმნა ნალებლად.

203.

მივიდა მონა უბრძანა, ჩა ჭქმენ ჩა გამიკეთეო,
მან მოახსენა გელმწიფევე, მწადს თავი მე მომკუჭთეო,
ღარიბობამ და შიმშილმა, მორჩივს ეს უკეთეო,
უჭლა დავხსარჯე შეკჭვამე, გინდა ტეტხლს შემიკეთეო.

204.

ხანამდის მქონდა ამ სოფელს, ეჭლა რამ მე ვიამეო,
თუ ის არ ძექმნა აქამდის, ვერ მივაწევდი სამეო,
ამისთვის ვჭქმენი მეფეო, თუ დმურთი გიუჭარს დამეო,
თქარე რაც გინდა ისე ჭქმენ, შენ მანდ სისხარ და აქ მეო.

205.

ერთხან დაფიქრდა ვეზირთა, უბრძანა მხედართ ამასა,
ჩას არჩევთ ჩისხუა რა ვუეო, ერთსა თუალისა წამასა,
ესე მონამ ვით შეჭბედოს, შული ვერ უხამს მამასა,
შიშით არა ძრწის თავს იღებს, მისის ტყუილით ჭამასა.

206.

ხაბასის შჯლმან შეჭკადრა, თონემი გამოაცხეო,
მწერაეულისამ ესე მსთქჳს, შეწჳ და ზედა წასცხეო,
კჳლა გჳარანძან ურჩივა, მწჳც კარგად შეინახეო,
ძს მემეწმჳ კელმწიფე, ეს უკეთ დავინახეო.

207.

მეტ მაგისტვს გთხოვ ამ ადამს, გჳარად კარგი და თავადა,
უგჳარო კაცი ასე იქმს, თუ ძინად არ ითავადა,
ამ ვეზინთ სიტყჳს გასინჯე, რამელმან რა მსთქჳს ავადა,
ჩამომავლადით სიკეთე, კარგი ბეგრად იგი ვადა.

208.

კაცი უნდა ან ვჳსჩად, და ან მსწავლასი გაინარდოს,
თუ სიბრძნეში გაიწერინების, უგჳაროდანთ გაივარდოს,
თჳრ უგჳარო გჳარანსა, ტყადა ვინმე შეუთვარდოს,
უგჳარო თუ ანახ იწუროთის, სიკეთე ვით გაიმარდოს.

209.

რამ ვიტყუადი უარსა, მან უთრო დაინიჳსო,
ტუბილის სიტყუთა წამართო, არ ბაქით შემაძინაო,
ადარ მაცადა ზასიხი, სულ იმან დამძინაო,
მივეტ რა მექმნა ვიტყუადი, ნეტამც დამეგდო შინაო.

210.

გამომისტუმრჳ წამოველ, კაცი თან გამომატანა,
მეტ ნება დავჭრთეჳ დავასგჳცნ, მე მისი აქ წამოატანა,
კიდევ მას-ვე მახარებდა, სათუო არ დამატანა,
შოველ დავმოუჭრდი მეთესა, ზირად-მსემ ალვა მატანა.

211.

რა მოველ მეთეს ლუარსასს, ვემოუჭრე შასი ბრძანებით,
მან თურე სხჳა ფრთე არჩივა, და საქმით კიდევ განებოთ,
ჩჳცნ სულ მართალი გეცგონა, ვიყავით სხჳს არ მტჳნებოთ,
კინ რას მიუხჳდა ლიქნით იქმს, ან რასმე მონაცჳსებოთ.

212.

ავემსადე საქორწილოდ, მას ქალს ჩემად მოსაგუარად,
ზარცლითგან უკეთეს-სედ, თავითგან და მერმე გუარად,
ქორწილიცა ეგრეთი ვჭქქენ, შესათეერი მას-მის გუარად,
ყოვლი ნავთი მრავლად იყო, არა მქონდა მოსაგუარად.

213.

მას თურე მასინ უნდოდა, რაც ბოლოს მქონდა საქმელად,
გუნებშიგან ნარჩევი, ზირად არ გამოსათქმელად,
მაგრამ ორნივე მეოენი, ჩუშნ უნდით მას დასანთქმელად,
არ სიუჟარულით შეგვტკბობს, ჩუშნ-სედს გული ათქსნელად.

214.

ყაზახის ხანსა მომსწერა, მეივე ლუარსაბ მოჭკალო,
თავი იქ გამოძიგნავნე, ქართლი გაღეწე ვით კალო,
მეივეს სხუა წიგნი მომსწერა, ეგ ხანი მალჯთ დაკალო,
შიშით დახეთქე ყაზახსი, შეაქენ თრთოლს კანკალო.

215.

მას ეგონა თუ ყაზახსი, ზეზხით ამას აჯობებდა,
მოიგონის უცხა რამე, ლიქნით ასრე გააგებდა,
მაგრამ მეივე არ გაება, ის რომ საოზრეს მოაგებდა,
მეივემ მოჭკლან გაუგზავნა, თავსა შუბსედ ააგებდა.

216.

თუ მე მბრალებს ვაზახსს, მჭელს რასმე დანაშაუებსა,
ლუარსაბ მეივეს რადღან ჭკლავს, ზირად მზეს არ თუ შაუებსა,
სუძან მეივემან მმსახურა, ურუმებს მსთახავდა დაკებსა,
ქართლი სულ ურუმთ ეჭირა, გაუყრის მათს იფაშაებსა.

217.

ურუმთ ეჭირა ქართლი და, ადრიბეჟანი შირჩანი,
ასრე მათ ეჭურათ ცახენი, ვით შიგნით ბასრა იქ ვანი,
უცალობლად და უომრად, არ ვისგან მქონდა მათ რჩანი.
არბეგბდიან მათს წესსედ, მათი აქ მსწერდა მდივანი.

218.

ვინ არ მივიდის მათ-თანა, უკენთან მიდის მჩივანი,
დაიხურეს არდაველს აქეთ, ერანელთ მოსაყივანნი,
აქა-იქ დაიძაღვოდეს, ამაყად ველარ მუივანი,
ზოგთა განერეს ივლტოდეს, შორს უფთონი იუენეს სჯანი.

219.

ეს როდის იუფ დედასა, მტირე ურმა ჭეჭანდა შაბასს,
სჯომნ-მეფესა უბრძანა, ტუქტს კრძალი უნდა შაბასს,
ქართლს გამოჭეზავნა საომრად, ურუმთა უნდა შაბასს,
არას ნაღწეობდნენ სჯომნის, თუ ბოლეს ვანძე დაასს.

220.

ბეგუმბა მსთქის მეფეს სჯომნს, შუუძლია გამებანი,
ამის მეტისა არ-ვის ძალ უმს გურგასლანის ბამებანი,
გადა ჭკადრა შინ გაგიშეცხ, იქმენ ჩემი ძმა-მებანი,
ძრავალს მოცტემ რა იქ მიხუალ, აღარ გინდა ჯართ-მებანი.

221.

სჯომნ მეფემან შეჭსთუაღა, საქმე ვჭქმნა არ უკადრია,
რაცა გამსახურე მოგესმას, მოწჳად მეჭტს თქტნი სადრია,
ღეთის-ძალით ქართლში ურუმნი, მოჭსტნე განუძო აღრია,
გმსახურე არ დაისწავლით, ეს თქტნი რა სავადრია.

222.

მეტლი რამ ვიცი ამბავი, მე ვახტანგ-გორგასლისაო,
სპარსთ-მეფის ღამქართ წაუღლა, და სინდეთს მისი მისილუაო,
მისგან გოლიათთ დაუღატა, და მეტმე ვინ მოშლისაო,
მასავით მიწათ მე ვიცი, მოღგმას თქტნი ასლისაო.

223.

დიდმან-ვახტანგ სინდთ-მეფისა, გოლიათი ამოსწუჯდა,
ცინე კელით გამოეღო, მეფობასგანც გამოასწუჯდა,
მეტმე უახწა სინდთ მეფემან, ვახტანგ შენთჯს ავად ჭეჯდა,
მისი კელი დაგემართჯს, საქმესა იქ რაც უწავიდა.

224.

ერტმან უჩავძან ქორის ქელა, ნახა სადმე დავარდნილი,
ძიიუჩანს თავის ბუღეს, რად შემტარა ვარდნილი,
მოიხარდა უჩავძან ნახა, ხასალესუედ მივარდნილი,
დაუჭამა ახლა დარჩა, უჩავსუედ დრო შემოვარდნილი.

225.

რა ხასალესი დაჭამა, გამალა ბოლო მწუცრქელი,
ახლა უჩავს გამოუვარდა, მან თავსა დასდუა ეს ვალი,
რად მოჭევე რემ-სუედ ამსსა, გრძლად გქონდა აქეთ სავალი,
მე გამათავა აწ შენ-სუედ, მოიტლის არ აქეს სავალი.

226.

მისი არ იუოს მე ვიტი, ჯერ სამსახურსა დამატლი,
ღწითთ მე მგონია ურუმთა, ქართლიდამ ადრე გავატლი,
რემ-სუედ მოიტლით მას უჯან, მათგან ციხეთა რად დავჭსტლი,
გამომიმატებ ადჯლად, წყალობას ზატავს ამატლი.

227.

მათ უთხრეს თვატი საშაშა, და გამოგზავნეს კრძლიანი,
გამოისტუმრეს მებრძოლი, ყაიჩათ-ნამუსიანი,
მოვიდა ბევრ-ჯერ შეება, ურუმთა უფო შიანი,
მუდამ მას გაემარჯვდა, ბოლოდ ვერ არის სჯანი.

228.

რატ ციხე ქქონდათ აილო, არტ ერთი არ დაჩება,
ურუმნი ქართლით განჭსდევნა, ყაენისა ქქმნა მან ნება.
ქართლი იმათვე უშოვნა, თავის-თავს ჟუფო სავნება,
მისი არაჟი ლუაჩსახს, მეფეს არ მოეკონება.

229.

გორის-ქალაქი სამშულდე, ადჯაყალა და დმანისი,
ურუმთ ეჭირა ერთ-ბირად, ვით კარი ანუ ანისი,
სულ სჯმონ-მეფემ აილო, რას გადრეკილა ან ისი,
მალე ჩაივლის მათ წინა, ნაქმნარი ეს სჯმონისი.

230.

მერმე ურუმთ დაიჭირეს, მეფე-სუმონ ალგეთს ფარცხის,
ბევრჯერ ღმი კარგად მოხნის, ხან დარჩას რომ ვერ
დაფარცხის,
სისხლი იცხის ძკერითა ძისთა, და თავისი ძს გარდაჭსტხის,
ბოლო ამით გარდაუწუდა, ჩაიუქანეს სტანბოლს ძარცხის.

231.

ასრე იყო ნამსახურა, ჰაზათა და თუთონ თავით,
ჭმსახურებდის სამებდა, მაჭეუჭბოდა ვით სადავით,
არსს-ფეჩსა არ აწეენდა, არვის ახსრავს ძას-ხედ დავით,
ძათ რომ ბევრი კარგიტ გიყონ, ბოლო მოაქუს დიას ავით.

232.

ამას ნუ ბრძანებთ ნურავინ, მე მისთვის რამე მეწეინოს,
უარი მეტქუას რისამე, ან წეენა მე დამეჩინოს,
მაგრამ ესე ჭსწადს საკუთრად, კახეთი ძან დაირჩინოს,
ბაგრატიონნი განსწუჯტოს, და არსად არ მოარჩინოს.

233.

პარულ მთველ ძმა მივართვ, მერმე დაატ იქ ჩავ-
ჭეუარე,
რატ უმა მთხრავა უჭლას მივეტ, იძას რამტა წამოკჭეუარე,
არ დამჯერდა არსს საქმით, ვერა-ფრით ვერ მოუგეარე,
თუძტ უფროსი ავი მიყოს, მაგრამ მეტ რამ გავაჯავრე.

ამბავი პირჭელი: შაჰბაზ უაენისა კასეთსა და ქართლს
მოსლჳა, და ორთავ მეფეთა იმერეთს წასჳლა; ქარ-
თუჭლო-მეფის ლუარსაბისა და კანთ-მეფის თეი-
მურაზისა მეფეთა და ქუჭუენის წყრომა; რბევა,
ტუჭუაბა და აღოსრება მოუკლებელი და დაუღეკ-
ნელი.

234.

ოდეს შაჰბაზ რემ-ზედა, საქმე ჭქმნა ეს მისეული,
დაიწყო რემი მტერობა, ბოლომდის არ დაღეული,
ქუჭუენა ამომიწუჯტა, თავადნი მუნ ბეგრეული,
არ გამდა რემის სასხლითა, ვირემ არ მოკუდა წყეული.

235.

განჯას მოვიდა მოხარჯთ, ამბავი ვერ ვჭსტანთ მოსჳელისა,
სიტუჳა რამ შემოეთჳალა, იქიდან სხუაგან წასჳელისა,
გამწარდა საქმე სოფლისა, მხე მიდრკა ქედად დასჳელისა,
გუბირებს ბნელი დათვარჳას, უამი ჭსჩანს ნათლის ჩა-
სჳელისა.

236.

დამიწყო თხოვა შულებსა, უფროსი ერთს დედის-ერთსა,
მივეტ უუჭლა რატა მთხოვა, არა ვჭრიდე ცოდჳას მათსა,
დედა-შულთა გაურისათჳს, მარისხებდეს რათა დქერთსა,
ჭუჭუნდა მამინ კახეთ-მაგან, მეგაბტუყსა რისხჳასათსა.

237.

მანტ არ იქმნა არ დასტვრა, ზღუა ქართ იმელებული,
ზირ-ცეცხლიანი უწეალო, კემაზი განძნებული,
მრავალ-ჯერ გამარჯუებული, მტერ-ზედან ამაღლებული,
მომსრქელი, ამომწეესტელი, დაძწეული ცეცხლ-მოდებული.

238.

აწ ესეღა ვმსთქუა ამბავი, ვაი ამ დღის მონახსენსა,
რა დიდი მტერი ამვიდე, ბოლომდინ არ მახსენესა,
რატა დანასკუჭ რემ-ზედა, არ რდეს არ გამამხსენესა,
რომელიც დაძრეს ჭეითხეკდით, ამისსა თქუენ მომხსენესა.

239.

დედამ მისმა რემთუს შობა, იგი ისრე ჩანახსამი,
მუდამ რემის სისხლის-მსმელი, გესლიანი ჩანახსამი,
ცახტზედ იჯდა სამესისხლოდ, არ ესუა ჩანახსამი,
ტანთ-იტუჭმდა სსახლუქოს, სხუაგან ეღუა ჩანახსამი.

240.

სულ მოვიდა ერანითა, თურქ-ლორით და არაბითა,
ზახი რა თან მოიტანა, ურმებით და არაბითა,
ღჯნას მსუჭმდა, სისხლად მსრემდა, თრიაქს მსჯამდა არაბითა,
რემამც ცოდუა თქუენ გვიდა, ვინც მოუშუთ არაბითა.

241.

სჰანა ბევრნი უამრავნი, ერანიდამ მან მოასხა,
ჩიულნი მოსრნა ვით ჭეროდემ, მოწიფულნი თან წასხა,
მან ძუჭლათგან ჩათესილი, გესლი მაშინ წარმოასხა,
ერთ-გულები დამახტა, ღრ-გულთ ტუავი წამოასხა.

242.

მოვიდა მძლავრი უწეალო, არად არ შემაბრალებდა,
დაძიწუა სრულად ვახეთი, საკმილსა გამიალებდა,
ვერ-სად დაუღერო ცახემან, სამაგრით თუტა სალებდა,
მას ქერეთაგან ნახწავლამან, საქმესა მე მაბრალებდა.

243.

შული ეთხვენ ემეტო, გავსრდიო შენებრ სათუთად,
სიტკობთ და სიუქარულითა, არ ძუავედ ვითარ ვარ-თუთად,
მოიწიუოს და ძალ მოგტემ, სხვარეს-შიგან საბურთად,
მესრელა მწარე სიტყუქანი, წინ უჯე სრელად ვით ბურთად.

244.

ვიტლდი ზრის-იერითა, დაშლიდა აღარ მოსლქსას,
რაც ჭქმნას სწადდა საქმელად, ტუეოდ სხუგან წისლქსას,
მირჩევდენ შულის მიტემას, ჩემთჳს მზის შუქთა დასლქსას,
შესუტყნას დედის გავსავნას, უთუოდ მის წინ მოსლქსას.

245.

მივაგებე დედა-ჩემო, აღექსანდრე თან წაჭგურა,
ეს ცოტას არ მიხდა, დაუწუნა რა მიჭგურა,
აწ უფროსი უნდა მივჭსტე, საქმე ასრე მამიგურა,
ეს მსწადიან ამომწუვტოს, თავ-შულიან გურის-გურა.

246.

ეთქეს თუ ასე ცოტასა, რას ვაქნევ არ ვარ შიძა,
რა გურათ მე გავიზარდო, ვითამც ვჭყოფილ-ვარ შიძა,
გულში სხუა უმეს ენითა, მან ჳლიაკვ გაქინძა,
მწარესაც ტკობლად იტუოდა, ბადენი დამიბინძა.

247.

მერმე კაცა მოძივდა, მათის საფიტრით მტკიცითა,
ერთი ღმერთი და მეორე, ჩუტნ იფლამბარი ვიტითა,
აქაც ბუფი და უფეფგან, ქუტყენად და კუტლად ვიტითა,
თუ ლევან მომტე ეს მოგტე, ეს დამიჯერე ფიტითა.

248.

დედა-ჩემს შემოეთქალა, კულავცა მინახავს ესეო,
წამოსლქა ავად ვირჩივე, მოვიძვე დანათესეო,
უწინ რომ მახატვიებდა, არ-არის მის მოწესეო,
რას ჭქვან ეგეტ არ მოსტე, თუთ არის უკეთ ესეო.

249.

ვიტოდი უსატილობით, რაც იმას მსწადდა საქმეელად,
მასრულებს ამოსაწყუტყად, ამოდ, წყენარად და ნელ-ნელად,
მამინ თამამად წახდენა, მას მქონდა გულ-გასაძნელებად
ერთხვე თუალთა სინათლე, უნდა შექმენას მე ბნელად.

250.

უთხარ კახნა დამესგენით, თქენი რჩევა არ ივარგსა,
რა ამასაც გამომართმევს, რუმენ გავასწრებთ ვედარ ბარგსა,
შემოგვტრეკვს მასვე წამსა, სრულ წამოსტლის მისსა დარგსა,
ლეკანსა და ალექსანდრეს, რად მივარგავდ ორსავე კარგსა.

251.

გარდაიცუმს თავს საბელი, კახთ სულ ასე დაიქრეს,
ქუტუნისა და თავისათვს, რათ არ დასთმო თქვას ეს ვინეს,
მერმე ვიდეკ უარი ვმსაქვ გამარჩენით მათ იწყინეს,
გამომართუმს გაუგზავნეს, გაზავებული მომიყინეს.

252.

ორივე შული გამომართუმს, მერმე მეც ხომ დამიბარა,
თუ მეც მასთან მივსრულ-ვიყავ, რემ-წილ აქ-ლა დამიბარა,
რა არ მიველ შემოვიდა, ბარი მთა-მყოფ მთა მიბარა,
სულ კახეთი ამიოხრა, სამირკუმტლიც დამიბარა.

253.

დამიყინეს მეც ზოგ-ზოგმა, თუ არ მიხუალ თემი წახდა,
შიში ათქმევს უთქმელს საქმეს, თუარ გუნებს ვინ ვერ ჩახდა,
თუ მეც მასთან მივსრულ-ვიყავ, ვიდეკ უფრო არ გაოხრდა,
აგუმტრის შიგნით საქმე, ღუთის-რისხუთა ასრე მოხდა.

254.

მამინდელი საქმეები, არ ემბობის სრულად-წელილად,
ასრე ვანობ სრულ ნაკლულად, ვითომ იყო რამე ჩრდილად,
წყენარა-წყენარა მოგუმტახლა, იგი სადმე, სიტყუა რბილად,
ვინემ მართლა არ მოვიდა, მოსლუა მქონდათ ზოგს სატილად-

255.

აწ ეგების ეს გეგონათ, მაშინ ვერას ვერ შევძლებდი,
ქმცუანასა დანდობილსა, არც-სულ ისრე ავაკლებდი,
თავს გავრჯიდი სასიკუდილოდ, ზოგს მასაც რას დავა-
კლებდი,
დაგჭამუდა ტკბილის-სიტყვით, ჯებირს არსად არ ვა-
კლებდი.

256.

რა შევიტყუე მართლა მოსლქა, სხუა ველარა გავაწყევით,
მუკუზნიდამ გაღმა მთამდინ, სულ ჯებიარი წავაკლებით,
გავსჯებირეთ ორს მთას-შუა, უკან რაზმი დავაწყევით,
რა შეიგნა მოგქაშურა, ვითა შმაგი მოვაწყევით.

257.

ზოგი კიდევ მისლქას. მიჩრევს, და ზოგ-ზოგნი არჩვენ
შებმას,
მსჯულისათვს სისხლთა დაღქრას, კულად საომრად
ვრძლისა შებმას,
ასე მოაქქეს რჩევაშიგა, ერთმანეთის სიტყვს აბმას,
ომი ველარ გაუმართეთ, რა ლამოდეს ჩემს იქ დაბმას.

258.

ვინც ან ღმერთი შეიუწნა, და ანუ მე მიერთგულა,
წამომეუწმს და წამოვედი, ჯებირს კარი დაეგულა,
ვინც აქ დარჩა სიაუ-კაცით, ზოგნი ავად-დანერგულა,
ამაწყვტეს დაცატუშტკეს, დარჩნენ დამწუნარ-დადაგულა.

აქა უაღეთს ჯარის გასეკა, მეუიის წინ დახუცდრა
და მისი გამარჯუცბა.

259.

რა შეიტყო ჩუცნი წასლუა, ჯარი უაღეთს გარდგუაგება,
მიეკლით და წინ დაგვხუდეს, რაც მათ უნდა არ ეგება,
მიავსლოვლით შემოგუცბნეს, ჩუცნიც წინა მიეგება,
დავამსხუციკეთ უედ შუბები, მერმე მათიც მათ ეგება.

260.

უხიანად შევანანეთ, წინ დახდობა მერმე ხლტობა,
წავიქციეთ წინ მეოცნი, შევიქმნენით კლდეთა ხლდობა,
თუ კაცი მხნედ დაუხუდებათ, აგრე იტის მათმან ტომბა,
ზირუცლ ესრე გაგუცმარჯუა, მახალისა ამა ომბა.

აქა მეთვის ლუარსაბის და ქართუცლი-დარბაზასკელთ,
მეთვის თეიმურაზის და ვასთ-დარბაისკელთ შე-
ერა მუხრანს, თავისი და ქუჭყენის საქმის რჩევა
თვთოუელისა.

261.

გავკლეთ ერწო და არაგვ, შეკვეყარეთ მუხრანს მეფეს,
მომილოცა გამარჯულებს, მე მუნ მათსა სისხლსა მჩქეფეს,
კარგს დროს დრო რამ ავი შეხუდა, ჩუშნ ორთავე
ვარდთა მკრეფეს,
მერმე მითხრა სიტყლითა, არ უჯობდა შენსა სეფეს.

262.

მიბრძანა თუ რეგორ დახუდი, მტირეს სტუმარს უცებ
მოსულს,
ხურადობას იჩემებდი, არ უჭერდი სტუმარსა სულს,
მხიარულად დახუდებოდი, აწ გემებენ სადღაც წასულს,
ხურად კარგს და გულად-უხუესს, ახლა ვხედავ შენ და-
ნასულს.

263.

მოვასხენე შენც გეწუცვა, გაგიჩინებთ ვით დაჭხუდები,
თუ შენც მაშინ ლხინს აჩუცნებ, ჩემგან უფრო გაუ-
ხუდები,
ან ვაიციდი თუალით წინა, ანუ კელში მოუხუდები,
ნუ დამჩინი შენმან-მსემან, ჰგავს რომ მარტო მე არ
კჭხუდები.

264.

შეგუქქმნა აქაც რჩევა და, ერთად რომ შეუჩილობან,
გაგრძელდა რჩევა ქართული, სიტყუა და ვეზირობანი,
ჩუჭნ უმათა მის-თანა ყოფა, და ჩუჭნ შეივეთ მით
მტრობანი,
უღონი გუბჩალებდიან, გუზჩახეს ძაბთ შემტრობანი.

265.

ქართუჭლთა დიდებულთაგან, უფროსი ამას ჭყოლდა,
ანაჯსა და თუთ ქსნისა, ერისთუჭბი მას ჭყოლდა,
ანდუეათარ და ივეშანგი, აღათანგც ამას ჭყოლდა,
ნოდარ და დავით კასი ჭუჭა, მე ვიდა წამამყოლდა.

266.

მორავიდოდა ესენი, უწინვე მასთან წავადენ,
ჩემნი უმანი რომ ვახსენე, ჩემგან გაგზავნით ჩავიდენ,
გჭსთქვ სიკუდილს ვერ ავსტილდები, სისხლს-ავადენ ანუ
დავიდენ,
ჯორცი აქ მიწად გარდიქტეს, სულეობი ზეტას ავიდეს.

267.

ვერც-არა ერთად გავაწიეთ, ჩადგან ეს სწადდა დმერტასა,
სხუასედ ჩაზედამც ვიქადო, ვაბჩალებთ ერთი-ერთასა,
ველარც სად ქართლში დავდგოთ, და ველარც ქუჭ ერეთ-
სა,
ავიყარენით ვიარეთ, მიუჭმართეთ იმერეთსა.

268.

გარდაველო ლიხა მივედით, ადგილსა იმერეთსა,
გიორგი-მეფე მობრძანდა, სამეფოსა წერეთელთასა,
წინ მოგუჭგება გუჭსალმა, საჩხერეს ადგილს ველთასა,
დავივანენით სამეფოსა, მუნ მეფეთა კარგთა ქუჭლთასა.

269.

მიგზნატიყა ქეთაისს, მუნ ტახტსა მეფეთ დგმულებსა,
გჯალერსებდა ვით შჯლთა გჳანატჳალებდა სულებსა,
შეჭირჳობისა სევდასა, უკუ-გჳურის მუნ მისულებსა,
მათათანა მუჳონი მეფენი, ვჳგჳანდით მარტლ უფლის-
წულებსა.

აქა შაჰბაზის:გან გორს მოსწულა და მეფეს გიორ-
გისთან მოციქულობა.

270.

მეის-ვე შაჰბაზ თან მოკვეჩა, მოვიდა დადგა შიგ გორსა,
მეფეს დაუწყო ელჩს გზავნა, ნუ შეიხიზნავ შენ გორსა,
რატ გინდა იფატათ აღვითქვამ, თუ კელთა მომცემ მაგ
ორსა,
თქალ-მარგარიტსაც ესეთსა, მოედანს ბურთებრ იგორსა.

271.

თუ არ მომცემ უსატილოდ, მთის-ძიარს მოვალ სამანეთსა,
კარგი თურქე არ გნდომია, მამ შეკებნეთ ერთმანეთსა,
სხუა რაზმი რომ აქავ იდგეს, წინა მოვასავანეთსა,
ძანდ-ვი ვეღარ დამიდგები, წაბრძანდები თუ სუნეთსა.

272.

მეფეს ასმობდა მუნ მჯდომსა, ჯანდარს-ქუჭმ სდგმობდა
სელია,

გაჭკვრდებოდა ამასედ, ელჩი რა მოსასწულია,
კაცი გაგზავნა მობრძანდენ, დადიან გურაელია,
უმათოდ ელჩს არ შეკვირი, მათცა მსტნან რა ურელია.

273.

მოვიდნენ გეგეთს სამნოვე, მეფენიც მუნვე ჩაკვდიოთ,
გიორგო-მეფე მაშინდა, მდიდარი იყო სწუჭ ბედით,
სხუას ძისებრ მჯდომსა გელმწიფეს, ტუეთს ვინ აქებს
გასუდვით,
ჯავრი კაქს ჭკრეკდა ცაცხლს-ჭყრადა, ჩქუცნ მოგვდებდა
სბუდიო.

274.

მერმე ელრი ძააუქანეს, ჩუჭნ რამ საქმე ეს მოგზნდა,
ძაახსენა რატ იტოდა, მას სიტყუჯსათქმა ან მოუხდა,
უბრძანა თუ ვაჟო რა მსთქვ, მეუვეს აგრე ვინ მოუხდა,
ნუღარ იტუჯ მაგ სიტუქსა, ჯავრით გული შემაწუხდა.

275.

ვით მოჭხდება ეგე აგრე, ძმა და შული ადულ გავჭსტე,
ღიხს-იქითი საქართუჭლო, ავიღო და შარქუქს დავსტე,
ველ-შეკრული ანათუბცა, ამა უმასა მე ვითა ვჭსტე,
შმა ლხინი და განარება, უამათოდ მე თავსა ვჭსტე.

276.

აჩრივეს მეუვემ დასკუქნა, თავის ელრისა გავზავნა,
აიხასთა კათლიკოსი, ვინ ანგელოსსა ეგუქანა,
სხუჯა ახაშიძე ლევანცა, თუთ სიტყუთ მას შეეგუქანა,
დილა გათენდა ელრიცა, მოიხმეს სადა ევანა.

277.

ახარებდა ძაახსენე, ველმწიფესა მას მადალსა,
სამართალი მეუვეთ ეს არს, შენახეჭწს კაცს შეიწუალსა,
თუ რამ ამათ დააშავეს, ვჭხედავთ თავსა დანახრალსა,
ჩისხუჯა დიდი გარდაჭხდია, გესეჭწები აწ წამალსა.

278.

თუთ იტით დიდო ველმწიფევე, ჩუჭნცა კაცნი ვარტ სეიფენი,
გუჯარი გუჯექს დავითიანა, მას მძონდა უოვლა მეუვენი,
აწ უხატოდ ნუ გავგუხდით, ხუჭწწით ვარტ შემომეუვენი,
უბაძე ორთავ თავისი, უხუჯო მქმენ სიიეფენი.

279.

აწ ეს შეიძღუჭნ იეშქაშად, ხუჭწწა და მუდარებანი,
შენ ბრძენო კარვად ისმინე, ეს ჩემი უმეტრებანი,
უხუჯად წუალობა მოჭუინე, კმა-ტუბილი ვითა ებანი,
ხატოვი დამდეგ წახრძანდი, ამათ მქმნან მანდეთ რებანი.

280.

დაახარა ესე სიტყუა, იუქაშაშინა გაუგზავნა,
ესე არის ჩემი ხუჭუნა, ნუღარ-არის ძალით თხოვა,
სულ არც რბილი შეუთუალა, ნება ძალსა დააგუნა,
ესეც ზეადრეთ ბოლას სიტყუა, არ იქმნების ძალად შოგნა.

281.

მერმე უთხრა კათალიკოსს, ვის ეწოდა ძალაქია,
მაღი სიტყუა გაუსინჯე, ბრძენი ხარ და ძალაქია,
ამათს ხალსა ვარდი დაჭრე, მოგესწრების ძალაქია,
ზეადრე თუ-ვი არ უბოძებ, ოხრად გახდეს ქალაქია.

282.

რა მივიდა კარგად დახუდა, კათალიკოსს და ელჩებსა,
აწ უეურეთ მას გრძნეულსა, ვით მოიხმარს სალათებსა,
უაღერსებს ტკბილად რასმე, სიტყუას ეტყუოს საამებსა,
ძალის საქმე ვარდასწევტა, კელსა მიხუთუს ილათებსა.

283.

მთხსენეს ელჩთა მათი, და თუთონ არს ამის მიქმელი,
ლუარსსახის სამდურავსა, კათალიკოსო ნუ ძელი,
ჩემი არის თეიმურაზ მუჭლათვან-ვე სისხლის-მსმელი,
მანამ მისმა ქალი მოძტა, რად წამართო რად მუე ძელი.

284.

რადგან ორნივე აღარ მოძტა, მამ ლუარსახს შემარბოს,
თეიმურაზს ნუ ახუჭხა, მეტემ ასრე დაარბოს,
ფიცი მივმსტე საშანელი, გრძლად რატ სიტყუა წარბოს,
ქართლიც მივმსტე სხუა წუალობაც, შევანატრო აწ არბოს.

285.

ავესო საჩუქართთა, ბერი და ერი ორივე,
ჭოი ბორცოც მატურთ, სიმართლეს ვითა მორბივე,
გული დამეჭრიბე საკუდავად, ლახარო ესრეთ მორბივე,
ამხანავსა და მოყუარეს, რათა მური, სწით ვარით სწორბივე.

286.

ესენი გამოისტუმრა, და აწ მიიხმო შადიმან,
ბარათა-შული სუთრაჯი, უბრძანა შიგნით შადი მან,
მეფე სახელით ახსენა, ცრემლად აღინა შადიმან,
ეს რა ჭქმნა ჩემმა ლუარსაბ, აღარ მახსენა შადიმან.

287.

უბრძანა მისი გამზრდელი, რა უყავ ლუარსაბ-ხანო,
რად ააყოლე კახ-მეფეს, შირუტყუთ დასაზრახანო,
ჩემი სვე გული მისიდა, ჩემის გულისა საფხანო,
უბეს ავიკსებ ცრემლითა, სამუდმოდ არ ხან-და-ხანო.

288.

აწ ამათ წაჭევე ამ თუცით, მაჭმადამც მამითხრიაო,
ღორიმცა მისსა საფლავსა, ჩამიკლავს ჩამიუჩრიაო,
ის საკელმწიფოს წამართმევს, და ჭკუასუდ გადაძრიაო,
სიტყვთ ეს უთხრა დაწერა, რაყამში განამჩრიაო.

289.

მალ-მისლუასა აბარებდა, სხუასაც მიეჭსტემ ქართლს ვინ
უჭერს,
მანის მისის შულის-შული, აყოლია რად ის ჩემს
მტერს,
მას არ ახლამს სჯომნ მეფემ, თუ რა უყო ურუმთა ერს,
არა მსჯერა ამ საფიცარს, იმას მიეჭსტემ რას ის და-
მსწერს.

290.

ერთი ხოჯა მუსაიბი, შინად ვმალი მერასობდა,
ამათ-თანვე გამოგზავნა, ერთმანეთთან ამგზავრობდა,
არა ჭეჭუნდა გათავუბას, ბოლოდამ მსჩანს რასობდა,
მანცა წიგნი მიუწერა, ვინ უაგნსა ბაასობდა.

291.

რე უგონა შადიმანსა, ვატი თუ ტრემელს ტუეილ დაჭდურის,
წამოვიდნენ მხიარულნი, თან სულ იწუეს მათ წინამძღურის,
გარდმყოფიდნენ იმერეთსა, დაძულებულნი ქართლის სამხრ-
დურის,
ბოლოდამ მსტნა ტრემელის წესთა, ჯავრით თურე მან
ამდურის.

292.

რე მოვიდნენ ეს ბრძანება, ჩუშნ და მეფეს მოგვტანეს,
ლუარსადის შეწუნარებას, სათუო არ დაატანეს,
მალ დაჭმინდა ესეც წასულას, სხუა სიტყუა არ გაატანეს,
მეფე უშლის ასე ძალზედ, მართ გულებიც წაატანეს.

293.

არ დაიშალა მან წასულა, მეფის თქმით და ჩემის
ჭკვთა,
ამ საფიცარს ვით არ ვენდო, შეუშინდე ნეტარ ვითა,
ანუ ქართლი აღწარბრო, დაჯოცით და მერძე წვთა,
გვთხრა წავალ ესტდილოდ, აბა თქუენ-ვი აქა სვთა.

294.

ლუარსად მეფეს ადამის, ერთი არ მსჯობდა ნაყოფი,
თუალად და ტანად უტხო რამ, მართ ძისის გამონაყოფი,
უხუზ სრული მამატი, ლახურულები მოვერთა ნაყოფი,
მაგრამ მას დაჟინებაზედ, დაედგა მისი სამყოფი.

295.

მეფე უშლოდა ამ ამბავს, ვრტელად თქმა გამკვიდება,
გული განთიფხნა მამინ ჭუო, ტეტხლმან ნავთ გამოკვიდება,
არ დაიშალა ავად მქმნა, ჩუშნგან მან გამოკვიდება,
უთხრა ჩემს კრმალსა უმისოდ, აწ ვით განმოკვიდება.

296.

რადს ვუშეშლი ამ ამბავს, თქმითა რა გულსა უსევდა,
მტერსედას ეხმარებოდა, მის-წილად თავსა უსევდა,
თვთ ლევან-დადიანიცა, წაესულელობას ურჩევდა,
და ამლია და მოყურობა, მაგრამ ის კიდევ ურჩევდა.

297.

რა ბრალის ბევრს კარგ-შვიგან, მტირე ავი გაერიოს,
ანუ სჯულის სიმტკიცესა, წაესება რამ შეერიოს,
ან რიტორებრ ლექსის-მთქმელსა, ზოგან სიტყუა აერიოს,
ზნაობა და ამყობა, სხუას სიკეთეს მოერიოს.

298.

სიჩქარით კარგად ნაქმნარი, საქმე არ მოვა ბოლოსა,
ვინც აუჩქარდეს სოფელსა, ავომლდეს აებოლოსა,
დაჟინებისა მოყუასი, დაემხოს დაებოლოსა,
მსჯობს ავის საქმის შემტოდეს, კარგსა არ დაებრკოლოსა.

299.

ზოგი სხუა-რამ იმწვტინა, მისგან იყო არ სანყენი,
მეფე გჯდა შუაშვიგან, არ-ზეზედ წამონაყენი,
ერთ-ხან ქუდი მოიხადა, იქმნა ამით მონაყენი,
თქუნა თუ არის ამხანაგი, რად შემექმნა ეს ეგენი.

300.

მოვასხენე თავის წინა, არ მსჯობს ეგრე გაიზიდო,
თუ სოფელი შენ არ მოგეყუტს, შენ გიხმს მის-კენ მიიზიდო,
აქამდის თუ მადლოოდა, ახლა ცოცხა დაიზიდო,
გულიტკბონდეს თოლადისა, ზოგ-ჯერ მშულდებრ ჭაიზიდო.

301.

რა მომხდაჩა მაგისტანა, სათუოში თავი იგდო,
შენ წახდე და საბოლოოდ, სახრახისი რამ დაიგდო,
დამიჯერე აგრე ეიჯობს, გულიდანე გარდაიგდო,
ეგ-ზომ მტერნი შეინი მომწიწედეს, ადრე შენ დრო შემოა
იგდო.

302.

შახის-შჯღთ და უიხილბაშთა, ამბავი თუ შენ არ იცი,
მამისმანეუქცლას გითხრობ, თუ როგორ მისწამსთ ამათ სვიცი,
მეცლად უთქვამსთ მათ ანდერძად, სიტუქა ესე დამამტკაიცი,
რითაც მტერი მოატყუო, ნუ უჩოგავ და მე ვიცი.

303.

აშას ბრძანებ თუ არ მივალ, ქართლს-კახეთებრ წასხდენენ,
შენის მისჯლით რომ წახდებას, თუ არ მახვალ არ ძაგ-
დენენ,
რას წამს მიხვალ თან წაგიუქანს, თუალოთ ცრემლისა და-
გადენენ,
ქრისტეანეთ შეეუთა წილ, კვლას ხანებსა დაადგენენ.

304.

თუ შენს მეტი სხუა პატრონი, ქართლს რამ უჩინდეს
შენიანი,
ანუ მძაგუქცს ანუ შჯლი, გიუჭოდეს შენიანი,
არ დაგიშლი მაშინ წადი, სიტუქა მკუკერი ენიანი,
არა გუავსრა თავის მეტი, სოფელის სენიანი.

305.

მართ ეგრევე მე გამხადა, რაცა მეუქანდა კელთა მივე,
მაგრამ არად შემიწუნარა, რა-ზომ მისკენ მივიზივე,
დავრჩომილ-ვართ ორნივ მარტო, აწ შენც მისკენ გაი-
წივე,
თუ ეგ კარგად მოგივიდეს, მემც მოეჭეუდე და შენ-კი
მივე.

306.

აწ მეუემან დადიანი, გუჩიელიც თან იახლა,
მოვიდეს და დაუშაღეს, მის წინ აწეეს თავის-დახლა,
ბეკრ-ჯერ უწინც მოგახსენე, დაგვჯერე მოდი ახლა,
ნუ წახვალ და მოგვხმარე, მან მეცლივე განახლა.

207.

მან მადლი ჰკადრა შეფესა, წესისაებრ მართებული,
ღმერთმან ადიდას ვით დიდ-ანს, სუც თქუცნი დავლად-
თებული,
ვით თქუცნს საკეთეს შეჭებობს, ეგრეთ ხარ მისხედ
ძმებული,
მაგრამ რაღა ვჭქმნა მას-უკან, ქართლი ჰყონ ტეტხლ-
მოდებული.

308.

კელატ უთხრეს ცუდი მაზენი, ა იწუე დაჟინებული,
შენს აქით ქართლსა რას კელს-ჭყრი, რა დარჩე სახლ-
დაესებული,
მიხვდე მოკლას ან ტუქუც გუოს, შენ იქმნე დანადრებული,
ნუ წახუალ ეს ჰსჯობს კრძალი ვჭკრათ, განუძმთ ვა-
გლახებული.

309.

რას უშუცლდა გრძლად სიტყუეს თქმა, თუ ვატი არ გაიგონებს,
ვატი ბრძენი გონიერი, ერთის წურთნითაც შეიგონებს,
დანიჟების ეტლხედ მჯდომი, მას-ვე მისსა წაიგონებს,
დასჯერდება მისს რჩევასა, სხუას აღარას მოიგონებს.

310.

დაშლის სიტყუეს არ ისმინა, ვერ დააზერეს დგომის დონე,
წამოვიდა თან გამოჭყუეს, შეფე მისი წინა-მძღონე,
კელაგ-ღა ჰკადრეს არ გვსმინე, შენის წასლუთ დაგუადონე,
რადგან წახუალ გაემშუცნე, თავი ვარჯა მოაწონე.

311.

გამოგუცხსალმა წავიდა, დაგუყარნა ღუძლ-დაკოდილნი,
ვინცა გვჭქრეტლეს იტუოდეს, ერთად უოვილან და-
სწდილნი,
მზე გარდესარა გორს-სამე, ქუცყანა იქმნეს აჩრდილნი,
ეგრეთ დაბნულდა ჩემთავს დღე, ბანდად ჩნდეს დილა საღილნი

312.

მივიდა გოგონს ღვა ყაენი, შექმნეს თურ შუყრის ტილებს,
არ მივეგებოთ ცხენითა, ვით შევქმნათ ციეთა თბილებს,
მივეგებოთ და არ მსამდეს, მით საქმე დაიწიდილებს,
ეს თურმე გამაარჩიეს, იქეს მათ მათი ზრდილებს.

313.

დილას შეესხდეთ სამინდჯროთ, და მიზეზი ნადირობის,
ისრე ცხენზედ შევიყაროთ, ჯარი შესხდეს ერთ-პირობის,
განით სითმე მოვიუწინათ, ვითამ ზედა მოგუქსწრობის,
მიგებებოდ რამოგუქართუამს, და სხუათაცა არა რობის.

314.

შეიყარა ამ წესითა, მიიჩნივა თავის სწოჩად,
პირქულ ეუჭლას გაიგონა, სიტყუბ მისი არაჭეო ოჩად,
მუსიფითა ლხინობდიან, არ დაისჯს მისგან შოჩად,
თურმე უნდა სასიკუდილოდ, დასტურობით არათუ ჭოჩად.

315.

დაჭეუჭს ხანი გოგონს მტირედი, ლხინითა და დიდის შუჭ-
ბით,
მგონებით და მუშაითით, მწუხრი ჭქმნიან გათენებით,
ალერსით და ტკბილის-სიტყუთ, თერობით და პირის-
თნებით,
რაც იამის სამებდის, კელს-უწეობდის მოსუჭნებით.

316.

ვეჭუ თუ თავი შეგაწეინე, გრძლად სიტყუჯს მოხსე-
ნებით,
აიყარა გოგონსამე, მეფეტ მიჭეავს ვითამც ნებით,
აწ შექმნა მწუხარება, ბეგრ-გონის ჭირი ცხროთ დასნებით,
უთხრა ქალაქს დაგადებო, მტერთა შენთა მოყივნებით.

317.

ქალაქითგანც წინაგანა, უარაიის სანადირათ,
უთხრა არმით ვინადირათ, მნათობთ წინა თავი ვჭკმარათ,
რაც ვისრულათ ჩქონ ართაკვე, ჯარკ სადაკედ მკეცნი
ვჭკმირათ,
ნულარ მოკშლით ამ რჩევასა, ესე ასე დავაპირათ.

318.

აიუარნეს და წავიდეს, მათ შექმნეს მინდორობანი,
გარს შემოერტუნენ ველებსა, ნადირთა უწევს მწწრობანი,
თითონ შეაზედ დავარდეს, სრულათ ჭქმნეს მკლავთა
შრობანი,
ქალნი ტახითგან აჭურტიეს, ვინც ჭქმნის ისრისა სო-
ბანი.

319.

მათ მოსჭლადათ ჯოგი მრავლად, და ესრულათ ქალთა
ჭურტიით,
უცხოდ თურმე მოიწონეს, შექმნილ-იუჩენ ცნობა-რეტიით,
მიემსგავსა როსტენ მეფეს, ენადირა როს სხასხეტიით,
იმ ერთის დღის მეფის მოკლულს, დასთჳლიდიან რც-
ხედ კენტით.

320.

აბრძანა თუ მეფეკ გხედავ, ნანადირეკს კარკს დამალით,
ამ მინდურისა შენ შეძტეკა, დავაგაწეო უარაბადით,
იქამდისცა თან მიახელ, იქ ვისრულათ გულავ ნასადით,
რას ეს ესმა ჩემი სიტყუეს, მოგონდა გულსა დალით.

321.

წაიუჩანა დაბრუნება, აღარ მოხდა გამომჭტბით,
აწ ამრავი მაზანდარა, უქო ლხინზედ ისხდეს შუტბით,
ისიც ნახე ვინადირათ, იქ ვისრულათ გულავ დავუბით,
ამან სულ-თქუნა შე არ მინდა, მაგრამ ვიცა არ მეშუტბით.

322.

ყარაბაღით რეცნ წატანა, გაგიგონეთ დასტურობით,
მსთქეს თუ მიჯვარს იმერეთსა, რა მიჯიღდა მე სტუმრობით,
ღმერთმან იცას კარგად მითხრეს, სოგთ ჭკვეით და სოგთ
მოყურებით,
მაგრამ რა ვხქმნა წასულს საქმეს, ახლა ჩიითღა მოვესწრობით.

323.

მიიუჩანა მასანდარას, მუნ შეიტყო მან სიკუდილი,
უთხრა თურე თჯსთა უმათა, სიკეთითა ვით ვარ სრდილი,
მამატირეთ ცოცხალ-ვე, მერე გიჩნდესთ რეძი ჩრდილი.
გამიცუდდა უოკლა კარგი, და ძალისა მე ქადილი.

324.

დაჯდა უმათა მიუტირეს, გამზრდელთა და ვინ ჭყეს
სრდილი.
უოკლთ კელმწიფეთ უმჯობესო, ადგვსრულე რეცნ წა-
დილი,
უბინდოვ და მარქენდილო, ვით მღამდები მოღანდილი,
ოდეს მომსრენ თათარხანი, კელთ-მასხლი გქონდა წუდილი.

325.

ეტირათ ვით მართებოდათ, უქეს საქებსა საქები,
მშჯდო მანახლო მარწყალეკ, კელავ ურის გალეკდა ბაქები,
ვინ შენი მჭურეტი ეტეოდა, მჭურეტთა ნე მახუალ აქები,
უოკლის სიკეთას უკლებო, რაღა ვმსთქუათ იქი-აქები.

326.

ეზიარა გარდასწევტა, სიტოცხლისა მან იმედი,
ემდუროდა დაჟინებს, დაიწეველს ჭკუმე და ბედი,
ვინ მიჩრიავეთ აქ წამოსლჟა, რა მწუნს ზვად დაიუბედი,
უმათ გაჭყარეს მსვეც ჩავიდა, დაჩრდილა აქეთ ბედი.

327.

რატა მსწადდა გაათავა, მტერობისა მან დასო,
უოტო რიჭნი მამდრიუ ჳამა, და სისხლიტა ხარბად სო,
პაგრა ქართლს და კახეთშია, სხატონოდ ვერ-ვინ დასო,
ემდუროდეს მას ქალები, ვინ ნესტან-ჯან მამიდასო.

აქა ნოდარ ჯორჯაძისგან და დავით ასლანის-
შჯლისგან პატონის მეთვის თეიმურაზის კახეთს
ჩაუქანა.

328.

კახეთი ნოდარს და დავითს, მან მიაბარა სრულობით,
მაგრამ მათ მისი ბრძანება, მალე გაუტრუდეს წილადობით,
მესამეს თათქსა ორთავე, მოგზავნეს კაცი ყრილობით,
მობრძანდი შენსაკ ტახტსედა, მონა ვართ გუარის-შჯ-
ლობით.

329.

რამოვიდნენ მოციქულნი, და ეს სიტყუა გაგუგონეს,
ზოგთა შექმნეს სიხარული, ზოგთ აჯუ რამ მოიგონეს,
მაგრამ მე ვმსთქუ უმათა ჩემთა, რად არ თავი დამამონეს,
აწ მეუვისაც მოასხენეს, მათნი თქმულნი მოაწონეს.

330.

მეუემ ბრძანა კარგად ქმნილა, ამ ამბისა ასე მოსულა,
მეტა თანა წამოგუეები, აღრე გუმარტეებს იქითა-სულა,
დადიანსა და გურიელს, მალ-ვატნობათ ჩუტნი წასულა,
ორთავ კაცი გაუგზავნე, არ ვატალე მზისა დასულა.

331.

ოგინიცა მალე მობრძანდენ, მათის ჯარით დაკაზმულნი,
თავს შეედუნათ ჩუტნი სიტყუა, ვერა ვნახეთ ხან დაზმულნი,
შეიყარნეს მუნ სიმრავლე, დიდებული ტხენთა სმულნი,
აღარ ვმზავნეთ წამოვედით, კედარტ გუნახეს მუნღა სმულნი.

332.

განდობიანრეთ ლიხის-მთა, ქართლისა სიგრძე ჩაეღვიოთ,
ძივისწრათოდით მალ მისლქის, არ ხან-უოცნებით ძალეკით,
უოცნებით გაისმა მოსულის ვაჟ, მე მამინ დავიძალეკით,
დიდს-ხანს უოკელი ორ-გული, შიშითა მეუნდა გალეკით.

333.

თუო ანაგუამდის თან მომეჭეს, შეფე და სხუა ბატონები
იგინიც იქით გაბრუნდეს, მათიც ჯარ მონატანები;
ანაგუს გამოველ გამომეუნა, მამია სარკატანები,
მითხრა თუ მათზედ მეტი ვქქმენ, მე ანაგუს გამომეუნებო.

334.

რა კახეთს ჩაველ დამიხუდა, დამწუარი გამტეჭრებელი,
ვქვარობდი გუნებაშივან, რად მექმნა ამტერებელი,
რაც შორხომადე სმოვიდნენ, მტირალნი დამტერებელი,
ვერას ვარგებდით თუარემდა, ვიუჭნით ვავლახებელი.

335.

რაცა ხამდა გარიგება, მამინ ქუჭუნისა ჩუჭუნისა,
გავარიგეთ და გათავდა, მუნ სიმძიმელი წეებისა,
ან ანაგუს ამხედა, ვმარება გვხამს ენისა,
მრავალთ უიზალბაშთ გაწეუჭტა, სისხლი რუდ მიმადენისა.

აქ: ერან-კელმწიფის ეზენისაგან მეფის თეიმურაზის იმერეთიდან გადმოსკლის და კახეთს ჩასულის ცნობა; ალი-ყული-ხან და სრულ ყიზილბაშთ გამოგზავნა და არაგუზედ წინ დადევნება; შებმა და დიდი ომის გარდასდა, და ბოლოს ბატონის თეიმურაზის გამარჯვება.

336.

ესმა შაჰბაზს მუნ ჩასლუჲს, განრისხდა უსამართლობით, ალი-ყული-ხან მამისძაჲ დილას ართურე მთქრალობით, კელაკ თეიმურაზ მასულა, უეურე თავის ძალობით, სრულ ყიზილბაშთა გაახლეხ, იარე მუხლთა-ძალობით.

337.

მიდი და წინ გარდაუდეგ, შეუკარ კარგად გზებია, იმერეთს არ გარდაგასწრას, დაიტეგ ანუ გზებია, მეტ ძოვალ აღრე შევიზურობთ, ტეტხლით ვჭეოთ ანაგზებია, მის უმას მას-უგან სათქმელი, რაღა აქეს მიზეზებია.

338.

გამოგზავნა ერანითა, არ დაკლო ყელის მეტი, თოფხანა და ჯაბახანა, მოემხნადა მეტის-მეტი, სხეას საომარს იარაღსა, მოემატა რკინის-კეტი, მავრამ ღმერთი განურისხდათ, არ ჰყარეკდა ნათლის სუცტი.

339.

აღი-ყული-ხან არაგუზედ, მოვიდა დივანებდა,
კარავს და ოთახს იდგემდა, სხუასა წინ მოიგუანებდა,
ვისიტ ეგონა შევიზურობ, ის უფრო დიდად ავნებდა,
მტარედ მატალე გაიმობობ, მისლუას ვინ დაინანებდა.

340.

რა შევიგნეთ მათი მოსულა, ავემზადეთ ჩუტნტ სს-
ობრად,
შეყრილთ მუნჩტ მივსურეთ, არ გავჭყავით ჯარი ორად,
ყარაული დაეყენათ, მათ ხსლორე არ-თუ შორად,
მამინდელი ჩუტნი სიმხნე, თუ ყუტლა ეჭსთქუა შენ
ჭსთქუა ჳორად.

341.

შეა-დღისას მიუხედით, მათ ცხენიდამ გარდამხდართა,
მაგრამ მამინტ აღრე იტნეს, და გაეწუჟნეს მარცხნივ
მეარათა,
ჩუტნ მიუედით მეწინავეთ, ზედან შეკჭხუდით დიდთა ჳართა,
ქისიყელთა გაუჭირდათ, მიკვრს ანკი ვით შეჭმართა.

342.

მიეშეტლნენ მემარცხნენი, ენისლელთა დროშა მალე,
ტქლავ შეიქმნა ტემა დიდი, ვეღარ ჭხოვეს მათ წამალე,
ასწავლიდეს ერთმანეთსა, მეუდარში თავი მოწამალე,
გულნი მათნი გავატვლე, ჩემთა უმათა გავასალე.

343.

შეკჭმასხე თუ ჩემნო უმანო, თავნი თქუტნნი ისაამეთ,
მოიგონეთ მოწამენი, თქუტნტ ეწამეთ ისაამეთ,
არ ისმინოთ ესე სიტყუა, მას უამ-შოგან მეღამდამეთ,
მათ ორმ შუბი ჩუტნთვს ჭსწადის, ბარემ თქუტნი
თქუტნვე დამეთ.

344.

ძათ მიუივლეს ჭე შეივო, ნუ ეჭუთ თავი დავიზოგოთ,
 ამოვსწევტოთ უძრავლესნი, ან წელაღად გამავიზოგოთ,
 თუ სრულ თავს ვერ აუკედით, ღმთით შგონი რომ გან-
 ვაზოგოთ,
 მკუდართა მათთა მეეტნი მსჯამდენ, სათულავი ან გან-
 ზოგოთ.

345.

ზარტულ შუბი მოვიქნივე, მეტვე მივჭყავ ვრძალსა კელი,
 ვრძალ-მოწიდილი გავერივე, ვაქმნევინე ომსა კელი,
 ვულავტა ლახტი დავამსხერივე, ვინ ახლას მუწა მონაკელი,
 სულ ლაშქარი გატაჭკვრდეს, თქუტს არისო ესე ხელი.

346.

მომესხვენეს ერთ-პირობით, ვითა ვეფხვ კანჯრის-ჯოგსა,
 დავჭკოტენით ამოვსწევტოთ, არათ ჭგუნდეს დანახოტსა,
 მოლეხსაც უწყალოდ ვჭკოტდით, თილისპიანს მათსა მოგუსა,
 ამის მთქმელი მართლად უბნობს, ნურგან ჭგონებთ ცუ-
 დად მბოტგსა.

347.

რაც გადავჭრის მალ გავუჭტენეს, ვან-ვის წინა გავსწრობდა,
 რუტნ შეგუჭტენს ცა უღრუბლოდ, მათზედ მესა ავადარობდა,
 ვაქტეულნი წიწამურის, ღელეს ღრმსა აავსებდა,
 ცხენით სედა გადავრეთ, ვით ვაკეზედ ვგრეთ რბევდა.

348.

ბინდამდის არღა მოვეშუთ, ვჭკოტდით მეტად რუტნ უ-
 წალოდ,
 ან შეგუწაღდა ნაჯავრებთა, რასომ ვჭსკრიდით მათ
 საბრლოდ,
 ცხენნი მათნი მუხლად-მალნი, დაუსანტდეს მათ სამალოდ,
 ანაღსა ვადმოჭერიდეს, გუთხრეს სიკუდილს ადარ მალოდ.

349.

ნაომარტა და ნადევნთა, გუჭტუობის მასჭრალბანსი,
ვის ჩა ენების იშოვის, ვის-განძთა ჭქონდის ცნობანი,
შური იმიეს მტერზედა, ჭქმნეს მრავლად ლახუნარსობანი,
გამარჯუბულთა გვხარის, რადგან არ გუუჭს ნდობანი.

350.

მამილტუდეს მასხმიდეს, ქებასა არ გინებასა,
მგონი მეუგო ინანდეს, უენი შენს გინებასა,
აწ ამას იქით მებრძოლე, ნეტარ ჭსთქუათ ვინ შეგეებასა,
ნიადაგმტ გავმარჯუბიას, ასე ნუ შეიქმ ვებასა.

351.

მას დღესა მოემე მართალი, დამაკლდა არც-ერთი არა,
კახთ შენანეს მათ ლაშქართ, მოსულა თუ ადრე იარა,
დამწუნართა ამოწუჭტილთა, მათ ჳინი გაუნიარა,
ამოჭსწუვტეს და დაჭვოტეს, ვინ ზეით ვერ მოიარა.

352.

მას დღესავე ვაამაუდნენ, იწუეს დიდი სეუურება,
უსაზომოს ლხინს შევიდნენ, მათ ჭქმნეს საამოაჭურება,
დიდ-დიდითა რაქებითა, აქუნდათ ფრიალ მოსმურება,
ჩანგთა მღერა კახთ-სიმღერა, და რდესმე თან სუმრება.

353.

უწინ მოსლუას უენისას, თქუ თუ რმსა ვით შეკმლებ-
დათ,
აქ გასინჯეთ თუ ვიკუჭხდი, ან სიტუქუსა ტუდად
კჭსდებდით,
გალახულთ და ამოწუჭტილთ, მარტო კახთ ჭქმნეს, ვინ
სსუა ჭკუდებით,
უჭლას განველით ამ სოფელსა, თქუჭნტ სახელსა ეძი-
ებდით,

354.

ადვისნეს სრულად ლაშქარნი, საჭურჭლე ცხენ-აქლემითა,
მეტეოდენ შებმა კარგად ჭქშენ, ჯარითა შენ აქლემითა,
სსჭა არ ვინდომე მის-მეტი, სარდლის კარავი ჭემითა,
სრულ მისის გაწეობილობით, ვერ-ვინ ვერ დაეჩემითა.

355.

მიუვიდა ეს ამბავი, საცა იყო ევენს მუჟოსა,
ამოსწუტნა სულ ლაშქარნი, თეიმურაზ შუა-ჭყოფსა,
გრძალა ბასრი მძიმე ლახტი, უფროს მასჯლს შუბსა
ჭყოფსა,
თუ ვაგზავნი სსჭას ლაშქარსა, კიდევ გრძალსა კელს
მიჭყოფსა.

356.

გაგულსდა წამოვიდა, მასვე წამსა გულ-მესისსლე,
თქვა თუ ჩემთჯს მისი-გორტი, ივამლე და განა იმსსლე,
თეიმურაზ, თეიმურაზ, კახთა ჯარი აქ გაისსლე,
ჭე შაჩაბაზ გაგინდება, ყიზილბაშნი ვით ისისსლე.

357.

რა მოვიდა განჯას აქეთ, გამოჭსტილდა დაგჭასლოვდა,
ვინც შეიძლო აიყარა, წამოვიდა მუზლ-მალოდა,
ვინც იქ დარჩეს საბრალონი, თავთა შჯლთა მათთა ჭგლოვდა,
ამოსწუტნა სამესისსლოდ, აჭყარა და დაბოლოვდა.

358.

კიდევ ბევრი გარდაურჩათ, თეიქარ-ხანს მიაბარა,
კულავ ქართლს დრუთ ხანის-მჯლი, ბავრატე ვჭსთქქს
აბა არა,
ორთავ ჩემის მტკობისა, საქმე ამან დაუბარა,
ოჯთ გაბრუნდა თავის გზასა, ჩემი იყო ვით უბარა.

მეორეთ მეოცის თეიმურაზასაგან იმერეთს გარ-
დასულა.

359.

წამოვედით იმერეთსა, ისევ ჩუტნისა სასაზაჩისა,
ჩუტნადღონედ იგი გუქონდა, ვით ჭურს ქანი სასაზაჩისა,
მეფეც წინა მოგეტყება, ჩუტნს მისლუხსა არ იზაჩისა,
რა მივედით მოვისტუნეთ, ვით ქარი ჯდეს სასაზაჩისა.

360.

რა დავჭყავით ხანი რამე, სასუიდელი დავკმუჭდა,
ვერ ვიშოვნით დიდის-ოვასით, ნახევრად რომ არა ღირდა,
ხუანთქაჩს ელჩი გავუგზავნე, და ივექქაში მნახავთ
ჭკუადა,
მას ებოძა საწახებე, კიდევ სხვისსაც ბევრს დაგვიზირდა.

361.

აქ გასინჯეთ იმერეთისა, სასუიდელისა დიძრება,
ველარ გავჭსძლეთ უღომობა, გურიისკენ ვიწვეთ რება,
რა მივედით მუნ მამია, გურიელი ითვერება,
რატა მქონდა არა მშერდა, კელს გვწოლობდა ითვერება.

აქა გუერიდამ საათაბაგოს მოსლქა და იქიდამ სჴანთ-
ქართას წასწლას; ოლთას ამირ-გურსანიისგან დედო-
ფელის თავს დასხმა, და დედოფელის სალთ-სუცის
ნოდარ ჯორჯაძისაგან გამარჯულება მათ ზედა: უუუ-
რეთ განგებსა მოსამართლისა, თუ რას მცირეს
კაცით გაემარჯუა.

362.

ოლთას მივედით დაჰყარეთ, მუნ დედოფალი ქალებით,
დიდრფანთ კაცთა ჯალაბი, დედამთილი ზატარძლებით,
წინაზნი, მშენა და ტურთანი, საქციელ განაკრძალებით,
ნოდარ დაუგდეთ სახლისა, გასკებლად გულით სალებით.

363.

დედოფალი ოლთას იდგა, და ვინც ახლდეს ბანოვანი,
თუმც დაწიბათ ვის ვეგონეთ, მაგრამ არ გჴუქს უმ-
ჩხობანი,
ტურთანი და დაჩჩეულნი, ღამასნი და აწსად ავნი,
ძლავრანი და ღეთის-მამაშანი, ტუდის საქმიით აწსად ავნი.

364.

ესე უქსლად შაჴაბასს, მიესმა მართლ-დასტურებით,
ერევანსა იმარგუნსასს, მამსწერა მონაშურობით,
იქ თეიმურაზ არ არას, მიუსწარ მტრად არ სტუმრობით,
ქალება ვერ შეგებმან, ვერც დაგხედენ კანის-ზურო-
ბით.

365.

ესე უბი ზამთრის იყო, ჩუჭნ იმედი თოვლის გუქონდა,
ერეკრის და ოლთას შუა, მთებს შეკრავს ვჭსთქუთ ოლთადა,
ჩუჭნ იმისსა მოიქედეს, ანტ სრულ გული შეკვლანდა,
მაგრამ თოვლის გასათხარად, ნიჩხებიცა თან მოჭქონდა.

366.

გარდმოთხარა სადაც დასჭდა, თოვლი ცხენთა დასაყენად,
მაგრამ ღმერთი მათვე შეიქმს, მსიარულთა მოსაწყენად,
უფრეთ თუ ვითარ ჰქნება, მათ ჩემი უმა სისხლთა-მდენად,
მკვასსენებ ამ ამბავთა, უფრი უგდე შენ მოსიქენად.

367.

დედოფალს სისმარ-ჩუჭნებით, ენახა რაც იქმნებოდა,
დაბლა ქალაქით ციხეში, მას ასლუა მონებებოდა,
ვინც ასლდა თან აკტანა, არვისთვს დაენებოდა,
ვინ რომ იქ არ ვიუჭნით, ჰსტნობდით თუ რა ეკნებოდა.

368.

ნოდარ იყო სალთ-ხუტესი, დედოფლისა განა ჩემი,
მისინდო და გულითადა, არ თუ ცუდი განაჩემი,
მართალია ეს ამბავი, ნუ გგონია განაჩემი,
იმისსაც მწუჭდ გაემარჯუა, ივინა ჰქმნა განაჩემი.

369.

გამარჯულებოდა მას ასრე, მათ მიჭყოლდა კარამდი,
ურიათ ჯარნიც მძჭლკობდეს, იგ რაბინანი კარამდი,
კულავ ზოგნი წინ გარდაუდგეს, გზა უეჭს განა კარამდი,
შუბი ვინ ნახის გარდუარდის, მისლკამდის შინა კარამდი.

370.

შუდასი მოემე ჯილითა, და მარქათუებით თან ჩამუქა,
რა მიველ იბრაიმ-სულთან, უიზილბაშთ ბრძოლად არა მუქა,
სხვს ქუჭუნისაკენ ლაშქრობდა, მალალი დაბლა არ დამუქა,
გამოეჭბრენდი და წამოველ, რაც ჩამუქა თანვე გამამუქა.

371.

მიბრძა სსათბავოს, რაც მაჰინ მისთვის სსობდა,
გონია ყაჩა ისარი, სხვა სსსჯახები სსობდა,
სხვა სსბომქარი სსლათი, თქუჭს თუ ძლივ დაითესობდა,
მაგრამ კახთ კახეთის გავრა, გულისა ლახჯარი სსობდა.

372.

წამოველ გ'სახედ ჯალაღნი, შვდ-ჯერ შემებნეს ერთს
დღესა,
შვდ-ჯერვე მე გამემარჯუა, ვამჭსევსე ტუდს მებევრესა,
ვერტ უმა დამავლეს ვერტ-ვინ სსხუა, ვერტ-ვინ დამა-
კოდესა,
თუძცა მოეგდოთ კარები, იმათვე მალ გააღესა.

373.

მავედით ოლთას დაგვხედენ, უჭირუჭლად ყოველ-საყოლი,
იქაც უნებლივ მოვიდეს, სულ ჯარი ჩემი თან-ყოლი,
გასარებულნი მხადლობდეს, თქუჭს მოჭეუა აქეთ წამყოლი,
ადიდეს ქრისტე მოქენეთ, მსმენელთა მალ ჩამყოლი.

374.

რა მივედით კახთა გული, არ დასჯერდა სსსჯახებსა,
ემდურდეს ამ სოფელსა, აქა-იქა გუჯახებსა,
ჩუჭნ კახეთს ვართ ლხინ ნაჩუჭნი, რას გელსა ვჭურით
ჯავახებსა,
გულ-დილობა ძირად მოუდგით, ეს სსრე მსჭირსთ ჩემს
კახებსა.

375.

წამოვედით ოლთიდანა, ჩამოვედით გონისა,
ვიდეკ ბევრი უმა მიხლა, ნუ გუჭო ოთხმოც გონი-სა,
რუსეთისკენ გავემგზავრე, ეს რა მოსაგონისა,
შავს სღუა-შიგან ნავში ჯდომა, დიდად დასაღო-
ნისა.

376.

ამ სანშიგან ბაგრატ-მეფე, სომხითს მოკუდა გარდიტუალა,
ვით თავს ვინმე შემომავლო, ასრე ვითა შენატუალა,
მოურავმან ქართუჭლთ კითხვთ, რემა ჯობნა მან გატუალა,
მემსახურა უსაზომოდ, ვაჟ სოფელმან აჲ გუატალა.

აქა ეეენისაგან მოურავის, ბაკრატის-მჯლის სჯმო-
ნის, უორჩიხან და უსუფხანის გამოგზავნა
კახთა და ქართუცლთ ასაკლებად; მაგრამ განგე-
ბამ და უსამართლოდ ქეჭყენის ამოწყუტვის მოწ-
დომებამ რა მოასდინის თსმინეთ, და უური მიუ-
ჰყარით ამის მსმენელთ.

377.

უაენმა მჩქეს მოურავსა, გული მართლს მე დამუარე,
წადი კახნი ამოწყუტე, და ქართუცლნი ამიუარე,
კახთა ცოცხალს ნე დაარჩენ, და ქართუცლნი აქმოუარე,
მე ამისი აღჯრი მიტს, შენ გენუჯ ეს წამუარე.

378.

პატარას სჯმონს გაგატან, ვითომ ქართლსა დაიპყრადეს,
ჩემს მჯლის-მჯლსა უორჩიბაშს, ქალს მიუჭსტემ და მე
მმოყურობდეს,
უორჩიხან და უსუფხანცა, თან გაახლო ვინ აწრობდეს,
ამ მიზეზით ვერას მიხედნენ, თქენს უსენი მათ მს-
ურობდეს.

379.

დაასკუნეს და გამოგზავნეს, ამ მიზეზით სულ ესენი,
აწ უეურეთ მოურავსა, ვით შეჰყაროს მძიმე სენი,
ზურაბს თურმე იქავ უთხრა, ვერ მსჭუჭრეტ არის რის
მთესენი,
მე სხქა რამე გაძიგია, ვრძალი იქავ მოკლესენი.

380.

რა მივიდნენ იმ ჯარითა, თქუცს თუ ბევრი მკუარია,
მაგრამ სიტყუთ დაამლაშეს, ეს სანუენი არ-არია,
კახნი მუხრანს შეიყარნეს, ქართუცლებში არ-არია,
ულალატეს ამოსწუვტეს, არ უთხარეს სამარია.

381.

უთხრა თურმე მოურავმან, ზურაბ კარგად ყური მიგდე,
მტერობა და ამოწუჭტა, მე ბოლომდის ვათ დავიგდე,
კახთა უყავ ყათლანით, ქართუცლო ზედა ცხენი იგდე,
რა ესენიც იქ ჩავჭყარო, მაშინ ვისლა შეუროგდე.

382.

ზურაბს ეთქუა რას აზირებ, მათხარ ბრძანე გამიმხილე,
საქმნელას თუ არა ვჭქმნა, ჩემი საქმე მუნ იხილე,
მაშინ ჩემი სისხლი შესუ, კორტი ზედან გაიხილე,
კრძალი ჩემი ბასრა არის, გაატყუე გამიწობილე.

383.

რასაც კაზირებთ ეს საქმე, არ არის ჩუცნგან საქმნელი,
ამ სოფლის შემარცხჩუნიელი, და საუკუნის დანმთქმელი,
მან დაგუატყუა რად შეგუქმნა, ჩუცნ ჩუცნის კორტის ავ
ქმნელი,
დამამხობელი ქუცუნისა, ჩუცნის ქუცუნისა დამქმნელი.

384.

კახეთი რომ ამოვსწუვტოთ, კულავ ქართლიცა იქ ჩავ-
ჭუჭაროთ.
მონასტერნი ავაოხროთ, შერცხუცნილთა გუარის-გუარ-
როთ,
მაგას ნუ ვიქმთ ნურას საქმით, სხუა-თუერ რამე მოვა-
გუაროთ,
ჯერ ამ ლაშქარს ულალატოთ, მერმე მეოვე აქ მოვა-
ჭუჭაროთ.

385.

ზურაბ უთხრა მართალია, მაგრამ რასთვის იქნა მითხარ, ცოლიც თანა მომეყუანა, ავ მჩრეველი შენ ამით ხარ, აწ რაღა ვქმნა ცოლის სირცხულს, თავს მადებ და სა-
მარს მითხარ,
თუარემ ქართუჭლთ-სისხლს დავიდებ, არ ვიქმნები გა-
საკიცხარ.

386.

მუნ ამისთვის არ გაცნობე, ცოლს თან არ გამოგატანდენ, გმსთქ თუ უთხრა და არა. ქმნას, ბოლოს რასთვის და-
ვინანდენ,
აქ მოვიყუან საქართველოს, წახდენაზედ ცრემლს დავადენ, მე შულს დავსთმობ ქუჭყენისათვის, შენ ესე ჭყავ იუოს ესდენ.

387.

ტკბილის სიტყუთა ეხუჭწა, თავს მას ადებდა უჭლასა, საქართველოსთვის დაცა-ქსთმე, დამხსენ დამესა ბნელასა, ცოლს უკეთესსა გიშოვნი, ბატონის-შულსა ლელასა, აქ მოეჭკლავ უარჩიდა-ხანსა, კახეთს თუეიქარ-მელასა.

388.

ზურაბ უთხრა შენ შულს დასთმობ, მეც მოვითმენ ქარ-
თლისათუნ,
მაგრამ როგორ გააჩიგებ, თქუ მართალია შენ ღუთისათუნ, უთხრა ზურაბს შენგან მიკვრს, ევ მიბრძანე მე რისათუნ, გამიგონე უური მიგდე, ტკბილი გითხრა მწარისათუნ.

აქა მოურავისა და ზურაბისაგან უარჩინისა და
უსუთუ-სანის დალაგის გამოარევა და ქართუტლთ
განდობა; ანდუყათარ ამილასურის დაჰყერა: ნახეთ თუ
როგორი გამარჯუტბა მოქსდების და ან რას მნელს
განსაცდელს მოარჩებთან კასნი და ქართუტლნი მო-
წყალის ძალით და შეწევნით

389.

ასრე უტქმნათ უთხრათ ქართუტლთა, რაცა რუტნ დაგუ-
ბარებია,
ვაფიტრთ ღმერთი რომ არ ტქმნან, საქმენი საზარებია,
ანდუყათარი შევიბურათ, უთხრათ შენ არ მასუტბია,
ქართუტლთ რისხუსა ღრუბელი, შეუტქმნათ ღმთითა და-
რებია.

390.

მე ლაშქარშიგან ვიქმნები, მარტო ოთხისა მოყმითა,
ვერას იაზრებს საქმესა, რა სუბათ მნახავს ამითა,
რის ზემანი დაგიღწა, თქუტნ მოდით შუა-ღამითა,
ღმერთმან მათ მიტსტეს მიხუდეთ, გაუტზადო რას სიამითა.

391.

სულ ქართუტლნი შეიფიტეს, რა ეს საქმე დააზირეს,
ანდუყათარ არაგუზუდა, მიიყუანეს დაიჰირეს,
მოურავი ლაშქარშიგან, იყო მათცა მუნ ითირეს,
აწ უყურე მას ლომ გულსა, და ოთხთ მოყმეთ ვით
იგმირეს.

392.

პატა ხერხეულიძე, ავთანდილ ძითა თჳსითა,
გლია დისაძიძე, პაჭუნა კაშაყასითა,
ოთხის კაცითა ესე ჰქმნა, რას ეჭუ ეჭმოდა ასითა,
ამის მქმნელს კაცსა სხუა კინზე, ვით შეუდარო ფასითა.

393.

მოურავი მასთან დადგა, ზურაბ ქართუშელთ წინ წაუძღჳ,
მიახლოედეს ლაშქარს შაკადა, იდეეს ჰკვრდათ ვით არს თუ
ბღჳს;
ღჳთათ გუგონის მტარეთა უმსძლოთ, დრო მავიდა კახთ-
სისხლთ მოზღჳს,
რა ამათი ხმა შეიგნა, უორჩიხანსა უწყო დაღჳს.

394.

გაიგონეს ყიზილბაშთა, მათ კიჳინა ქართუშლეების,
უთხრა ჰკადრეთ მოურავსა, ეს ხმა მასცა ეუურების,
თეიმურაზს გონიადამ, ასრე მალჯო მოესჳლებს,
ძიუბრუნა მოციქული, უთხარ აგერ გაიხლებს.

395.

მოურავი შეკაზმული, მივა ოთხის ცხენოსნითა,
რა მივიდა სარდალთანა, შემოსძახა მან კუნესითა,
უთხრა მითხარ რა კმა არის, ან ამ საქმეს ვით დაძ-
ხსნითა,
ჰკადრა არის თეიმურაზ, არ გუჭხსნების არას გზითა.

396.

ამერიას რა ლაშქარი, მან შეჭსძახა უორჩიხანსა,
შუბი ჰკრა და მუნვე მოჰქლა, ჯარს ასმენდა მუნ ჩახანსა,
გულს დაასო სამესისხლოდ, არ თუ ცოცხად კორცსა
ფხანსა,
კააქცივნა მან ლაშქარი, არ აყოვნებს მუნვე ხანსა.

397.

იმის შჯლსა მოურავის, შჯლმა უყო საქმე ესევ,
მამა-ჩემმა მამა-შენი მოჭკლა, მე შენ სხუას არ გისევ.
საქართუჭლას ამოწეუჭტის, მდომო, ბევრის ავის მოესევ,
მანტა შუბი ძალიან ჭკრა, შეუძახა მაგრა ესევ.

398.

კრძალს ქეჭშ დაავლნეს ლაშქარნი, აივსნეს საშოვარითა,
უკან მისდევდენ მეოცთა, თუ აქეთ გაიარითა,
კიდევ უარესს დაგმარებთ, სიტოცსლე გასამწვარითა,
მიდით შაქაბაზს შესრივლეთ, მალ უაზმინს ჩაუსწარითა.

აქა ომი რომ გარდასწევტეს ოვეიქარ-სანსედ წა-
ვიდნენ; ბატონის-მჯელი ლელა, მეოვის ლუარსაბის
დაა, უნდა ეპოვნათ, და ზურაბისთჳს შეერთათ; ვე-
ლარ მიუსწრეს და ბარდამდინ ჰსდივეს, და მრავა-
ლი ქეჭყანა მოირბიეს, და დიდად გამარჯუბულნი
და საქონლით სავსენი მოიქცეს ქართლადკე.

399.

რა ეს ომი გაათავეს, გამობრუნდეს ლომნი მხნედა,
ოვეიქარ-ხანს კახეთს მჯდომსა, მჰსწრათელ მიუხდეს იმას
ზედა,
ადრე ეტნა ვასწრობოდა, ვერ მიუსწრეს, დარჩეს ქეჭდა,
ზურაბს იგი ვერ უშოვეს, ოვეიქარ ხანს ვინ ჰეჳა მხედა.

400.

ვერ მიუსწრეს ოვეიქარ-ხანს, უკან ჰსდივეს ბარდამდისა,
მოარბიეს არეზს აქათ, მოსრეს თქჳან სისხლი გუდისა,
მათ მტერობა უაენისა, თავს დაიდუჭს მარადისა,
თავი კარგად მოიხმარეს, ვერ ჰსტოცხლებდენ აქამდისა.

401.

ესე საქმე მოურავმა, უცხო ჰქმნა და საკვრეჭლი,
ვით შეჰმართა ამ საქმესა, არის თუმცა გულად რეალი,
ეს ეუჭლასგან უმნელეს, სხჳა სახელიტ ჰქმნა მრავალი,
უსატილად მართალია, არ ტუეილი არ საკრძალი.

402.

სახელისთვის მათ ცოლ-შვილი, ორთავ დასთმეს ეს იტო-
დეთ,
ვინ არ შეეწყეტთ მათ საქმესა, არ იტონ რომ დიდად
მსტოდეთ,
მსჯულისა და ქეცუნისათვის, რა იქმნების რასაც შეოფ-
დეთ,
აწ ეს მტემნით ქართუტლებო, ანდერძისკით შჯღს ე-
ტოფდეთ.

აქა მოურავმან ზურაბ და ქართუჭლთა მეფე თეიმურაზ ჩამოიუქანეს გონიადამ და ქართლ-კახეთი ორივე დაჰქერინეს; გაახატონეს და დაემორჩილნეს; და მოურავმან მრავალი საკელმწიფო იარაღი ოქროსა და ვერცხლისა, კარავი, ორსუა და ბედაურნი ცხენნი უძღვნა.

403.

გარდასწავტეს რა ეს საქმე, გამოგზავნეს ჩემთან კაცი, მობრძანდით გვამტრონე, ჩუჭნ ლომებსა არ ვართ ვატი, ჩუჭნ მოგართოთ სალანოდა, საჭურჭლენი თქუჭნკი გასტი, მოგვვიდა ღუთის-წყალობა, გახარება კელ-სატატი.

404.

წამოკედით მხიარულნი, რესეთს წასულა მოიშალა, დედოფლიან-ქალებითა, თმა გიშერი ჩაიშალა, დაკაზმულნი განჩუჭნებით, ტან-სატმელნი არ იშალა, ჩუჭნ ვიძღვრდით ბუღბუღთაებრ, მაისს ვარდი გაეშალა.

405.

მოკელ მცხეთას მომილოტეს, ღმერთს ვჭამაღლობდი მან
მაღირსა,
მათ მომართუჭს ბევრი რამე, თქვან ქართლად ესეც
ღირსა,
მერმე მითხრეს მიგვსივე, ვინ სამტეზოდ კრძალს გა-
ღირსა,
არ იქადდენ ტუდ კატურად, ათავებდენ დანაპირსა.

406.

შემომთხივებს დიდებულთა, თავადთა და გინდ მამტროთა,
შენის-მეტი ველმწიფეო, არ გუნდოდეს ჩუტნ შენს დროთა,
ვირე გჭურეტდეთ შენ ტოტხალსა, ზინად მსესა ტანად
სტროთა,
ჩუტნი თავი მტერთა შედა, გამსახუროთ დასასტროთა.

407.

დავიჭირე ორივე ტასტი, სამეუო და ქუტყენის გარე,
კუთხარ სოფელს მუხანათო, გამითავე მადი ბარე,
ხან სიმაღლე ხან სიმაღბლე, ეს სნედა გჭირს მასა-
გუნარე,
ახლა უჭელა დამავიწეე, რატ წამართუ რატ წამგუნარე.

408.

გამოვიდა ხანი რამე, სიმდიდრეს და სიხარულში,
ლხინს ნადიმს და გახარებას, იქ რა უნდა მიღს რამ რულში,
ბურთობას და ნადირობას, აქა-იქა სიარულში,
ჩუტნ კატისა შეჭეება, რასა ჭეჯან, გუქონდა გულში,

აქა შაჰბაზ ყეენისაგან ისაკ-სან ყოჩიბაშის გა-
მოგზავნა, სულ ყიზილბაშის ლაშქრით და ბეკრის
სანებით, და ალგეთსედ მარაბდის თავს-შებმა ქარ-
თუტლთა, თთუტსა ივინისსა, და არგინთვე მრავალთ
დაკოცა, და ამოწვეკცა, და ბოლოს ყიზილბაშით
გამარჯუტბა.

409.

მაგრამ კიდევ ჩუტნ შაჰბაზ, არ დაგუტსსნა მტერობითა,
ამ ყოთასედ ყოჩიბაში, ჩუტნ მოგზხდა მოსწრობითა,
სრულ ერანი შეეყარა, სოთულებიან მას ობითა,
გაურნდების აწ შებებსა, თუ არ ვატყუდეს დსოობითა.

410.

ის მოვიდა ალგეთსედა, ჩუტნ შივედით ტახახმელს,
შე გიანბობ თუ მომისმენთ, ომეს სსქემეს სსქებელს,
მოდო დაჯექ გავიგონე, ახლო გიდგამ მადლა სელას,
რატ არჩივს ათახგმა, ქართუტლთ და კასთ გეტუვ უტს-
ლას.

აქა დავით-სანის შჯლის და აღათანგის სერსეული-
მის უარაულათ დაუენება, რომელნი იუქნეს კანნი
მეომარნი; ორთავ თათო თუალი აკლდა, მაგრამ გულ-
სრულად და მხნე კანადვი იბრძოდეს, და ორნივე
ამ ომში დაიხრცნენ მეწინაჳობაში მისლჯათ,

411.

დავითს და აღათანგის, ორთავ აკლდა თითო თუალი,
უარაულად იგინი გუეჩენ, რა ჭკუა იყო თქუ ძარათლი,
შემოსთუალეს თუ არ მოხუკათ, რეჭნ შეკებმათ არ
ვართ მთეჩალი,
არ გიკურსთ რომ დავიჯერეთ, ნახეკარზედ დანათუალი.

412.

აღათანგის უარნელითა, დავითს ეთქუა გლდანელებით,
შეკებნათო რა გგონიათ, სიმრავლე აქუსთ აქლემებით,
დაეხატათ მათ თათრები, გამოგზავნეს მკუდარ დილებით,
წამოდითო თქუცნ ამათგან, დაკადილთა სადილებით.

413.

შეიქმნა რჩევა ომისა, იქ შებმისა და მოცდისა,
კაცსა მხნესა და ჯახანსა, დღე ამისთანა დაჰსცდისა,
ზოგი უცთურად არჩევდეს, და ზოგსა კიდევ დასცდისა,
ზენა არს გამმარჯუებელი, თუ არ კაცთ რჩევა მოსცდისა.

ჭრეკა გიორგი მოურავისა, შიომ სააკაძის-მუ-
ლისა.

414.

მოურავმა თქვა დრო არის, მართლას თქმის ხანდახანისა,
გატუჯ კახრო და ქართუშენო, ხან ესე კმსთქესათ და
ხან ისა,
მაგრამ იცით ხომ უაენთან, ვარ დამყოფელი ხანისა,
სრულ ერანს გამოჭყვანიდა, იქ არ დამკური ხანისა.

415.

ქეჭითობა იქ არ ვარკა, სიტხვა და მისჭირდება,
ღმერთთან ნუ ჰქმნას დაგვმარცხდეს, სრულ ერთაზირად
ამოსწყდება,
მართლის თქმა სჯობს ტყუილისას, ცუდი არის მიდა-
მოდება,
ეს არ მსჯობდეს დაისწავლეთ, ჭრეკა ნურვის დაგვწყდება.

416.

მე ამას ვარჩევ მინდაზრად, ნუ ჩავალთ ნუ შევებმითა,
ჩუტნს აქ დგომასა ვერ მსცნობენ, თუ აწვე არ წავებმითა,
ქალაქს ჩამოვლენ თავ წუელილად, აქ დავხედეთ შევიქმთ
ვნებითა,
მე ეს მითქვამს და აწ თქუტნ მსთქვთ, თუ იქ რმს
არ ეშუტბითა.

მწივეს აწავს ერისთვის ზურაბ ნუგზარის-მჯლისა:

417.

ზურაბ უთხრა კარგად მბრძანე, თუ იქ ხანი არ და-
მეგრამ იცით მათი საქმე, ხან-გრძლივ დგომამ ვერ
არ მოვიდნენ სიმაგრეთა, ჰკუთ მათი მოგუწონოს,
გვ არ მინდა თუღუნითა, მინთუწად უკან არ მედგონოს.

მწიკვს ბანათს ბანათა-შულისა, რომელი იყო მწიკ-
თაანთ სარდალს.

418.

ბანათს ბანათა-შული, მეწინავეთს სარდალი,
კარგს სარდალად ამას აქებდეს, მტერს შალ შეაქმნის
ბანდალი,
შეუჩილის საქართველოსა, ყოფნა არს არ სამართალი,
აქაიქ დაგუჭვანტვან, უქეს ამან თქუა მართალი.

ჩრევს თეიმურაზ მუსრანის-ბატონისა, და მისის
მმის ქანოსროსი, და იესე ქსნის-ერისთავისა.

419.

თეიმურაზ ქანოსრომ, ორთავ ძეგბმან მუსრანს მჯდომ-
თა,
კულავ იესე ერისთავმან, სხუა ქართუჭლთა ომის მდომ-
თა,
თუ შეგუებათ შეგუებით, რას კელსა გუერით აქა
მდგომთა,
დროა დაქსდგეთ ერთს ჩრევსუდ, თუარემ წავალთ
ჩუშნს სადგომთა.

ჭრევს ბაადურ ციცი-შელის, და იქ გულგონად
შეებმა და მათდავე შეკუდომა.

420.

ბაადურ თქუა ციცი-შელის, ამ ჭრევასედ არ დაჰმუნდა,
აქა არის მუნ სიტხისა, მსე ჭაერი დაბუნდა,
დაგვმარცხდეს ქუჭითობა, სადა მორჩეს თქმა არ უნდა,
თუ ამოსწუდეს გლეხი კაცი, საქართუშლო დამაბუნდა.

წერიკვა კასთ საპატრიოთა კაცთა და დარბაისელთა.

421.

კასნი მუნ ომსა ისწრაიოდეს, უფროსი ჟაკონიტ ახსონდა,
თქუეს მათ იქიდაძ რა დაქსძრავს, კნახეთ უახი რა მო-
ქონდა,
ორჯერ გალახულს თათრებსა, სამრად ვინ შეუღონდა,
დილას შეკებნეთ სიგრილით, ამას სხუა წრიკვა არ უნდა.

422.

კასთა წრიკვს ერთპირად, შებმა და მათი ომის,
თქუეს არსად წაეღენ მუნითა, ეს ადულ მისახდომის,
ორჯერ გალახულთ შეკებნეთ, ვინტა ხარო ომის-მდომის,
ზოგთა გუწადს ომი ახალი, ზოგს ბევრი გარდაგუხდომის.

ჭრევას მანუჩარ ათაბაგისა და მესხთ-დაწბაისკელით.

423.

თუთ ათაბაგი მანუჩარ, ურუმთა გამომეხული,
ჩემთან მოხმანდა იმ ხანად, ომ-ნახულ სახელ-დებული,
ამ დღეებზედა ნაქები, მრავალ-ჯერ გამარჯულებული,
სამ-ასის მოყმით არ ბეკრით, რაც ახლდა მისებრ ქე-
ბული.

424.

მოახსენეს ათაბაგსა, რად არ ბრძანებ უმჯობესსა,
თქუენგან უფრო ნაომარი, არეინ არის ჩუენში დღესა,
მან უბრძანა კარგად არჩევთ, მე რას ვიტყუ უკეთესსა,
მაგრამ მუწყლად ნათქუამია, ომი სამხდუარს მესამხდუარესა.

425.

მერმე არის ორი რაზმი, დაახლოვდეს ერთმანეთზედ,
ვინ მოუხდეს ერთმანეთსა, არ უოვნებით ამავე დღეზედ,
მისი ჯარი გათამამდეს, მდგომთა დადგეს ძლიელა თუეხ-
ზედ,
სან-გრძლივ ჭრევას ცუდი არის, გამარჯუება არის
დმერთზედ.

მტრეკა კასთა და ქართუშლოთა ვაჟ-კაცებისა, და ომის
წადილი.

426.

ვაჟ-კაცები ისწავიდეს, თითქმის კბილთა იმსხვერპედინ,
ჰე რად ჰყოენით მათხედ მისლუას, ისინი აქ არ ზოდინ,
მეოის-მხემან უსაცილოდ, რუტნგან იმათ სისხლნი მსდინ,
მინდურადა მსჯობს ომი ცხენხედ, სიმაგრეში რასა ჰქვან.

427.

ამ მტრეკაზედ ბარათიანთ, წასჭლის ეჭვ შეგვიდა,
არ ზოდინ მსთქუტს ეს ამბავი, მედასტურე მოგვიდა,
თქუტს თუ ღუთისმცა ამ ჯარშიგა, არამც ეს ზმა გავვიდა,
ამად გავჯობს ადრე შებმა, თუ ესენი წავვიდა.

428.

დავასუქუნით ომი ალეგთს, მიკმარეთ გულით მაგრითა,
კაცთა სამების-უტნობთა, მაქმადინთა ავართა,
რუტნ ვეხიარნეთ ქრისტესა, კორც-სისხლთა მისთა
ამართა,
რისხეთ მოგუსდნა მოწყალე, იგ დაცემულნი აღმართა.

429.

ავიუარენით რა მხემს, მწუხრად ჰქმნა დანასტელობა,
დავმსდეგით ქრისტეს მსჯულხედს, რუტნი კორცი და
სულაობს,
მხიარულად და თამამად, რას ჰქვან დანახულობა,
აწ გამორიდების მოყმეთა, სიმხნისა მართლ ღამ-გულობა.

430.

დღისით ჩავლივეთ ავი გზა, ღამე ჩავედით ვაკესა,
ცოცხას-ხანს შემოვიცადეთ, არ-თუ უანები დამკესა,
კახნი ამბობდეს ვიარეთ, მიუხდეთ თურებრ ძაკესა,
რასში დავაწეეთ ვიარეთ, მეთოფემ ტალი დავუჭსა.

431.

რა დამეს ბნელსა ნათელმან, მოჭმართა ამა დარდას,
მზე რა უღრებლად აღმოხდა, სხუას ზნით ვინ შეკვა-
დარდას,
ამ დღეს მოუქესა მამაცსა, სხუას ზნით ვის შევადარდას,
არ სხვს ზნეობის დრო არის, უამიარს სჯომარდას.

432.

გათენდა და დავინახეთ, ერთმანეთი მუნ შორიდაძმ,
დავაწევეთ ერთავ რასში, ჩუტნ აქათ და მათ იქიდაძმ,
მათი იდგა თუალ-უწდომი, სიმრავლე მსჯინსთ მათ გუა-
რიდაძმ,
მაგრამ ვერც სულ დავუღონა, სიბუკრისა ჩუტნ არ რიდაძმ.

433.

მან თურე ასე განაწეა, მეთოფე თოფხანინანად,
ჯერ-ზარბაზნები გარშამო, მომართა არაბიანად,
მას ქუტში მუხლ-მჯდომი მეთოფე, მეორე ზესე-დგიანად,
მესამე ცხენოსანია, მეოთხე აქლემიანად.

434.

მიუახლოდით ვომლისაგან, მზე დაბნელდა მხერიცა,
შეგანდა თუ ცა ჩამოვარდა, ცა ქუტყანად ან დაიქცა,
მოწმენდილი მზისა შუქი, ჩუტნ-წინ დამედ გარდაიქცა,
ვიარემ კუმილი არ განქარდა, მათეც ვერვინ ვერცა
იქცა,

435.

რა განქარდა თოფის კუნძლი, შეუტივეთ ერთ-პირობით,
გულ-სრულად და ჭავრიანად, ვინ ვის წინა წაუსწრობდით,
კვოტდით ვლენდით ჩამოკჭერიდით, ცოცხალთა არ შე-
ვიპურობდით,
არ მოსწროდა შაჰბადა-ხან, სულ გაწეუჭტას უპირობდით.

436.

გავაქცივეთ დიდი რაზმი, ის მოგზადა აწ მოგანეთ,
ძათს ურდოსა გავაცილეთ, მოსულა ერთ-ხან შეკანანეთ,
უკან ჩქნს რაზმს თავრიზელთა, უწყეს ტემა დიდად
მავნეთ,

გავაქციეს უკან ჯარი, დაიხსნეს განთავეთ.

437.

ამას ზედა თეიმურაზ, ვინ მუხრანსა შაატრონობდა,
მოჭკლეს თურე დაიძახეს, ზოგი კაცი ჩემსა მსტრობდა,
გაძობრუნდეს უფრო ამით, გულსა სულსა დამიდნობდა,
გამარჯუტბის სიხარული, აღარ ჩქნთვს დაფ-დაფობდა.

438.

ორისავე ზაატასი, თქნს თუ მოვა მოციქულად,
ასრე ჯარსა წინ მიგვძღუნენ, დაიჯერე უსაცილად,
გათავეს თავის თქმული, სადგომსვე თქნს დაქადილად,
ორნივე თოფით ჩამოყარეს, სიტოცხლე აქნსთ არ სი-
კუდილად.

439.

ქნითობა ურდომიგან, აღათობდეს იტვრთყოდეს,
მართ გლახ თურე ის ეგონათ, არტყოფს მოეს ღანნი
ოდეს,
დაგვმარცხდა გამარჯუტბულთ, მართ სრულ რითმე მოი-
სროდეს,
სიტხისაგან ძალ-წართმულნი, ისარს ვეღარ მოისროდეს.

440.

კულავ მოისრნეს დიდებულნი, ქაბთუცლნი და კახნი ბუერნი,
აღათანგის სახლის-კაცი, შუდი მოკუდა კარგი ევრი,
სხუა ხანდურ ტიტი-შული, კახი დავით გულათ-სეკერი,
კიდევ ბუერი კარგი მოყმე, დამაკვივნეს ვითა ტეკერი.

441.

ჩოლას-ძე შუდი და ცხრა, კარგია მანაბელია,
სულ ვინ სთულის აზნაურ-შულთა, რაც მოკლეს საქეპელია,
სხუა ბუერი იხურეს ცოცხალი, მათბეს უელს საბელია,
ძლივ მოჩჩა აღავერდელი, გარდაგდეს ხარჯაშნელია.

442.

ათახუი ამირგურ-ხანს, იმ დღეს შეხუდა ერეკნისს,
შუბი შირუცლ გასტეხოდა, მინდობოდა ქნეკას კრმლისს,
სამი თურე ზედი-ზედა, შემოჭერის და შესძახისს,
ვარ მანუჩარ ათახუი, თავს არ ვჭეფიდა ვანისს.

443.

მოურავმან იმ ომზედა, მუზარადი არ დანიდა,
თქუა რა მიტნას უიზილბაშმან, ბრძოლად ახლას ვინ
მომიდა,
თუ დავიბქუა აჩაბერი, ვეღარ მიტნან ვინც წინ მიდა,
არ დამიშურეს კელი ტუდად, სანამ შირში სული მიდა.

444.

ზურაბ ადრეკ დავკოდეს, თურე სისხლმა შეაწუხეს,
ამისმა ძმამ დათუნამა, და ავთანდილ დაიქუხეს,
ჩაში განვლეს უკან ჰსდევდეს, მუნამდისინ სად გა-
მუხეს,
ჭეგრეწდეს მათსა საჭურჭლესა, ყოფილ-აიუშნეს ვითა
მმუხეს.

445.

თუ ჩემიც რამ მოგახსენო, მგონ არ ვიყავ უსუარო,
საკუჭსურად თუ ჩამიგდოთ, ამაღ ითქმის მაქქს უარო,
არა ვქსთქქა და ისრე დარჩეს, აღარ იყოს მახსოვარი,
რა უქმნია თეიმურაზს, თქუან რათ-არ ქსთქქა ვით სავარი.

446.

ამის მეტს ვერას გეტყვ, რატა მქონდა სომარი,
თუ უქსლა არ დამემტრირის, არ ვიქმნემტა მეომარი,
მუბი ლახტი ვრძალი გატყდა, მოვიხმარე კქლავ ხანჯარი,
სომეხამთაც ჩავიგდივარ, მათებრ ვიყო მეომარი.

447.

მას დღეს მოკუდა უიზილბაში, ზთოთხმეტი-ათასიო,
ცხრა-ათასი საქართუჭლას, სურჯბის-უმა ცხრა-ასიო,
მაშინდელთა დაკოტილთა, კაცთა ვით ვქსთქქა საივასიო,
ამოგუწუტეს მჯერამ კიდენ, შინდა ვინმე მიუსიო.

448.

რას ვაგრძელებ დავმარტხდა, და ღუთის-რისხუა მო-
გუჭვლინა,
არ დაბრუნდეს ღუთის-ბრძანება, ერთ-კელ თუ გამოი-
კლინა,
მაღლი მასვე აღრე ხანად, კიდევ მათხედ დავუჭვლინა,
აწ უეურეთ ქსნიდამ მოსულთ, თუძტა რაზომ გარდევლინა.

აქა მოურავის გაბრუნება მესამეს დღესა ნოსტედაძე
ლისის ქალაქისა; ციხის თათრების გამოხუტა,
ლისის დასარბევად, და მოურავისაგან მათხედ გა-
მარჯუტა.

449.

მოურავს ეთქვა ციხისა, თათრები ლისს დამირბევენ,
ტეუტს წასსმენ ზოგს სახლებსა, ზოგს დაქსწუტს, ზოგს
დააქტევენ,
არ უშეჭლი საბოლოოს, თავსა და მჯღს დამიწევენ,
მივალ ვნახავ მინახებებსა, მეთოფეებს რათ მისევენ.

450.

მესამეს დღეს ნოსტიდაძე, ლისს გაბრუნდა მიაშურა,
არ გიკვრს რამ აბ დიდს ომსა, ბრძოლისაგან არ დაუშურა,
გარდასედა ლისს არბევენ, ჯავრისაგან სისხლი უშრა,
რა გაჭირდეს სიფიცხე მსჯობს, სიზანტესა აქა მამრა.

451.

დავოტნა და გააქტიონა, კელავ მისდივა ვერამდისა,
რატ გიქმნიათ ის გეუოფისთ, მოვიდოდი ვირემდისა,
ასრე თქუტს ვით მიძახუნეთ, ვიდეკ სული ამომდისა,
უარჩინაშა გამაქტივა, ციხის-კატნო თქუტს რა გრჯისა.

აქა უორჩიბაშმა, ანდუეათარის ცოლის გამოსაყუა-
ნად აწიდაძმ, სურაბის სათუიჯარი ჰსთხოვა და სუ-
რამაძე მისცა სათუიჯარი: ქალიც მოგცე და ანჯარს
ჩემს მამულში ლაშქარს დაუძარცხდესო, და მო ის
ჩემს მამულში ნუ წამოვა, ლაშქარით ქსანზედ ჩა-
მოიარონო; დასჯურდა უორჩიბაში და გაგზავნა
თორმეტი-ათასი კაცი, და როსტომ რომ ქართლს
გაბატონდა, დავით სჯომონ-მეთუის მმისწულსა მან
შინ სოსრო-მიწვსა ერქუა და ის უთავა: აწ უეურეთ,
თუ რას ყოფით ჩამოვიღიან.

452.

რას შეიპურეს ანდუეათარ, ცოლი აწმას დაუტყოეს,
ყაენისგან მოტეული, იყო ამით შეატყოეს,
ეს ლაშქარი ამით უთრო, გამოგზავნა ის იპოეს,
აწ დაუწიეს ლაპარაკი, სურაბის-ძმებს დააყოეს.

453.

შეუთჳალა უორჩიბაშმა, სურაბისა და მისსა ძმებსა,
რად არ იცით შეპურობილსა, ხანუმს ეგენი ეძებსა,
თვთ არის შჯლის-შჯლის, ურჩევნია თავის ძმებსა,
ეგ მომეტით გაუჭბრუნდები, თორემ ვერ-ვინ გამაძებსა.

454.

თვითსა მოგცემ შენს მამულსა, მე ვაწყინო არა რამე
თქუწნც აგრევე შემომთიციეთ, სათუიჯარი მოგცე რა მუ-
ჩემს ლაშქარსა თქუწნს მამულში, არა ევნოს თქუწნიდაძე,
მერმე დიდს ჯარს გამოვჭგზავნი, გამოვიუწან ციხიდაძე.

455.

რის მისჯელადათ ეს ამბავი, ეთქმება კარგი რჩევა არის,
მიქსტეს ამით საივიცარი, თქუცს თუ ფიტად ვჭეონებ კმა-
რის,
ჩემს მამულში არა ევნოს, მაგრამ ის გზა არ-იარის,
მო ის ქსანსედ წამოვიდნენ, შიში ნუ აქნსთავის-დაჩის.

456.

გამოგზავნილთა არაგვ, შევლეს მივიდნენ არშასა,
გიორგი არჩევს სხუას თათბირს, და კრიდება არშასა,
ისარს დაუწყებს სროლასა, თოფსა დაუძრავს მარშასა,
ხანებს დაუხრცს უაენსა, ხონთქარს არტ-ერთსა ივა-
შასა.

457.

შივიდა არშას ლაშქარი, გამოიუქნეს ხანუმი,
საგძალი არ შეიტანეს, ხან მწუარი მსჯამეს ხან უმი,
ავს-დროს შეასწრო გიორგიმ, ქალი გამდელი ხანუმი,
რა გამოქსტილდეს ლომისას, კმა არის მო დასადუმი.

458.

გამოსტილდენ ლომისასა, უკან მოჭეუბ მათ გიორგი,
გამოიქტნენ არ უეურეს, რატ მოქსდედა უკან ბარგი,
მოქხრდენ და მოქსმახადეს, წინ დამხდომნო აწ ივარგი,
ეს სახელი მე მიქმნია, ნუგზარის-შულს ჩემთვს დარგი.

459.

ეს ამაღ ჭქმნეს თუმცა ფატი, გასტეხდათ ამით არა,
მოსწოდენ სხვს მამულში, დაემახნათ ამით არა,
უიზილბამთ ჭკუა დაეტდინათ, არ ხლებდათ ამით არა,
კარგად მსჯობდა გაესინჯა, მოეზახა მოეთარა.

460.

წინ დაუსუდა მოურავი, და ისე ქსნის-მხერბელი,
ქაიხოსრო მუხრანისა, ბატონია კრძლის-მსობელი,
ზურაბ ქეჭელი მეომარი, და დათუნა საქებელი,
წინ დაუსუდათ გამოქცეულთ, აწუეკლინეს მათ მშობელი.

461.

ორთავ შუა ჩაიყარეს, უკან-მამეულთ წინ-მამეულთა,
უარჩიბაშსა აქ რჩევითვს, ავინებდეს ვერ მიმხდომთა,
ცოცხალს რადა მოგუარჩენდა, არშას ტიხის რეჭნ მიმ-
ხდომთა,
უფრასს ჭკოცდეს მახვლითა, სხუათ აქაიქ კლდეზედ
მსკეტომთა.

462.

წასულის ღონე აღარ ჭქონდათ, მათ მოედოთ სულ კელ-
ფეხი,
განურისხდათ შემოქმედი, მოეკლინათ ზეცით მეხი,
ხმას ველანას იღებდიან, არც ისმოდა მათგან ჳესი,
ქარქაშიგან მათ ისრებსა, ართმევიანი ჭქონდით რეხი,

463.

წინ შეეგრეს ასრე გზები, არსით ვარი გაეღება,
იგინი დგეს ურუმარად, ამათ ხმა არ შეეღება,
სისხლთა მათთა მინადენთა, სამ-დღე ქსანი შეეღება,
ცხენი მათი საჭურჭელით, ამათს სახლში შეეღება.

აქა უოწრიბაშის წასჴლა, და ღოსტომ მეფის მმის-
წულის ბაგრატ მეფის-მის პატარა სჯმონის ქალაქ-
ციხეში დასმა საბატონოდ.

464.

ამ საქმეებით გაბრუნდა, სჯმონ-სან ქალაქს დააგდო,
სხჴს ვერა გააწივარა, ვერტავინ სხჴავან გააგდო,
ქართჴსლთ და კახთა დაჴერა, მართ ისევ ჩემსედ მანგდო,
ისევ დაეიჴეან ორივე, სჯმონ თჴჴს ვეღან ჩააგდო.

აქა შაჰაბაზ ყეენის სიკუდილი, და შაჰა-სეფის
ტახტზედ დაჯდომა.

465.

აწ გარდითქალა შაჰაბაზ, ჯოჯოხეთს დაიმკვდრებსა,
მას მტკობისა მორიოს, სიკუდილი მამიუდრებსა,
მისს შჯლის-შჯლსა შაჰ-სეფის, მის წილად ამიუდებსა,
ზარქულ წყალობით მამხედნა, ბოლსკი გამიტუდებსა.

აქა მოურავისა და ზურაბის დაქიმბებს, და მოურავის უკუ-დგომა.

466.

ასრე მსჯირის საქართუჭლოსას, დიდებულთ გინა მტირეთა, აზრავდებიან იტყუან, უჩემოთ ვინ იმღერეთა, მდაბალს კაცს არ ასსენებენ, იტყუან დამიჭირეთა, კაცა მსჯობს საქმე კეთილი, ანგაარ მოგულ-ძვრეთა.

467.

ზურაბ და შიომის-შული, იუჩნეს სიბე ცოლის-მძანი, გაეზარდა მოურავსა, უაფილ-იუენეს ვითა მძანი, აწ დაქიმბდეს უსაზომოდ, შუა დასწეს მათ სამანი, დაემტყრნეს ერთმანეთსა, აღარ მიმსტეს წამ სამანი.

468.

მოურავი უფრისობდა, მას ზედა და ქართუჭლოთაზე, თუ ეტყოდა დასსდებოდენ, თუარ იღვნიან სრულ უჭულაზე, ქეშიკშივაც უწებოდეს, თავითაც და სხვა შუაზე, ვინც შემსტადის უჭულამ უთხრის, დაკარგეო გაალაზე.

469.

მე ზურაბსა მოურავმა, დამამოყურა გამიერთა, მსთქვა უბოძეთ ზურაბს ქალი, გაიგონეთ სულ ამერთა, მოიყუნა მუხლს მაკოცა, და გამეარა იმიერთა, მაშინდელთა ამათს საქმეს, სულ ვერ დავმსწერთ ცუდად ვმსწერთა.

470.

რას უშუქელი გარდივიდნენ, მე ზურაბსა მიმიყენა,
სულ ქართუტლნი შემომპარტუა, ერთიც აღარ მომიყენა,
ზურაბს უთხრა შინ წაბრძანდი, ამ სიტყუისა ნუ მიწყენა,
პირუტყლ იგი გაისტუმრა, და მეც უკან წამიყენა.

471.

მე ეს მითხრა ღმერთმან იცის, ქართლი მოგეც რეპი
ოავიტ,
მაგტამ რა ვჭქმნა არ განდომეს, რეპი თავი ვით ვარ ავით,
მაგით თავსა ვერ მოვიკლავ, ან გელს დანა როგორ
დავით,
თქუტნტ წაბრძანდით ზურაბთანა, იქაც მოვალ მითქუამს
დავით.

472.

აღარ იყო გაცლის მეტი, ღონე სხუა რა მომეღონა,
გაკვტალე ჯავრით სავსე, მისმა საქმემ დაძაღონა,
მიველ დუშეთს ზურაბისას, იმანტ თავი მამაწონა,
მითხრა მნახავ გელმწითუეო, მათ უტყლასუელ არ მოწონა.

აქა მოურავიან იმერეთის-მეფეს გიორგოს შვილი
ქსთსოვა ქართლის საბატონოდ, და მეფემ მამუკა
ბოქოულთ-სუცესი ამილღაბარ აბაშის-მე და ზემო
მხრის ლაშქარი მოქსცა, და ათაბაგმა და სათარ-ოფა-
შამაც ლაშქარი მიაშუჭლეს, და ქართუჭლნიც მას
ახლდენ, ზურაბ ერისთვსა და იოთამ ამირსხორის
მეტვი; მიუხდა მოურავი და რაზმით შეიბნენ ბაზა-
ლეთს.

473.

აქ დაუწოა მეფეს თხოვნა, შულს ქართლისა საბატონად,
აჭყეწა მეფეც აიუოლა, ბრძანა არ აქეს დასაღონად,
ათაბაგსაც ჯარი ქსთსოვა, ქრთამით რისმე მოსაწონად,
ერთავ მოქსცეს მას ლაშქარი, ჩემად სამტკროდ არ სა-
უონად.

474.

მოვიდა დუშეთს მოგვხდა, ქართუჭლთ და სსუათ ამ ჯა-
რითა,
საკუდავად გამოგუპეტა, გულთა საომარითა,
უთხარ ზურაბს და ჩემს კახთა, ერთს ომად თქუჭნცა
ჭკმარითა,
მე ჩუმა ქრასტე შემწოდ მუავს, არ ვიბრძე მეომარითა,

475.

ზუგანთ თქვა და ერთ-პირ კახთა, ვითით ღმერთი გუყავს
მოყარულად,
უმას ზატონზედ გაემარჯვოს, არ გუასმია სსრე მუჭლად,
თქუენს წინ თავი სასიკუდილოდ, დაგვცს იღუას მძო-
ვრი კელად,
ღმერთთან მქმნას და სამართალმა, გაგუქმარჯოს მო-
ღანდელად.

476.

ელიშა მსთქვა ღმერთის მადლს კახნო, ეცადენით ვინ მას მო-
ხუდეთ,
საქართუჭლას ის როგორ მრევს, სხუანი ეგრე როგორ
წავხდეთ,
თუ ვინ მოჭხუდეთ მამატურად, კარგად გმართებთ რომ
მას დასუდეთ,
თუ ცოცხალი გარდგვრების, კიდევ გაგუქმარჯოს უნდა
კვახდეთ.

477.

თუმც არიან უმრავლესნი, ეგრეთ ღგანან ვითა ტუკრი,
ღმერთს-წინაშე სწორე არის, შავი სდუა და ისრე ბე-
ვრი,
ბევრს კუილსა მოერევის, ესე ერთს გალევს ერთი კე-
ვრი,
ერთთან მსძლიოს ასეულსა, ორთან მოსრას ბევრის-ბევრი.

478.

რა მოვიდნენ ბაზალეთსა, მოუვიდეს მათ ცუცხლები,
ავა დარი და მსტემოდათ, დაჭუთოდათ მათ კელები,
დავინახეთ მსწრადულ მიუქმართეთ, რუჭნ სახლებსა წა-
ტფილები,
შეკურჯლთა მეომართა, ცხენნი გუეუანდნენ ფიცხელები.

479.

მე მახლდენ ქართლით ესენი, ზურაბ და ამირახარი,
ხან წამივიდის იოთამ, ხან დამრჩის მწიჭ ნამსახურად,
მზე კეთილი საჭურჭეკელად, სრულ კარგი ან უსახური,
ხანჯარით მახლდა ხან ასე, თუ შერჩის ორი მსახური.

480.

ძივედით ორგნით შეიქმნა, შეტყვა შემოტვივილი,
კმის ბაიბუი ან იუო, ზახილი არცა კივილი,
დაუკადელი ვერ მოვრჩით, იმწამს ან იუო ტვივილი,
თუძტ მამინ ვერ შევიგნით, მერმე შეგუტქმნა ჩივილი.

481.

მოურავს რა დავენახე, შეჭბრალოდა ჩემნი კახნი,
ჩემი ეთქვა უღირსი ძმა, ამოსწეტნა მწიფით მკვანნი,
ღრთით ამათვე მუხარადნი, დაუმსხრციეს ვითა გუნხნი,
დაჭკოტეს და კელს შეიპურეს, ის წავიდა ტუდ მომკუნხნი.

482.

გოგორი-შულს დაუთ-ბეგსა, მისი კურტავი ჩაატო,
თახსა ლურჯსა ცხენსა შესწა, უთხრა აბა კაი-კატო,
ზოგი შუბით ჩამოაგდე, ზოგს ზურჩუდა ლახტი სტკიცო,
ვინ მოგიხდეს კარგა დახუდი, ვითა გმართებს შენ მამატო.

483.

პირჭლხედვე შემეყარა, ეს დაუთ-ბეგ შუბ კელს მქონსა,
შუბი ვჭკარით ერთმანეთსა, მაგრამ ვერც ერთს დაგზმონსა,
მერმე საამ კობიას-მე, მოგანებით შუბს მოსწონსა,
მოვიდა და გუტრდს შემოჭსტა, მას მოერევის ჩემსსა.

484.

ვეღარც იმან ჩამოაგდო, და ტოტადრე კარდახარა,
მას კულავ ზურაბ შეუძახა, მოურავო თქვ თუ ხარა,
შიშქტლს ბარკალს კრძალი-დაჭკარ-ეგრერეტადრას სდგებსარა,
სრულ მოჭკუტთა გარდააგდო, იტოტხლდა მან გლახარა.

485.

მერბე შემსჭდა აბაშიძე, იგ დონენა ქვშხეთელი,
თავი ფარში ჩამოეყო, მოეხარა ვითა თელი,
ფარის კუბოს შუბი მივრა, ძაგრამ ვერ მეო მიწას მთელი,
სამკლავეცა გამიტყესა, და დამკოდა მუნ ნათელი.

486.

ედიშას თქმული გათავდა, ეზონა მოურავია,
გულ-სრულად თურე მივიდა, მან აღასრულა დავია,
უმუხარადო ომს შესულა, ვარგთა კატთავან ზვია,
ამანტ შემოჭკრა ძაგრამე, მანკი გავუბო თავია.

487.

რა ედიშა ჩამოავდო, ადგა უნდა მოსწეოდა,
მან დაასწრო თავსა დაჭკრა, ვრძალი ძლიელა მოეწუადა,
შუა ზირი მოეხუცდრა, ანთუ მჯილი მოეწუადა,
ეს მოჭკლა და ვარდისხუცწა, გლახ-გრძლად წელული არ
ეწუადა.

488.

ერთს ომს უფრო გასაჭირსა, მართლ აღარ-სად დავ-
ჭხდომივარ,
ჩემს ჯარ-შიგა დაუკრდი, ძვრად მოჩჩა და არც მე ვარ,
გამემარჯუა ღუთის-ძალითა, არ მოეჭკეცხდი სულ ომში
ვარ,
უმანი მეუხანდეს ნაომარნი, ვით ამირანს მის ისა ვარ.

489.

მოძალიტეს იმერელნი, ქართუცლები მერბე მესხით,
შეუძახე დიდებულნი, რას საქმეზედ თავს დამესხით,
თქუცნვან იყო რა საქმელი, ჩემზედ იმას თქუცნ მო-
ესხით,
ვჭბრძანე მანდა ნუღარ გიდეგან, ასრე აქეთ წამოასხით.

490.

სისუა მაცუვანრიანს, მიუერე რა მოვანოთ,
ყურებს დაეჭსური ძირ-შიგანა, ნუ ეჭუ ახლო დავიწყო,
შემეხეცწა სულ ნუ დამჭრი, ცოცხა იქით მიიწით,
როდეს დაჭსურეს შემომძახა, არ მეგონე გულ-შიღწით.

491.

მთურავი ვეღარ დადგა, ახლა ხონთქარს მიაშურა,
ვერ კარგად ჰქმნა რ-გულობა, ვერ რძი და ვერ აშურა,
ხონთქარმა მსცა მწეცხა ზატივი, და წყალობა არ უშურა,
ერთს-თავს ვეზირს გარდაისად, მას წინ დგომით სხუა
უშურა.

492.

ქახოსრო და იესე, კჳლავ სხუა ბევრი ქართუცლები,
თან გადაჭეუცს სააკაძეს, თავადები ძირ-მეცლები,
იქ-ც ბევრი სახელი ჰქმნა, მაგრამ თავს გარდავევლები,
იქ დაჭეოცეს ქიმზობითა, ვეზირმა ჰქმნა ეს ნაკნები.

აქა ზურაბ ბატონს წაუვიდა და სჯმონს მიუვიდა,
ქართლი დააჰყვინა, მეტე მოჰქვლა, და თავი კას-
ბატონს გაუგზავნა, და ესევე მეივეს თეიმურაზს დაა-
ჰყვინა ქართლი სრულიად.

493.

რა წაწველეთ ხანი ზურაბთან, დამიწეეს ჩუბს ჩა-
მოვდება,
რა ვერ მიუხჭდა ეს მიკვრს, ცრუს-კაცს თავისა ავდება,
სიძე იყო და შულად მჩნდა, მახსოვს ვალისა დადება,
ადრე ამყოლი სიტყვსა, მე აღარ შეიძლება.

494.

გავეტალე კახეთს ჩაველ, ის სჯმონ-ხანს მიუვიდა,
ფიციითა და თავდებითა, ქალაქს ციხით გამოვიდა,
წამოუძღწა ზემო ქართლზედ, თან მოჰყუნა და წამოვიდა,
თუ მე ზურაბ მიორგულა, რად ვერა მსცნა თავს მო-
მსჯირიდა.

495.

ცოტა ხანს სჯმონს ქართლი და, ზურაბს კელს მქონდა
ამარად,
ესეც მოსწეინდა ასრე თქუა, აწ ეს მაქუს მე საომარად,
მამას უხმობდა სჯმონ-ხან, და ფიცი არ იწამა რად,
მოჰქვლა მან ჩემად უგრძნობლად, მიწა ძლივ მიმსტა სა-
მარად.

496.

თავი უფადაწის მამწივას, უაენტან წასტელის მდომელსა,
ვით გავიშუჭბდა კელითა, ვითარ გხედავ სულთ-მდგომელსა,
უეერთან წასტელს ესე მსჯობს, ქართლიდგან შემომწერა-
მელსა,
ბოლო არ გაუთავდების, ბატონის სისხლის მდომელსა.
497.

აღარ წავკელ უეერთანა, ისევ ქართლსა მოუბრუნდი,
აწ სრულ ერთ-პირ დავიჭირე, სომხითითვე არ დავს-
ჭმუნდი,
ხან სიმაღლეს ხან სიმაბლეს, მიმცა ვინმე ასრე უნდი,
რისავ კარგა ვიტყვრთევი, არც-ერთს არას შეკუდონდი.
498.

ამ დროს ვმსთქვ ლეილ მიჯნური, ზილიხან იოსებისა,
ქება შეუტნება სიტურთვე, მიჯნურთა ტუცხლებრ-დებისა,
გაჭრა მინდორად კელობა, გულთა ლახჭრულად სობისა,
ტკბილად რამ აღმოკვეტეცლევ, ლექსები სხივ-შექებისა.
499.

გამოვარინე ნათქვამი, მე რების მუსიკობისა,
არ დაშურა ენა შეტეუჭლი, ტკბილად მათ ზედა მკობისა,
განმარტვთა ვმსთქვ ქართულად, თქმული სხარსთ არაკობისა,
საამოდ მჩენი მსმენელთა, მა მებრად აშოუობისა.

500.

აღარა მეწა მტერი მოღმა, მეომარი შემომბოდა,
დამმარჩილდა ყოვლი ურჩი, კელთ-სახელი ვითა მბობდა,
ყოვლგან ისმა ეს ამბავი, და შეიქმნა საამბოდა,
შეჭბა დყო სამუდამო, ლხინ-სოჭბათი შეიძვოდა.

აქა ბატონმა მეფემ თეიმურაზ ლეკის წახეთის მო-
ხდომას მოინდომა, სარუბაშს, ალონში ცხენი წაექცა,
და ამის გამო თათონ ველარ წავიდა, და ზურაბ
უთავა ქართუჭლთა და კახთა და მიუხდა.

501.

გამიწერა ოდეს ეგენი, მას მოჭეუა წახეთს ვინ ზისა,
ალი-ბეგ სასელ-დებული, ზატონი სარუბაშისა,
მისი შომინდა ზასუხი, ჩუჭნება ჩუჭნის რაზმისა,
მათ შევანანე სიკუდილით, მოყოლა შაჰაბაზისა.

502.

ალონში ცხენი წამექცა, თავს მტუჭრი გარდავიყარე,
ძალიან დამცა მიწისა, მაჯები ამოვიყარე,
ველარ შევიძელ ლაშქრობა, ვერ წაველ ვერ ავიყარე,
ზურაბ კახნი და ქართუჭლნი, მათად სამტკეროდ წავჭყარე.

503.

ეკლთ მისულადეს სარუბაშს, მას შეეტყობრად მეო-
ფარსა,
ასრე შეზარვით მისლჟოდენ, ძაღლებსა მათსა მეეფარსა,
ველარ გაუსწრეს წახეთსა, გარ ჯარსა შემოეფარსა,
შეუხდებთან აძლევენ, კრძალსა და თარსა ხანჯარსა.

504.

ზურაბ ცხენსა გარდაუხდა, შეუძახა სრულ ლაშქართა,
გარდამჭხელით უჭლდა ცხენით, ვინ ბრძანდებით აქა კართა,
ვიდა მიხუალთ მეფესთანა, თავს ვერ მხანსავთ განახართა,
ვჭსძლევეთ ომითა ვერ დავჯდგვენ, კრძალ მოწდულთა დანა-
ფართა.

505.

ამ საზღვარით ძალ ავიღეთ, ჯებირი და სხვა სიმაგრე,
თავი მოქსუტეს ალი-ბეგსა, შეუსახეს იდეკ აგრე,
ვით გმართებდა შექმნილ-იყავ, შაჰნაზის შენ მოსაგრე,
სარუბაშმა ვერ დაგვდგნა, წასახური გაამაგრე.

506.

მოვიდეს თავი მომართუტს, კრლავ ნაშოვნის ივანჯიაკი,
სახლნი მათნი მოედუნენეს, შეუღებნეს იატაკი,
იგი მხარე მოიბივნეს, დაეცალა ცხუნართა ბაკი,
მამილთცეს მიულოცე, თქუტს ცათავდა თქმული აკი.

აქა ზურაბ ერისთავს სიკუდილი.

507.

ენის ძალი შენ გიიქნამს და, ცოტა რამ მეტ მოგასსენო,
ტკბილი ასხიდს მოამდოურებს, მწარე ძირში გარდასსენო,
თუ კარგ გჩანად გაგასინჯო, მკონივ ავად არ მასსენო,
ავმა ენამ საქმე მიუო, ავი ღმთის ძაღლს ჩაპამსსენო.

508.

ენას აქვს გესლი ბოროტი, უმწარეს ასხიდისაგან,
თუთ დაშიცდია აგრევე, ვითა მსმია სხვსაგან,
წინასწარ-მეტყუტლთ ასე თქუტს, დამტკიცდა თუსთა თუ-
საგან,

მათი მესმინა მიჯობდა, ეწწართა ავს ავისაგან.

509.

ენა მლიქნელი გონებსს, მუედროსა მშუდად დებულსა,
გულსა განმსჭუქლავს და ღუძლსა, გააზობს სიბრძნით
ქებულსა,

ანაზდად აღმსძრავს რისხუასა, შეიქმს ცუცხლ-მოკიდებულსა,
აღადუღებს ნაღუტლს ცუცხლებრ, ცნობაზედ ზედ მიწე-
ბულსა.

510.

ეურსა ლახჭრულად ეტემა, უმაგრეს გრდემლ ნაკრავისა,
თქალსა აამდჭრევს წმიდასა, ხედვდეს ავს არავისა,
თმათა აშლის კელ-თეგრით თერჩხილებს, გასწუავს ცუცხლ-
განაკრავისა,

შოეთს აყოლებს ვინც ისმენს, უმშუდეს იუკს კრავისა.

511.

თუ ვინ ჩავარდეს წყალსა და, აღმოჩნდეს დაუსჯე-
ლებლად,
წიადში მკურელი ტეტხლისა, ვით დარჩეს დაუმწესლებლად,
ან ბადეს ვინღა განერავს, ატილდეს გამოსადებლად,
ვინ უსმენს ძლიქნელს ენასა, არ უნდა ტუდად სადებლად.

512.

ვისაც არ უნდა აყოლს, სიტყუსა ავის ტუდისა,
ვის ნაკურცხლად კალთასა, დაგეტვთ შუშა უდისა,
ანაზღად თუ არ გადაგდებ, ნატისუსალი უდისა,
აგრევე ენას თუ უსმენ, დაგრჩება დაიბუდისა.

513.

რადგან ეს ვიტი რად ავწევევ, ენასა ავის მშობელსა,
ლობისა გამსალებელსა, ფოლადის დამადნობელსა,
უტებთა შეუტეობასა, ბრძენთაც ძლივ სატნობელსა,
ეელ-შიგან წაძჭირებელსა, საბელსა დამარჩობელსა.

514.

რას მიშეჭლას ვინანი და, ღმერთს ვეაჯი მოტეკებს,
მაგრამ ძნელად გაეძლების, უმის ზატრონზედ აზრავუ-
ბას,
ორივ ერთად შემეყარა, ამაღ ვერ ვიქმ ჯავრთა ვსებას,
ავი ენა იგ ამაჟი, ასრე შემიქმს მე დავსებას.

515.

მსჯობდა თუ ორივ-დამეთმო, ღუთის წან და ამ სო-
ფლისადა,
ვირე ვსტოტხალვარ ვინანი, სამუდმოდ ტრემლი ძლი-
სადა,
რათ მოეჭკაღ ვით შემოვივალ, შჯლის უმჯობი მბისადა,
ნამსახური და ვშლავ სიძე, სიკეთე აქვს მოდგმისადა.

516.

ღეთისა მეშინის და კაცთა, მჭრტხუჭნის ამისჲ მეო-
უგელსა,
გული გამაგდეს, კელი შემახმეს, მე მის ლახჭრისა, გულ-
თა მსახუელსა,
საყულმწიფონი ოხრად მიჩნს, ჩას ვაქნევ მე საყოფელსა,
იმ სოფელს ნუმტ შეკითხებას, გარდამხდეს ამაჲ სოფელსა.

517.

ამისგან უგრძელ ამის თქმა, ავია ამაღ გავუშო,
გუჭრად მიჯდა ვბრძანე სიკუდილი, სისხლი მან ჩემს
წინ გავუშო.
დედამ მისთანა თავადსა, შული ველარვისდა უშო,
რადგან ის მოკვალ ამაყი, აღარ მძარბებს სხუდა
უშო (*).

(*) ამას ზეით ლექსები საშინს ერთგუანა, იაშინგოდ
რამ თავბოლო ლექსად აქუს; სხვს იაშინგოდ ზეითაქუჭითი
სტრიქონი, ზ თავ ბოლო ლექსი აქუს; ცხრ ლექსა ანანთა
ქებისა ოსეთს არის ნათქვამი ქარონიგონის ლექსით, ორა
შოცს ღღეს.

აწმინდა.

518.

ამას ზეით ოსეთს მითქუამს, ამას ქუჭვით ვიტყვ რუ-
სეთს,
სოფლისაგან არას მივჯრს, მობალახეც მივლენ მისრეთს,
კარგად მიუთ არ ვემდურვი, ასრე უნდა საქმეს ისრეთს,
კიდევ ღმერთი კარგად შექსტულის, მონუალებით ისრევ
იმ ღმერთს.

519.

ნადელის რასმე საქარეებლად, მე ეს საქმე ვიმეგობრებ
ქუჭუანას მჟიდრო რამე, სამესისხლო სამეგობრე,
ზოგთ ვაქებ და ზოგთ ვამაგებ, ავის საქმის მე დამ-
გმობრე,
ასე ამანც შემიქტია, აღარა რამ ვისაღმობრე.

აქა მეოვის თეიმურაზისაგან ულუკოსოცს მი-
ხდამა.

520.

ამას უკან გავილასქრე, და მიუხე ულუკოსოცს,
თუ ამირან გაჩხედეუდა, არ უქმნის ეს არ ნოსოცს,
სამს-დღეს შევეკლე დაღისტანი, ოთხისაგან უიგრო მთ-
შოცს,
რას ეჭუ ამას შემპირთუცლა, შევებმოდი დვალს ან ოსოცს.

521.

დავსწვ დაკტებე კოსოცო, უწინ არვისგან ქმნილ-იყო.
თუ არ ისევე ჩემგანვე, უთუოდ სხვისგან მნელ იყო,
ნატეუცნავი და აღაოვი, მის მუხანსსა განიყო,
ვეღარ შემტერნეს მას აქეთ, მერმე მშუდობა დამიწყო.

აქა არეზს აქეთას მოწბევს მეუვის თეიმურაზ-
ზისაგან.

522.

აწ და ჩაველ არეზს აქეთ, მოვაოხრე მოვარბივე,
ორ-გული და ურჩი ჩემი, ვინც გამოჩნდა დავარბივე,
ამ ორისაგ ტახტის მჭერმა, მეფეც მოუჩრად მოვაძივე,
ურჩის მივე არაფერი, ერთ-გულეებს ბეჭი მივე.

523.

დაუთხან იჯდა განჯასა, უნდილამე ბეგლარ-ბეგად,
წამოვიდა მამივიდა, თუთ ჩემთანვე იყო მდეგად,
სრულ ყაჯარი თან იახლა, იორსედა დადგეს ბეგად,
მერმე კახნი თავს დაასხა, მოსასრულად გარდაგებდა.

524.

ყაენმა მთხავა ბეჭითა, წყალობა უხომოათა,
დასწყუნარდი მომეც დაუთხან, გამედ ჩემითა ომითა,
წყალობა გიეო მჩავალი, ას კერჯად შემომდგომითა,
ამად ვერა ვჭქემენ ვერ მივეც, რომ კრძალზედ მომენ-
დომითა.

აქა სჯაკაძე წოსტომ-ხან სხასაღარო გამოგზავნა
შაქსეფი ყაენმან, და წოსტომ ბატონის სჯომონის-
ძმის დავითის-შჯლი გამოატანა ქართლს გასაბატო-
ნებლად და კახეთს სალიმ-ხან.

525.

აწ სჯაკაძე წოსტომ-ხან, ეჩანზედა სხასაღარა,
გულავ დავითხანის-შჯლს მიქსტა, მას წოსტომ ერქო
სადარა,
ქართლი მიქსტა და სხუას ბეკრი, საჯურჯულე მასა სა-
ღარა,
მოვიდნენ თუმცა გამაგდეს, მოისუქნებდა მალ ანა.

526.

რა მოვიდენ ბარათიანთ, ფიცი ქსტეხეს მიუვიდენ,
რა დათუნა ერისთავი, მისის ძმეებით შეთახუნდენ,
კრძალი კელარ გავემართე, ყმათ რათ მაუქსს საქმე ესდენ,
მეტ წაკელ და ჩემნი ყმანი, იმეკეთს ვერ გადმოვიდენ.

527.

ქართლი წოსტომ დაიჭირა, და კახეთსა დასუქს სალიმ,
ჩემი ქრისტე აღრე მოძრევეს, გამიძაროს ის ვერ აღიმ,
რა მაუხე მოარჩინა, ცხენმან მისმან მუხლად მალიმ,
ისევ ფეკზედ დამაყენის, ცაბედუამ და ჩემმა ძალიმ.

აქა როსტომ მეფისაგან დათუნა ერისთავს მოკჳლა
და საერისთოს შეხდომას; დამარცხება, და
ზაალ ერისთავსაგან მეფის თეიმურაზისა ანანურს
ღვალეთზედ მიუქანა.

528.

როსტომის ძეგლს დათუნა, თავი ეგენს გაუგზავნა,
რს შეუხდა საერისთოს, სხუათ ძმათ აღარ დაეზავნა,
ზაალ მისძან უმცროსძან ძმამ, გამოქტევით გამოგზავნა,
რომელიც რომ ახლდა იმას, ისიც დარჩა დიდად ავნა.

529.

გამოგზავნა ჩემთან კაცე, ფიცითა და თავდებითა,
ვერ ვქსტოცხალავართ მანამდისინ, ჩუცნ ამ ზარზედ
დაკდებითა,
არ ვიტყუოთ არას საქმით, არას მიზუხ დადებითა,
არ სიტყუთ და არა ტრელით, არ აქა-იქ მოდებითა.

530.

შემიჯერეს ფიცითა და, წაველ მთისკენ ანანურსა,
ღვალეთზედ გარდავიარე, რა გზა მექმნა სადაურსა,
მომეგებნენ მხიარულად, აღარ ჭგუანდეს დანამდურსა,
მერმე წუელილად მანობდეს, მუნ ამბავსა აქაურსა.

531.

სალიმისა თქუცს მოსაბრუნს, დგომა სახლისა აგება,
კჳლავე როსტომის ტფილისსა, სამუდმოდ სუფრის დაგება,
გჳმანთებს როსტომის მტერობა, სალიმის ძალ გარდაგება,
ძაგრამ სალიმის გავდება, ზოგთა მსთქუცს მსჯობდეს ეგება.

532.

თქუეს თუ როსტომ ციხესა მხის, საღიმ ანის კახეთშია,
ესე მესმა გაჯავრებულს, ლომს ნადირსედ მომემშია,
გარდაუხე გავისტუმრე, ფეხ-შიშქტლას უმაშია,
ჩემთა უმათა წინ მიმისწრეს, მანდური-ჭერეს დუმაშია.

533.

კახეთი იყო უკაცო, კუჭჩინა ქვან და გაღმართი,
ასე მოგუჭმეწენ თათრები, ვითა ისრელთ წარმართი,
ანანურს ვიდექ სამს წელსა, ვიარე აღმართ-დაღმართი,
მრავალი მტერი ამიტყუდა, მართალი არ უკუღმართი.

აქა ოსია უორჩის დავით ასლანის-მჯლის და გულ-
ბაადის-მჯლის გარსევან. ჭავჭავიძისა ანანურით სა-
ნადიროდ წასლჳა და ლეკების დასდამა.

534.

ანანურითგან წავიდნენ, გარსევან და მამუკაჲ,
თუმიტ მამუკა უძჯობეა, მაგრამ არის ისიც კაჲ,
თუთანტ კარგნი მეთოფენი, და იმათი სააკაჲ,
აქათ მიუღენ თუთ ესენი, მთიულს დახჳდა ბაკაკაჲ.

535.

რა მოვიდნენ სანადიროს, ორნივე წავლენ ორსავ მკარეს,
ლეკნი თურე მზირად უსხდეს, ორმოცთა არემარეს,
ბუსუნნი ჭქმნეს ჩატა უსხდენ, არ თუ შორით მოუარეს,
მათ ერთი ლეკი ზესედ ჭყავსთ, ახლად იყო არ თუ შო-
რეს.

536.

ლეკი ნახეს ზესედ მუთაჲ, მისმა ნახჳამ გაატინა,
ერთმანეთსა დაჭყატიუეს, სრულა მისი სისხლთა მდინა,
ჭყავს გარსევანს უსრულია, მაგრამ კიდეტ დაეტდინა,
რად ვერ მიჭხუდენ სხუათატ უოუნას, კარგნი კატნი რამ
ატდინა.

537.

რა თოფის ხმა გაიგონეს, მზირთ ოვარელი გაატხადეს,
ორნი დაჩრეს მოდებლებით, ლეკნი ზეით წამოადგეს,
გამოჭრიდნეს უკან მოჭყუნენ, ვინტ დაეტა კელარ ადგეს,
აწ უეგრეთ მამუკასა, ჭკუა რაგორ გამოადგეს.

538.

გარსევანს თოფსა დატლილსა, იუხითა წუბრკმა დაეტა,
ერთი უძახის მეორეს, კა მაგას დანა დაეტა,
მამუკა თოფით იგერებს, არ ესწრის ჭკუა მოეტა,
გიუნა მხატვრობს მამუკას, ვმხლებოდი ნეტავი მეტა.

539.

მამუკასაც თუ ესროლა, მოეკლამტა მას ერთიმტა,
მას მოჭელავდენ უსატილოდ, ჩაივლიდა ამათიტა,
კატმანტ უნდა იმ დღეს ჭკუა, შეინახოს და დემრთიტა,
მოსულიყო სადგომს ეთქო, დიდი რამე მას ფიტიტა.

540.

მამუკა ერთად სიოფიცხით, და მეტრე ჭკუაც მოურჩა,
ესე სასირცხოდ დაიდჭა, რასთვს გარსევან დაურჩა,
თქვა მე მივსდევი დაღისტნამდის, იმას კელარვინ დაურჩა,
სად მიიუჩანენ მივჭეუჭები, მე თეიმურაზ დამირჩა.

541.

გავიდა გაღმა სოფლებში, დავლო ფშაველი ანთანა,
ვინტ მხოვა არვინ დაავდო, მან არ იახლა არ თანა,
უკან გაუდგა გარსევანს, ამხანაგს ნაომართანა,
იმტოლი კატი იმ დროსა, მე აღარ მეუჩანდა მისთანა.

542.

ლაგოდანად წაეწივნენ, გარსევან მყავსთ ველ-შეკრული,
ნახა წინა ამხანაგმა აუთუეთქდა მწოვედ გული,
მამუკამ მსთქვა არ შესძახოთ, დაიღვეით ასე სული,
თორემ იმას აქავ მოჭეულენ, მეტ დავრჩები დავარგული.

543.

შეიპარნეს ტევს ბედითა, რა მივიდნენ შეუძახა,
თუთონ მივა უჭლას წინა, სხვა არავინ წაუძახა,
კრძლით დასოტა მან ლეკები, აღარც სუნთქვა აღარც ახა,
გარსევანტ ლეკი შეიპურა, რა ესენი დაინახა.

544.

ზოგთა თქუტს თუ ესე საქმე, მამუკამა ვერ ჭქმნა კარგი,
კაი თუ არ მისწეოდა, მას უკან რადღა ეკარგი,
შენ რას იტყუხ შევი მამწონს, ჩემს წინ იმან კარგა დარგი,
კაი საქმე წახდებოდა, თუ ლეკთ აქ არ დაებარგი.

ქა მეუღის თეიმურაზის კახეთს ჩასლქა და შე
ნობის დაღმა.

545.

რამთენ-ჯერ ლეკთა შეკები, არ მახსოვს შე სათქალავი,
ან რაზმით ან წინ დახდომით, ან მდეკრად დასადალავი,
ვერ წაგვიდის ჯარია, და იქა აქა მალავი,
უფროსი ერთხან უჩემოდ, უმანი მეუჭს მათი მძალავი.

546.

ქისიუის ნატყალს ჯიმშიტას, ქისიუელთ არ მოურავსა,
ორ-ჯერ ლეკი რაზმის ომში, უეურე სისხლში მტურავსა,
დახს სარდლობდა ჯიმშიტას, ომის ოფელს მოიწურავსა,
ორ-ჯერვე გამარჯვებოდა, მას სიჯრდლის არ მიმწურავსა.

547.

კახეთს ჩავედით ბატონ-უმით, შემკვდრე არ თუ ახლები,
რასაც ვით გავსწედით დავსახლდით, დავიდგით უოკლგან
სახლები,

არავსა და ქსანისა, ერისთავთთანა ნახლები,
იუწენ კახნი და ისინი, ერთმანეთს მოეწარ-მძახლები.

548.

ერთგნით ყაენის ლაშქარი, მებრძოდა არ ხანდა-
ხანდა,

დაუმაღლებდა ჩემს წყენას, ასე სულთნები და ხანდა,
მეორედ რესტომ ქართუტლნი, ვინ კარგი ან ვინ და-
ხანდა,

მესამედ ლეკი მტკრობდა, სამუდამოდ ვინც გაშხანდა.

549.

მაგრამ ვერათ შემწეებს, რეგან იმათ ეშინოდეს,
კლამქრობდით და კნადირობდით, ლხინს კნასკედი მე
შინ ოდეს,
მოვიდათ თეიმურაზ, წესტომს კაჩი მიუროდეს,
ხან გოჩს იჯდის ხან ქალაქსა, ცხეებში მწეჭ ლხი-
ნობდეს.

550.

ქართუჭლთა ჩემი ერჩივა, მაგრამ ყვენი მას ება,
ანკეს აქათი ლაშქარი, ხან ნაცქლით ექეშიკება,
ცხეში იჯდა ფრთხილობდა, გამნელდა მისი გამება,
რა საქმე დაგვანდება, სხუა რამე დაეწმასება.

551.

ხანდისან დავწავდებოდით, ყვენს შევსმღწინიდი თვეშ-
ქაშსა,
გამთქვანინდა ხალათსა, მისს შესაფერსა ზარქაშსა,
კულავ რუსეთილამ მოვიდის, თლურით ავსებენ ბარქაშსა,
წესტომ მეფესაც გავჭრიგდი, უხარის ჩემსა დამქაშსა.

აქა დიდოეთს მოსაქცეველად წასწელა ბატონის
თეიმურაზისა.

552.

დიდოთ ვხსჯერეტდი ყოვლთ წარმართსედ, უღმრთოთა
უესჯულესსა,
ღუთისგან შორს და მის უცნობლად, კილაჳ ეშმაკთა
მემსხუჭრბლესა,
არ ესმენდენ ეხისკობოსთ, რაც რომ მათთჳს დაწვისა,
ვხსთქჳ აწ წავალ ძალს ვერუცნებ, სულელთა და ჳკუჳს
მოკლესა.

553.

ამად წაველ მათ წარმართთსედ, მინდოდა რომ მომექცია,
მერმე თუ არ დაეჯერათ, ციხეები მამექცია,
ვანჳ მე მათგან კარგთა ყმათა, სისხლი კლდეთა მამექცია,
მათ ასეთი საქმე მიუეჭს, დასარჩობლად მამექცია.

554.

მიველ ჩაკუდეგ ავიდეთ, ჳრგ-ზრგი კოშკებისანად,
ვეუსარ არ მოხუალთ მსჯულსედა, ყათლანს არ გიზამთ
გჯანად,
მათ დაბალი თქუცს ერთხანად, ვხსთქჳ აწ არიან ჳკჯანად,
მერმე მომიკლეს მამუკა, სარგებელი ვხქმენ ჳიანად.

555.

მამუკა მოკლეს თოფითა, ისროდეს შხამიანებსა,
ისარსა მათებრ უკუდმა, უტდურად დასანანებსა,
რუსთუჭლი მირჩევს წამოსლუჳს, მე ვეცტუჳ მას უარებსა,
მან მითხრა მეფეჳ ესე მსჯობს, ამისგან უარესებსა.

556.

არ დავუჯერებ ავად ვჭქმენ, მიჯობდა გაბრუნებანი,
მათ იხმეს ლეკი საშუჭლად, მალ მოკლენ ექმნათ რებანი,
შეიქმნა ომი სასტიკი, კარგთა ვინ შესძლოს ქებანი,
საგორჯთ გამთაქტიეს, მკრდალს დაუკარგეს მტებანი.

557.

აღავერდელი რესთველი, მოჭკლეს ჩემს წინა და ახლო,
ჰახუა აშრანის-შული, ვაი ემა მუდამ საასლო,
სულხან ბაზიერთ-ხუტესი, ეამ წარვლილი ვინდა ახლო,
მასთან ნათანელ მდივანი, მისთვის ვინ შეგკრას გაასლო.

558.

რევან დაჭსკრეს სალო-ხუტესი, მე ცხენი ქიქში გამო-
მოკლეს,
კეღავ თამაზა ჯანდანიძე, მათ იმატეს ჩიჭნთა იკლეს,
მე ცხენს შემსუა გიორგიძა, უკეთესსა არ მუხლ-მოკლეს,
რადგან ბევრი მტერი მუჟანდა, რას ვებრძოდი ჯეჟს
მოკლეს.

559.

ეზისკაზასთ დარბაისელთ, ამოწევეჭკილი შინ მოველ,
ისინი დმერთსა ვერ მსტნობდენ, ვით გაუმარჯუა სამოველ,
დაიხ დაუსუსტდი მას აქეთ, ცოცხალი რადდა წამოველ,
სხუაჯ ბევრი მოჭკლეს მსახური, მგონავ ერთს ერქუა იოველ.

560.

მამეკა ბოქოულთ-ხუტესს, ლადობათ ერქუა იშიო,
იმ ძაღლთა ვით შეურჩიევს, დაწუს მტარეს ვანჯსა
წერილშია,
რევანს ლოყას შკრეს ისარი, და თამაზასა წუჯლშია,
აგრე ისპანი უფიფილან, რად არა შქონდათ შიშია.

აქა ამაღასჭარი და შაალ არაგვს-ერისთავი, მეუფს
თეიმურაზს ასლდნენ, კათალიკოსი ეკდემოს და-
სამიძე, გიორგი გოჩა-შული და ნოდარ ციცი-შული,
წიგნით გაუორგულდენ როსტომ მეუფსა; და სა-
ნამდინ ბატონი თეიმურაზ მოასწრებდა, როსტომ
უკუ-უდგა როსტომ მეუფსა; მოასწრო ნოდარს
როსტომ მეუფემ და გაემარჯუა.

561.

ამიღასჭარი იოთამ, და შაალ მაშინც მე მასლდენ,
კათალიკოსი ეკდემოს, და გოჩა-შული გაასლდენ,
კეღაჲ ციცი-შული ნოდარ და, სხუა ქართუტლები ვწსთქ
რავდენ,
მიძიძხრეს ლაშქრით რა წავკელ, ჩემად მისლჭადმდე გა-
ტუდდენ.

562.

ნოდარ ფიცეთს შეაყარა, ჩხეიძენაც მასთან იუჟნენ,
როსტომს უთხრეს ესე ასრე, ნოდარზედ ძალ წააუქანენ,
ნუ შევიტდით მივაშურთ, თქარემ ბოლოს შეინანენ,
ვინ მეხრანსა მხატრონობდა, ტუდ-მადები მოიხმარნენ.

563.

მოვიდნენ ფიცეთს ნოდარზედ, უვიცად შოუტუობარად,
მას ყარაული არ ჭეჟანდა, ნეტაა ზეართა საბარად,
ჩხეიძეებმა რა მხახეს, ესენი ძართლ საუბარად,
მოვიდნენ მოიქნიევსცა, ზოგთა ჭკრეს მწუტ გასამწარად.

564.

მეტ მუხრანს მიველ მიმასწრო, და გაემარჯუნა ნოდარზედ,
ბეჟია დარჩა იორამს, მოურავის-შუღს იმ ამზედ,
ოტია თითონ ოტიას, რატის-შუღს უჯდა გავაზედ,
სატიტიანო კატები, ცხენს სხედან მათს კვტიანზედ.

აქა მადაროს მისლუა როსტომ მეფისა დიდის
ლაშქრითა.

565.

ამ საქმემ გამიამამა, როსტომ წამოდგა საომრად,
ქართუშლითა მეფე ქართუშლით, ჭეჭანდა ხანებიც თან
ლაშქრად,
მე ბასანს ვიუავ გაზაფხულ, სანადიროსა მათ შორად,
მითხრეს მოვარ ლაშქარი, არ დავიჯერე ნაჭურად.

566.

ქალაქიდან გამოვიდა, მოვიდაო მედასტურე,
მალ დაკადე სანადირო, ვარგები და სხუა სატურე,
შული ზევით გამოგზავნე, მუხარადი არ დაეჭხურე,
ლაშქრისათჳს შესაყრელად, ვერ მამისწრეს მათ უყურე.

567.

მამაშურეს მათ ქისიუსა, ეგონათ თუ მამისწრობდნენ,
მაგრამ კიდევ მე მიუსწარ, როტას ვატით ასით ოდენ,
რა მე მიველ ივინიტა, კელმეჩურში რაზმს აწუობდნენ,
სულ ქისიუელთ ვერ მომისწრეს, რაზომ კატნი კატზედ
ჭებოდნენ.

568.

მოვიდნენ რაზმ დაწუობილნი, ჯოტორის გზითა მადაროს,
სულ ერთს-გზასა მოაწუნესო, ჯარი სხუას გზაზედ არ
აროს,
ჭსტეიღეს ქოსსა და ხურნასა, ჭეონებდეს მათს სანადაროს,
გაბრუნდებიან იმ გუზარად, ამ გზაზედ მოვლენ აღაროს.

569.

შეიქმნა სრულად ორგანიზაცია, უმცროსიდან უფრო ივიცხადე, მძიმეს და დასჯის რეჟიმს განთავსდა, სისხლი შენ გარდასადა, უსაფრთხოდ შეკრეს სურის საცხურეს, კმა გამოვიდა ჟანსადე, ჟანსადე დაუდგა სადგომსა, მიხედავს და ძალე ახსადე.

570.

ბონელსა ეპისკოპოსსა, ჭეითსე რად მოხედავს რემხედა, მე ქრისტიანე მეფე ვარ, იგი არის თათრის მსჯულსედა, თუ უსამართლო ბერია, დმერთი გამოვიღენს მას სედა, თოფი შეკრეს ორივე თქალები, წაყრევიენს ქეხსედა.

571.

ფრი მქისიეელი ვატი, მსახურები რომ იქ იუენეს, განსა მანგორა-შელი, ერთად მსროლნი არ გაიუენეს, გლენი იუენეს მაგრამ იმ დღეს, დარბაისლათაჲ კმარ იუენეს, იმ დღეს იმდენთ მეომართა, ზირი მართ იმ ერთ დაუ-უენეს.

572.

გაბრუნდენ ავად გაყარეს, ბარგი და მათგანსებია, იმდენთ ლაშქართა ცოცხათი, დრითთ მე ძალე შეკეობია, ქართლენი ახლდენ სხეა ხანიც, აკლია თუ თვაშებია, ნეტამც გეჭერიცა ვინ მახლდენ, შენ ვისმე იქ დაეხია.

573.

ველარც ლაშქარმა მამისწრა, და ველარც შულმა თორე მე, ქალაქმდინ მივხეუშობოდი, მაგრამ რა შექმნა მერე მე, თუ მათ მოესწრო ამ ადგილს, შემეყოდა გლენი მერე მე, აქადამვე გავაქცივე, ველარ მივსდივე შორე მე.

მსჯა მეუვისა თეიმურაზისა.

574.

ეს ზოდის გითხარ არ მძეჲდი, უღმრთოდ თავს ვინ
მოიკლავდეს,
ეს ჳკუათ მეოთხა გინა მქმნა, თუ არ ეშავი დასძლევდეს,
მაგრამ ლექსთა თქმას რას გიშლის, შენს შორს ვინ ვის-
მე აძლევდეს,
ბატონი სარ თუ სარდალი, ეგ სხუას საქმესა ნაძლევდეს.

575.

გამგონეთ აბრჯონ მართალი, ვის მმართვეს დარჩეს ნა-
ძლევვი,
არ გაზოგაროთ რასა იქმ, შენ ჩემი შემანაძლევვი,
ვას თუ წამთარმა მოგისწრეს, შემოდგომა გაქნს დამლევვი,
ვინ გუანასებს ის არის, შენის სისხლისა დამლევვი.

576.

ჩემნი ნაქმარნი წინანი, გითხარ სსჯელი ამადა,
გარჯა ჳავრი და ნაღუჭლი, ცნობას წაუხუამს ავადა,
გულს უანგად ასე მიეგრჯეს, ვით ოქროს შავი სავადა,
ბოლოსიტ გითხარა უოველი, საქმე ვინ გამითავადა.

577.

მტერი რას უნამს იმდენსა, რომ უმა მტრონსედ მიიღებს,
მძლავრისა მტრისაც ეგევე, ერთს რასმე გზასა უაიდებს,
თუ კაცი შიგნით საქმესა, აიშლის იმას მოიღებს,
ვინ გარდამჯიღებს ამათ, სისხლით ჩემით გელს შეი-
ღებს.

578.

საღთ-ხუცესი და სუფრავი, განყოფიერ სასლუელი,
კარგნი კაცნი კარგნი უმანი, ნამსახერხი და ერთ-გული,
კან ამათში ჩხუბს დასთესავს, წაუწმდებზ ამას სული,
ღმთის გარდაის ამათ წავჭხდი, დაჯრია ასრე სასლუელი.

579.

საღთ-ხუცესი რეკავ იყო, კაცი სრული უოკლის ზნითა
სადმრთოთა და სავოცობოდ, მერმე ჯკვთა მწუჭ და ზნითა,
ბიძინატა კარგი კაცი, გულ-მართალი ცოლიც ზნითა,
მათ ოთხ-ოთხი შული ჭეუხანდათ, ერთი დაკლა მოდანითა.

580.

ცუდი რამე სიტყუა ითქვა, ამათ ჭკადრეს უკადრისა,
რეკასისგან არა თქმული, სუფრავის-მეც მანდ არისა,
დილას ცხენით კარს მიუხდა, ავს საქმესა სავმარ ისა,
რეკავ გავა ასალუხით, უმჯობესი სავარისა.

581.

უბრალემ კაცმან რა იტას, თუ ავს ვინ რასმე უზმიდეს,
ცხენი ჭკრა რეკავს ივარემუნ, სხუას ვერას ვერ მიუროჯდეს,
შეიგნეს ჯარათა საქმულად, ექცლა იქ შეკრბა მივიდეს,
ადარ მიუშუქს განჭყარეს, მოსულნი ისეც წავიდეს.

582.

გავაბრჯენ დაჭხსნი სრულ კაცნი, არ მარტოდ ეს პაატო,
სუფრავს დაკადევ საღთ-ხუცის, არ სისხლი საუბატო,
უთხარ ეს მოგცეს მამული, და ზოგი ჩქცნ გუჩატო,
ჩქცნს სულს ქეცმ ამას მივმხედარ-ვართ, აწ გინდა
დასუ რატო.

583.

აღარ იქმნა გაშქტლებს, უფრო ჩხუბი განძლიერდა,
კახნიც შუა გაიყარნენ, დიდნი მტირე სულა ერდა,
ზოგნი მისკენ სხუა ამისკენ, ვაჟ-კატები ან ვინ ბერდა,
რევას მსწუხდა ამ საქმესა, მხიარული არვის მძებრდა.

584.

ითამ და ზაალ ორნივე, ზან აქ იეჟნენ და ზან იქა,
მოვიდიან წავიდიან, და მგობდიან ავათ იქა,
გულ-მართალი კაცი უქტლა, უსრახეკდა უფრო მიქა,
ამ ჩხუბმა და მათმა წასულამ, საქმე ასრე გააქაქა.

585.

როსტომ შეიკემ შეიყარა, საომარად მოვა უღლის,
ეს გზა ამან არ იცოდა, ან გაწევს ჩემის უღლის,
ვიცოდი რომ არ შეეძლო, მას შემართუა ისრე შეღლის,
ბოლოც ამან გამთავა, გაწეჟტტა მკამს აწ საუღლის.

586.

თიანეთს ვიდექ შეურილი, რაღაც რამ უმა დამჩრომოდა,
ბიძინამ თქუა ერწოხედა, მივლენ აქ ვიყო მეოდა,
მე ნახეკარი ლაშქარი, მიბოძე მივიგშეტლოდა,
ამბობს რევასის ქაშობით, მტერობა დაერქმოდა.

587.

უთხრეს ბიძინას რას ამბობ, რას ჭკვთა მოგიუქანია,
ახლა ლაშქრისა გაუოთა, რას ჭკვსა შესაგუნანია,
შენ ჭკუის მეოთვი რას ამბობ, ძავ სიტყუქს ვითა სქანია,
აქა კარხედ გვდღს ლაშქარი, ვერა ვართ ათის თავნია.

588.

მან თქუა აქ მოეჭკუდე რევასთან, აქ წაჭხდეს ჩემი სახელო,
რასთვს ვიქმ მაგას რა არის, დამჩრება არ სასახელო,
ეგ თავისასვი ინახავს, მე ჩემი რად გავათხელო,
ეგ თუ თიანეთს ძე.უარს, მე ერწოს წავალ მითხელო.

589.

წადს მიშეცლის კარს მტერი, მომადგა ჩემს უმძლავრესი,
წამართქა შული ლაშქარი, საქმე ჭქმნა ვთ უარესა,
დავრჩით თუ კაცა ათასი, არა ვართ მტერთ სავძარესი,
რა ვარგი ვალი დამადრეს, მას გარეყრს სანა ზესო

590.

ესენი ერწოს წავიდეს, ისინი უღლისს მადღეს,
მოვიდა კაცი მივიდნენ, თუ ბატონი ჭზის მო ადგეს,
შეეჭსედით წანიც ვიყავით, შეთხოვები წინ წადგეს,
მუნ რევას არის სარდალი, თავს მეზარადი დაადგეს.

591.

ყანა უღმან თქვა ვიარათ, თუარ მოვლენ უღლისს უწინა,
თუ მოგვსწრობენ არ ვარგა, ძს სალთ-ხუცესმან უწინა,
ეს ავდა ჭქმნა ჯებირსედ, შეთხოვე არ დაუდგინა,
წავედით იმათ მოგუწარეს, რევას რა ნახა ავინა.

592.

წარდა რევას მესროლებთან, ასროლინეს არიგებდა,
ბრუნავს ჯარში ვრძალ-მოწუდილი, ქარქაძონ არ იგებდა,
ერთგან ჯარი უკუ ივანტეს, ჩუტნი შუბსა მათ აგებდა,
გათამამდეს და ისროდეს, ვინამ ამას შეიგებდა.

593.

გაგრძელდა ომი რევას ჭკრეს, ორი ივინდობი ტყუებდა,
შულესსა უთხრა მატაღეთ, მე შეივს ვნახავ სუბადა,
შოკალ წინ წამოვარეებ, სისსლი ვადინათ გუბადა,
ღუთით გამარჯუტბა ჩუტნია, წინ წავიქციეთ ჯგუბადა.

594.

მოვიდა რევას თამამად, მოთხრა ძლევა შუნთა,
მაგას ჯარს ნუ დახედებ, უჩემობითც მუნ თა,
წინ წავუდექ ვარდი მათი, მოუეანე შუნთა,
შუნძეც კახეთს ნუ მოეშლები, ოხუნა არე შუნთა.

595.

მოვიდა კელზედ მკობრა, ვიდრელა იყო სულ-დგმელად,
მითხრა მინასავ ზარ-ნათლად, რას ქრისტი დაჯდეს
მსაჯულად,
შენ ღმერთმან დიდ-ხანს გაცოცხლეს, გამარჯვებული
კარგ რჯულად,
გაბრუნდა საცა თათვი ჰკრეს, მუნვე გარდასდა სი-
კუდილად.

596.

რას ლაშქარმან დაინახა, რევას ცხენით გადაკარდა,
ვინცა ნახა ერთმანეთსა, უთხრეს ყოვლგან კმა და-
კარდა,
დაგვამარცხდა გამოიქრენ, ერთი თათვიც არ გაკარდა,
რას ზურგები დაგვჩახეს, მათი ჯარი ზედ მოგვეკარდა.

597.

ველარ დაუდგე თიანეთს, და ჩაკელ შივნით კახეთსკე,
მომეჩუტს უკან ესენიცა, მამან წამახდა სრულა სკე,
ქისიესაც კმა დაგვარდა, ავობდენ ლაშქრის მოსწლასკე,
დათუნა იქით გავხეზავნე, მკერს ურმალი ველარ დავასკე.

598.

აქათ ესენი მოვიდნენ, ქისიეს მოეხდენ ყაზახნი,
ამას ვინ ახლდენ მაგდენნი, სხრას აბთე ისევე კახნი,
მაგრამ რაც ახლდენ უჩუღლანი, მამაცნი გულითა მკრახნი,
სრულ ვაჟ-ვატები დაგროვდენ, არ იეუნენ ბეგრთა რამ
მნახნი.

599.

შეუტყეს იმავე წამსა, ქრითობას არ აცალეს,
ვინ ვის წინა გაუსწრობდა, ან ცხენს ვინ ჯდა მუხლსა ძალეს,
ზევი დაძხუნდათ შუასედა, მათ თათვიები ზედ დაცალეს,
ცოცა ვინმე გაუვიდათ, სხუნანი ცხენით გარდასცალეს.

600.

ჩემი შული ხევს ასლოდა, სხუას მეთოიეს შემოჭროდა,
შუბი ეკრა ამას მისთჳს, იმას თოფი დაესწროდა,
ეკრა გულსა ჩამოეგდო, გაა რას დროს შეუსწროდა,
თჳთ მოჭკლეს და უმანი ვარგნი, იმ დღეს მასთან მო-
ესწროდა.

601.

ბიძინა დიასამიძე, მიუძღჳ მეწინავესა,
უცხო-თრად თურე შეეგზ, ელის გულად ჭკავს ესა,
ერთი შული მეავს აქ რად ვსი, უეურე ჩემს სიკეესა,
რას სამხდჳრსედა მომიკუნენ, სამართლით ვის სე-
დავესა.

602.

ქაიხოსრომ მაყსა-შულმან, მან სუთრანჯმან დედოფლი-
სამ,
წამოსულმან სხუასა ჭკითხა, მომხოტელმან მან თოლისამ,
ბატონის-შული მორჩა თუ, მოჭკლა საქემ ამ სოფლისამ,
უთხრეს მოჭკლეს ეს მოიღო, უსაზომომ-რისხუამ დჳთი-
სამ.

603.

თქჳა მოჭკლეს დავით თათართა, დედოფალს ვით განუ-
ცხადო,
ამას იქით მე სიტოცხლე, ჩემი დმერთსა აღარ ვჭხადო,
მივბრუნდები შევაკუნდები, მგონ სიტცხული მოვიხადო,
მიბრუნდა და შეცააკუნდა, სსასხელად თავი დადო.

604.

იესეცა საღთ-ხუტესი, ამასვე იქმს მორჩენილი,
ვირე იარადს დაუდგეს, ჭსტემენ არვის დარჩომილი,
ბევრი მოჭკლეს სხუა დაავდეს, მათგან ლახუარ დარჩენილი,
მერძე თჳთანტ ზედ შეაკუნდენ, რაზომ იუუნენ თავ-ჩენილი.

605.

როსტომ მეფე მე მხეველისა, და არა აზნაურისა,
სჯდონ-მეფის ძმის დავითის, შულ გუარნი ჩუწნებურისა,
მას დედოფალი დათ მხედებს, სჯდონით მამეურისა,
მეველის ნაშობძან მეფემან, საქმე ჭქმნა ბედაურისა.

606.

აღარ იყო სხუდა ღონე, დედოფალი მნასავს ძმასა,
მოვიდა და შეესუწვა, შეიხუწუებს ძმა თვის დასა,
იმეჩეთის გზის მოტეპსი, ებუდარა არა სხუასა,
საქმე მან ჭქმნა მისაწონი, უძებდიან უჭულა მასა.

607.

უთნა თურმე დედოფალსა, ღმერთმან იცის არ მინდობდა,
თუბე არ ვლინს ვარ მაგრამ თუთ ვან, მე ძმა თქუწნი
და შენობდა,
ამათთანს ღეთის მემობართა, ჯგუის მუოფი ვით ენ-
დობდა,
ჩუწნსა შუა ჩხუბის მდომთა, თქუწნგან უნდა რომ შე-
ნობდა.

608.

არა ჭქმნეს იმ ღეთის მემობართა, ურტხუნოდ თვიცის
მტეხარობა,
თქუწნი აგიუოლეს ჩემსედა, სამტეროდ მათგანა ხართა,
აწ უზრგო შამოჯაქიეს, გრჯან აქა ნუღარ ხართა,
ესენი მხარელობენ, ჩუწნი გუხედუწნი რთავ მწუხარობა.

609.

ასლა რა გიფო მის მეტი, ვხასა მასო მდომობთმეფია,
ვინ ვარდმადუეწების თქუწნი უმა, არავინ წამობთმეფია,
არც მჯლის-მჯლებს ვიხსენებ, აღარც ვარ ავ სადუფა,
ქართუწლთა შეძრავიიტებ, საკურგო არ ურევა.

610.

ქართულები წამოაყენა, და შეაფრცა მტკიცეთა,
ჩემგან აღარა ეკნოსნა, თქუენ ასრე დაიფიტეთა,
ვათალოთსი ახსლო, წინ-მძღოლად გსები მისცეთა,
ამ ყოფით წაჯღოთ იმერეთს, იქ უნდა თავს ვიტეთა.

611.

რასტომ ამტკიცებს შენს სიტყუას, მტრის მოჩულის
უოვნებს,
არ სიკუდილს მოჩულისას, სადადაც უნდა გაშუცხას,
სახოლოდაც ისედაც, კერ ჭხედაც კარგად ჩუენს
ვნებს,
თუ ჩემთვის ბოლო მოეღო, ჭხოებდა ვერ მოსუცხებს.

612.

სრულ დავესრულე სრულებით, ასრე ჩნდა საქმე ბო-
ლოსი,
მსცა ეკლ-ჭყოფდა უენი, მოხმარდა არ ოსი,
ის ჩემდენს ვერ გუძლებდა, ვით მოთხე ტანისამოსი,
ასრეა მე დამიჯერე, მიჭხუდების ვატი სალოსი.

613.

რა მივედით იმერეთსა, ჩუენი საქმე მათცა ჭნახეს,
მოვიდეს და მოგუტინეს, მათცა სულ-თქუენს ჩუენთა
ნახეს,
ცოცხალთ სასწადო-მკუდართ სამარხი, ყოული ივერი მო-
გუნახეს,
დაგუტინეს ვულ-მწუხარედ, სასიტოცხლო შეგუნახეს.

614.

დამჩრა ოთხი შულის-შული, სამი ვაჟი ერთი ქალიც,
სულ უფრესი-სეთის წლისა, ცქუტნი კარგნი მუხლადმალნიც,
უმაწულურად თამაშობდეს, ხან საქტიულ განავრძალიც,
სულ უმტრესსა მეივემ შულად, სრდა დაუწყო არს ობოლიც.

615.

ვიუკ გლავაში წლამდისინ, გათავდა წელიწადის,
დადიანს დაკეხატეუე, მეუემანტ ჰბრძანა წადას,
წაკელ უფრორე ამისთხს, სხუა საქმეტ რამე მწადის,
ბატონის-მუღი მამუკა, კელთა ჰეავს ვინ არს დადას.

616.

ოდეს ლევან დადიანი, აქ ლაშქრითა მისუღიუო,
თუთ გიორგი-მეიუე კელთა, დაერჩინა მგონ კმარ იუო,
მას თავი დახსნევიან, მობრძანდა და მომკუდარიუო,
აწ მეთვისა ალექსანდრეს, საქმე მისგან წამხდარიუო.

617.

იუო ამბთში მტერობა, უოკელთ მტერთ უბორტესი,
მიხდომ-მოხდომს ვრძლისა კერა, ჰირისა არს კოტესი,
აწ აქუს დადიანს მეუეზედ, აღი მწუჭლ უემეტესი,
დადიანსა აქუს ნარჩევი, ჰაატა წუწუეტესი.

618.

აწლა კიდევ მისულ-იუო, და მამუკა დაერჩინა,
დაეშინა შუბი მაერა, სალამასოს მთერჩინა,
არ მოკლათ წაუეჟანათ, ოდიშს კარგა დაერჩინა,
რემს მისლჟანედ დაეტეშტვა, ეს წუწუეტოს გაერჩინა.

619.

წაკელ მინდოდა მამუკას, შუა-მავლობა ამუჭბა,
ამათი გარეებდა, იქ ნადირობა აქ შუჭბა,
დადიანს ჩამოვიყოლებ, სულ-მადლი არ მოემუჭბა,
წუწვი არ მიხსტემს თავს კელთა, რას ჰქვან არ გაი-
მუჭბა.

620.

მიველ ვნახე დადიანი, ვუტირე და მამიტირა,
მას ცალ-მკუდარსა მე შულ-მკუდარსა, მიუძრივნეთ მწა-
რედ ვარა,
ჩუტმან შეყრამ მოთქმას კამან, მუნად მეფენი გაა-
კურა,
სიკუჭა ისმა იქით-აქათ, თქუტს რუსთუტლი გაავირა.

621.

რა კარდავსწყუტეთ ტირილი, კულავ იმანტ მთიეთ-
ყოლა,
წავედით სანადირთა, ტყეებო ვჭრეკეთ მუნ ყოლა,
შემოღობილთა დადგომა, გრძლად ტყეთა ჯელგის მი-
ყოლა,
ჩუტნდა მათ-შულთა გუხარის, ერთმანეთისა თან ყოლა.

622.

ჰანა-ჩემსა ალექსანდრეს, დავემსგავსე მშულდოსანად,
მშულდისა და ისრის სიგრძე, სიმსხო მქონდა ვითა მანად,
სამამატო ყოვლი საქმე, ბეკრი მსჭირდა ვიდევანად,
მაგრა ვეცხლის მყოჭარება, გულსა ესუა ვითა დანად.

623.

ლხინი ძირუტნა კარგები, სალაროს კარი გამიღო,
ვმნახენ ტურფანი ეგზობნი, მე ანგარიშში წამიღო,
შურასა იარაღები, უანგარიშო საჯიღო,
გამოველ ჯანხირი და, ერთი სამოგუჭ მამიღო.

624.

ვეტადე მათს გარიგებას, გამეწეობოდა რითაცა,
ხუტუნით და შემუდარებით, კულავ თვიტით მისით რი-
თაცა,
ასრეთი სიბრძნე უამბე, მოამშუდებდა გმირყაცა,
წუწვი ეტყოდა ჰანატა, ამდენი სიკუჭა ვითაცა.

625.

მან მიზეზი ვერა ჩისა, მითხრა ცუდი ბევრი რამა,
რას უჯერა ერთს კუტს კაცსა, ან შეიწყოს ისრე რამა,
რა შესტოდა მაგისტანსა, შულს მოუკლავს მამიდაძა,
საქართველს დასუსტებს, ასე უღმერთს საიდაძა.

626.

თუ ისინი შეხერივა, რაც მინდოდა მას ვიქმოდო,
ერთავ ბევრი ლაშქარი ჭყავს, გამოგონე ახლას მადო,
ვალაშქრებდი ჩემს მტერსუდა, და ბოლოსაც დაუქმოდო,
ან იქმნა და მეც დავეხსენ, ვერ ავიღე ჩემი მადო.

627.

ამად მინდა მათი შეყრა, ის მძე იყო და იგი სიძე,
ეს არ იტი ვით მძა არის, დადიანი და ვისი ძე,
მე მძის-შული ვარ ის დისა, შეუხედ ლობე ისი ძე
დარეჯან მამიდა-ჩემი, და დავით მას გაუბიძე.

628.

არ გაერთდენ არას საქმით, ერთავ ბევრ-ჯერ შევე-
სუტწვე,
მათი საქმე დავობდელი, რაზობ წმიდად ჩამოვხსნეწვე,
გარდავხსნეწვე მათი ღონე, ახლა სხუაგნით გარდ-
ხსნეწვე,
ვაამე თუ ვერც რამ იქ ვხქმნა, და ცუდადვე წავუხსნეწვე.

629.

თუ უმა ბატონს მოუტევა, აჯას ადარ გამართუამს,
ბევრის რომ დმერთსაცა ჭემობს, შირში სულსაც ამო-
ართომს,
მამუკასა თჳალებს დახსწევას, კარგს ვაყ-კაცსა არ თჳალ-
სადგომს,
მერმე მოჰქლავს დიდის სარჯლით, ცინებს და ერთს
სადგომს.

630.

არ მომიკუდა მე გიორგი, მეფე უბდიდა რომელ შუღად,
ჯერ უმაწული ხუთის-წლისა, ესუარი ისევ ჩიჯლად,
კრულმცა არის ჩემა ეტლი, არ მომესწრო შაპას უბდილად,
ჭირი-ჭირზედ დამეტმსნა, თავს გარდავდებ სსსიკუდილად.

631.

კმითქ თუ ეტლი უკუდმართი, ჩემა ბრუნავს მედამ ასე,
არ მაჯერებს ამდენს ავსა, რომელ ათას უფრო ასე,
რადაც დარჩა სსსიკუდინე, შენ ლახუარი მე დამსე,
რად არ მოკლავ რად გინდივარ, დამახერე დამანსე.

632.

ძნელი არის გამომუცხა, რე შეიბურბოს კაცსა ჭირი,
უკუდმართის ჩაღის ბრუნა, მაგრა ექმნას მონაჭირი,
ლხინი შეცხა სიხარული, მისთვის იქმნა გასაჭირი,
ასე ძნელად მოურჩება, გაღამასდეს ვით ღუხუჭირი.

633.

თუ მოსავალი არ მოვა, კალთ რით გაიღუწება,
უბრალოდ ვინმე შემოძრას, ლოყას გამიხდეს ლეწება,
მარჯუცხრეტ უნდა მივუზერა, საქმე ვჭქმნა შესახუცწება,
ოდეს ის ბადე შეიბურბოს, მას ვერვინ გარდავუცწება.

634.

რასაც ვანობ ვარვად მსინჯავ, და ვაარჩევ ვიცი ვარვს ავს,
ეტლმან მიბურა კიჩისიბი სამ, ჩემთვის ვარვი არასა ჭეავს,
მას მოსთქლებს მემუშაკე, ძირად რასაც ნერვსა დაწვავს,
თუ ვერ ვირგებ ამ სოფელსა, დემართი მუნ არ დამიკარგავს.

635.

სსუც და ბედი გარდმეხუცწა, ვჭხედავ სსუგან განაქტევსა,
სახელმწიფო დამეკარგა, ვჭსუჭრეტ ოხერსა მონაქტევსა,
თუალთა ჩემთატრემლთა ხშირად, შიგან ვჭსტურავ მონაქტევსა,
ჩემთა საყოლთა სიკუდილისგან, არ მოველი მონაქტევსა.

636.

აზრნილს დაძრინენ მისამენი, რომელ ვჭქმნა ამას ვჭკლ-
ნებდი,
ვჭსთქვ ერისა რუსთაკელმწიფიფესა, შივარტყამ წინ მიუ-
ძღუნობდი,
ეგება კარგად მოძინდეს, თათართ წილ იმას ვჭმონობდი,
თუ ღრნივ ჩემთან ვამყოფო, ავად მოძინდეს ვღონობდი.

637.

რც მუჟანდას უჟულა თათართა, წამარტუჟს ძალით თუ
ნებით,
იგ მეტად ავად მოძინდა, ჯკვთა ვჭქმენ თუ მოტთუნებით,
უჭსჯულთ წილად მოწმუნეთ, აწ ამას დავეძინებით,
ერეკლე რუსეთს ვავჭგზავნთ, ველმწიფის მისაწონებით.

638.

შვდს წელიწადს მოვიტადე, ვიდეკ რასმე შევეტადე,
მავრამ ბედსა უკუღმართსა, ასრე რიგად დავებადე,
ვერს ვირგე მე მათითა, დმერთს ამ სვეზე დავებადე,
აწლს რუსეთს ვაკვემზადე, იქით წასულს დავიქადე.

639.

ახლს ვჭსთქვ შვდის ვრებისა, მამათა წმიდათ დასება,
ჭსჯულის სიმტკიცე ნათლისა, მათა მიერ შეიმოსება,
სარწმუნობა მართალი, მუნითგან დაეთვესება,
ჯერ ვჭალთა დრკუთა მწუალებელთ, ოდითგან ექმნა
დავსება.

640.

ვარდს ბულბული ვავაუბნე, შემოდგომს ვაზავსულსა,
ეჭლავ სანთელსა ჰეჭელაჲ, მისგან დამწუარ-დადაგულსა,
ამ დრის ლექსი ვით ვავაწეე, ძლივლს მჭხედავ მე სულ-
დემულსა,
მუნ მაჯამს შეყრილსა მწახავ, არ აქა-იქ დავარგულსა.

641.

ეს ვეჭვობ შენცა იტყვი, ვატს რას დროს სიბრძნე უ-
წესებს,
ატათს წელიწადს იმატებს, ძაღსა ჭკუაში დას-დასებს,
ორმოცამდისა დადგება, არ იკლებს ამაღ ითავსებს,
მერძელა წავა კლებაში, რდიოგან ველარ ისავსებს.

642.

დასტურ თქმულა სიკუდილამდის ვატნი ცოდნას რომ
იწუროთიდეს,
მაგრამ მოუძღვრებელი, ჭახუკისდენს რას შესძინდეს,
თუ უცოდნი დაეწუროთოს, სოგნი წუროთილნი დაავიწუდეს,
მე ეს დრო და მწუხარება, შემომესწრო ცრემლნი მდი-
ნდეს.

643.

გიოხარ სალექსე დროები, არ რდეს არ შემომესწრო
ან მოსუტნება მენახა, ან ჯავრისათვს დამესწრო,
მაშინ მნახევი თამამად, თუ შენთვის მე არ წამესწრო
გელმწიფეს ვწინახვ. თანახლება, ვის გძარბებსთ შე-
გრცხუტსთ არ მესწრო.

ს ი ტ ვ უ ა მ ე ფ ი ს ა .

644.

კან-გრძლად სსუათა ვანთა უაზუა, კატსა ტეტხლად
მოედება,
მუდამ მოუჭრის ზურის-ჯამა, საუქმდურად დაედება,
რაგინდ რამ ანა აკლდესრა, მამინტ გაუგებურდება,
ვედარ გასძლებს მუნ მოცდასა, ამაღ სსუაგან გარდეგება.

645.

მომეწეინა ადენს ხანსა, მე მოეჭრისას ზურის ჯამა,
აწ მივჭმაროე რუსთ-ველმწიოეს, მინტ მწერს ვარო რემ-
თუს მამა,
განველე სპელი და ზღუამტა, მომაწეინა ხანთა ზამამა,
მისი სიტკებო თაუ-მდაბლობა, კატს ვერ უეოს ვერს მამამა.

646.

მიველ დამიხუდა გელმწიოე, დიდისა მოწეალებითა,
სამართლიანი ჰსჯულ-მტკიცე, სსუათ-მეოეთ უმაღლებითა,
დიდად ზატეუ-მტა შემიტკებო, გულითა მუნ მდასლებითა,
ვითა ჰმარტებდა მამასა, შჯლურად ალერსებითა.

647.

პირუცხლ ნახუასედა არ ადგა, ეელს ვაკოტე თავს მა-
კოტა,
დამსუა მის ხსლო ალერსით, სიტეუჭბო ვარგად აპკოტა,
მომიიეთსა და სიტეუჯთა, თუჯლო ტრემლი ტუბილად მომ-
ხოტა,
თუ ღმერთს ჰსწადს შენა სასჯელი, არ წახდეს არ დაამხოტა.

648.

მეორეხედ კულავ მიმასმო, მიველ იჯდა თავის წინა,
ადგა ტახტით მამეგება, მე კელმწიფე ვარჯა წინა,
კელი ძაზურა მერმე ბრძანა, ეს მმართებდა მე უწინა,
ამად ვერ ვჭქმენ მამინ რამე, დიდრენს რესებს არ
ეწეინა.

649.

ამიუქანა თავის ტახტხედ, დამსუა შუელი არ შეგუტქმენა,
დავითისა ნათესავსა, ვიტი ბოლო არ დაექნა,
არ ღარს ვიუავ გული ჩემი, შემიწუნდა ვითა შექნა,
რადგან ასე მოინდომა, ან მე რაღა ძალი შექმნა.

650.

მოადებინა ვახშამი, და შეექტა წუკილად სმასა,
უტხად თავ-მდაბლად მომეზურა, ვით ჭურეობს ტახტ-
ხედ დასმასა,
მუსლ და მუსლ ვეჯექ თუ ვლირს-ვარ, ზინსა მას იერხთ-
მტუტრთა სმასა,
რატ ვარდამხდოდა მკითხავდა, მე მოვასხენებდ ას მასა.

651.

მაბრძანა იმედი გქანდეს, ილოტე ღმერთს ესუტწეო,
მე ჯარის მოტემა მინდა, მისკენამტ ვარდვიხუტწეო,
არტ დრო მაქუს საქმის მოტდისა, სდებრით დავიხუტწეო,
ვერ მოვატადე წამოველ, ველარ ვიშოვნე შემწეო.

652.

ვნახე სიდადე უფრასი, სხუა რატ კელმწიფე მენასა,
მაბრძანა ბევრი საღარო, რა ვეუო რად შემენასა,
შენ სასძენელად ვიამბე, რასთვს ვერ ისმენ შენ ახა,
სიტარხანს მოველ მომინთე, სოფელი ვაჲ შენ ახა.

653.

სამოცხად-ათის წლის ვიყავ, რის რუსეთსა გავემარეთუ
წაველ შორსა ქეჭყანსას, ზღუას და ხმელეთს დავემარეთუ,
რაცა მწადდა ღონის-ძევა, იგ კერტ ერთი ვერ მომ-
კმარეთუ,
ტულ მაშქრალმა, დაღალულმა, ისეკ იმერეთს მოვქმარეთუ.

654.

აშტანხანს მოველ საზარო, ამბავი მამინ მომესმა,
აწ ნულარც შენ შემობრალე, გულსა ლახურისა მომესმა,
მწუნარებისა საწდეუსა, სამსალით მმარეთებს მამესმა,
უოვლი იმედი გარდმოიწუდა, რად ღმერთო მისა მომესმა.

655.

თუ ზატყი სიკუდილს აწუჭეს, მამ სად არის რად არ
მოვა,
რაც მეუწა უჭლას დამხატია, მე გლას მარტო მისთვის
მხოვა,
უმანი ჩემნი დიდებულნი, შემომმარტუა შემომმოვა,
მწინსა თიტხლად საწერტლითა, გაუძღომლად სისხლი
მწოვა.

656.

მეთეს ექმნა საკრჭელი, ელთვა დიდი მეტის-მეტით,
განშტხადებულნი მოვიდნენ, სულ იმედ არ გარდაწუჭ-
ტით,
ვიტი ჩემთავს ურგებიწ, წამიშინე თავსა კეტით,
აწ ერეკლე წამომგუარეთ, სულ არა ვარ ამწუჭტით.

657.

მეთვის ელრებიტ გავეზრანე, და ჩემიტ თან გავატანე,
კელმწიფეს ვქსთხოვე ერეკლე, სათუო არ დავატანე,
მწუნარებისა ვანკალი, ჩემს გულსა ვორცსა ვატანე,
რადც წამომგუარ რუსეთით, სალარო თან მოვიტანე.

658.

შოკელ იმერეთს დამიხუდა, კულავ მკჷდარი დედოფალა,
თუ გზას ვჭკითხევი ვამათელს, სულ მამდის ავი თვალა,
მართ დაწხდომოდა ლუარსაბს, მიწათა დანათვალა,
დამტირებელთა ვიტირებ, ჭირისა მე უფალა.

659.

აღარ ვიტყვ მამინდელსა, ეგებ გული არ მტკინოს,
ვით გავუძლო ამ საქმესა, მიწა ვინმე გამარკინოს,
წყუელმტარის ეს სოფელი, თუ კიდევ არ მტკინოს,
ნამღევი ვარ ამის ჟოფრო, თულა ვინმე დამარკინოს.

აქა ლევან-დადიანის სიკჳდილი, და მეფის ალექ-
სანდრესაგან ოდიშისა, გურიისა და აფხაზეთის
დაჭერა.

660.

დადიანი მომკჳდაჩიუო, მეფეს ეპყრა ლიხს იქითი,
სულ აეღოთ ტიხეები, რეს-ნაქალაქუ ჳაქეთი,
სალარო თან წამოეღო, ტუდი მედებს მას იქითი,
აფხაზეთიც დაეჭირა, სრულ სვანეთი საქვეითი.

661.

ვამიუ იუო დადიანის, ბიძა-შული არ მის მეჭანი,
ის დაესო დადიანად, ვინ არს ლიხარტიანი,
ბატონობის შეუფერი, ვითა დვალი ანუ სჳანი,
ვერ მოეკლო ოდიშისთვის, გლახას ჳმარტებს რცხჳწროვანი.

662.

კჳლავ დადიანსა მმის-წული, ჳეჳანდა მამუკა ლიხარი,
წარსრულ იუჳნეს რესტომ-ხანთან, მფეხმარა მას ლაშ-
ქარი,

რესტომ ივაშას ათაბაგსა, კჳლა ამსტა მისი ჳარი,
ქაიხარო გურიელი, და ერთ-პირად ოდიშარი.

663.

შეერილ-იუჳნენ მეფეზედა, ამათ ექმნათ ერთ-პირობა,
მოსრულ-იუჳნენ ბანძს მაგრამ, მეფე წყალსკი გაე-
სწრობა,

მეფე მარტო იმერეთად, კრძლითა ავად მოეპურობა,
გამარჯჳდა სსახელად, საქართჳშლო მით ეპყრობა.

664.

უწინტ ზქონდა ამ ამს უკან, დაიჭირა უიჭო მანკა,
დაეკატა ორ-გულეები, და ზოგივი დაეჩაგრა,
სადმითა საქმე ხელა ეწყო, სინანული მოესაგრა,
აწ მარგებდა უსატილად, არ დასტაღდა ხანი მანკა.

665.

რესტომ მეფეც მომკუჭდაჩ-იყო, ვახტანგს ეწყო ქაჩთ-
ლის ჰერობა,
უეენმა სიუჭარულითა, უწოდა შაჰნაჰსობა,
კაცი მხნე ზნეობინი, სიფიცხით ვით ავაზობა,
მამაცი კარგი სარდალი, კარგად იტოდა რაზმთ წუობა.

666.

ამ ხანად მეფეც მომკუჭდა, ვეღარ გაჰსძლო წელიწადი,
ჰკუათ მეფონი დიდად ტიროდეს, ეძახოდეს თუ სად
წადი,
საქართუჭლო დაემსობა, მტკერით მიხუდებს სულ საწადი,
ჩუჭნ წახდენად ქუჭ დაგუყარენ, შენ სუფეგის ცახტსა
ადი.

667.

მეფე მოკუდა ლის იქითსა, საქართუჭლას თან ჩაი-
ტანს,
აღაღდებიან თავადნი, ერთი მეორეს გაიტანს,
ერთი მეორის სიკუდილად, მოვა ამხანაგს მოიტანს,
ერთმანეთს კოტა დაუწეეს, თავს ამოკებენ მოიტანს.

668.

წამოდგა მეზვე ქართლისა, და ვამიე დადიანიცა,
იშერეთხედა აღაშქრეს, მთილამ ამაღლდა სუჰანიცა,
დამოყურდენ შუა გაიყუჭს, მთა-ბარი შუაგანიცა,
მო ისიც გითხრა ვამიეის, საქმენი მოუგუჰანიცა.

669.

მე დაკრჩი ყოყლგნით ოხერი, არგუჭთს ციხესა სუან-
ცისას,
ვაძიუთან რთგორ მოვიდე, ზუქს ვჭსჯამდე უკრძელას
ვატისას,
ქართუტლს ბატონსკე მივენდეკ, მისი ვირჩიე იმისას,
გზას ვჭსთხოვდი საფიცარითა, ყეენის კარსედ წასლჯსას.

670.

მომცა მეყემ საფიცარი, არ დაგიშლი მე მაგასო,
ამად ვჭქემენ ეს რომ ყეენი, არ უმადლის ამას სხჯასო,
ჩემის ნებით მივენდობი, ვჭნასოთ რას იქმს მექაფასო,
მაგრამ არას დამიმადლებს, და დაარქქემს გაგზავნასო.

671.

მიველ ვახტანგთან ვით ჭმაროებს, დამხუდება ეგრე თავ-
მდაბლად,
ველი შემოწყო კუღავ იყო, ყოფა-ქცევითა საკრძალად,
ვრძალი ძალ-გული ნამუსი, მას ჭქონდა მისად მასალად,
ნებით გამგზავნა ყეენთან, მე მინდა გარეგან ძალად.

672.

რასომ გამსაჯა სოფელმან, ცდა არ დავაკელ სიკუდიმდი,
არ გავსტყუდი არც შეუსარდი, ვირე არ მოვჭკუდი მა-
ნამდი,
მოსკოვს სტამბოლს და ისპანს, მას შიგნით მთა და
ბარამდი,

ჩემის სახელის ძეგლები, ყუჭლგან დავასჯ მანამდი.

673.

რაც ვაძიუ ჭქმნა ვის უქმნია, სხჯას ვატს ასე საქმე ტუდი,
ავშალა ამ კარგს ვატსა, ეშმაკის გულს დანახუდი,
მოყურობიდამ გაეყარა, ტუდი ავად დანაკუდი,
ამ კრძელანსა კელმწიფესა, სამამატო ჭბურავს ქედი.

674.

ასრე უნდა მტკრმან მტრისა, თუ სირცხული გარდი-
ხადოს,
ჯერ ეს ჭკუა მოიგონოს, მისად შემწედ ღმერთსა მხადოს,
კრულავ მიუხდეს ზედა მტერსა, ყოფა ავად გაუხადოს,
მტერი მისი შეარცხუნოს, თავი თვისი მისთვის დადოს.

675.

მიუხდა ჟუჭლა წაართუა, სამეუო სადადიანო,
გურია აფხაზეთიტა, ჭე ვაცო კრმლიან-სჯანო,
შული მან მეუედ აკურთხა, მოუბე ჯერ სხალიანო,
ვაძიე და მისნი მიმდგომნი, ეყურე სად დადიანო.

676.

ადიშს ჩაკიდა იქ დასუა, იესეს შჯლის ზერგადიდსა,
მოუწარე იუო იმისი, მეცხრედრე გამაღისა,
მუნ ინადირა ტყეები, გარ-შემო დანახადისა,
აფხაზიტ შემოიყარა, შიშით ამსთან მოღისა.

აქა სიბერით მოუძღუებულის ბატონის თეიმურაზ-
მეორის შაჰბაზ-ყეენთან წაბრძანება ქართლიდამ.

677.

გამისტუმრა ყეენთანა, მიველ დამხუდა დიას კარგა,
რას დღეს მიველ მას დამესვე, ჯერ მართლაც არ და-
მეხარგა,
მოვიდა და მიდარბაზა, ეს რასთუს-და დამიკარგა,
მწეღის მტრისა სიკეთემა, ბოლომდისინ არ ივარგა.

678.

ის დამე და მეორე დღე, ჩემს სადგომს მსუა მხიარულად,
დაღალულსა შორიელსა, არ მაცალა მიღად-რულად,
მიანლერსა მამსსავით, თავ-მდაბლად და ტკბილად სრულად,
კულავ მიბოძა უსაზომო, მას არ ექმნა დავარგულად.

679.

რას ვაქნევ გრძლად მისს ამბავსა, მარხუას განა ადებს,
მოცემას ანუ ზატივსა, მნელია კელით ადებს,
რას კელს ვჭყრი ასეთს საქმესა, თუ ბოლო მალ მომედებს,
კლდოვან ღირღატოა ადგილთა, ვის შეუძლიან ბადებს.

680.

დღე ერთ იყო ოთხ-შაბათი, როს ჯუარს-მტკელთა ექმნა
რჩევას,
ამ დღეს ერთი დიდებული, ყეენს თურმე ენაძლევა,
მას თუ ვარცა შენ აჯამო, ჩამოვარტუას შენ ნაძლევა,
ნაძლევი ვარ რაც მიბრძანო, ჩემვან წამს ერთს მო-
გვართმევა.

681.

მიველ სოცნი მობიტანეს, მოთხრს სანო ესე ჳამე,
მოვანსენე მარხქა არის, სად ეგ სიტყუჳს სადიდამე,
მიბრძანა თუ რა იქმნება, დამიჯერე მე მასამე,
ჳულავ სმა ძაღლა უარე ვჳსთქუ, ვჳსჳამო დმერთი არ ვიწამე.

682.

გაგელისდა თასი სავსე, ღჯნო ზირსა შემაქტია,
მეტ ძაღალი სიტყუჳს უთხარ, ვინტ გნამლეობს თუალთ მაქტია,
მე როგორ და მარხჯს ჳამა, სხჳს სჯულსედ ვინ მიმაქტია,
მერმე მოტკება მიაღერსა, კიდე რითმე შემაქტია.

683.

აწ უეურეთ გელმწიფობას, გაათავებს ლხინსა სოჳმასთს,
თუთონ წავა აშრათსა და, მე გამგზავნის ასტარბათს,
დამამხამებს მისს სიტკობსა, შარბათის სმას მერმე ნაბათს,
ამავ სამთარს მივიტჳლები, წელსაც დაეჳყოფ ველარ აბათს,

684.

გულსა ჳსწადდა თუმცა კიდევ, ვაჳ-კატობა მომეახლა,
სან-გამოსჳლით დაცავჳბერდი, უძლურს ვითლა მომეახლა,
ჳამი რემი დაილია, სიკჳდილის დღეც მომეახლა,
ძოდან რამე ნამლევი ვჳსთქუ, დრო მოვიდა მომეახლა.

685.

სოფელი რემის ტემითა, არ დაშურს რაზომ დამძვიდა,
გელარ გაგიძლებ სიტკონლეს, რომ მოვჳკჳდე იქაც დამსჯიდა,
უოკლის ლახურითა დამკოდე, ერთი გავლია ბარჯიდა,
როხა ჩამიტკამს მივცჳლივარ, აღარ დამსო თავს ჳიდა.

686.

ამავ წელს მომცა ვახეთა, ეგენმა მე ამის მოქმელსა,
წაველგზავნედ თქუჳს სიკჳდილი, ვინ იახლების ნათელსა,
თათრებსაც ბევრსა ერწმუნა, მივლენ უნთებენ სანთელსა,
თავ-პირს იტხებდენ მიწასა, მის ნახადს მიწას ნათელსა.

687.

დადუძდა ენა რიტორი, ორდანო მზრასი წინწილი,
აქ გამოგზავნა ყეენმა, იგ წმიდათ მქსგავსი ნაწილი,
სამება მან აღიარა, ერთ-ღმთაება სამ-ნაწილი,
მას კარი განსმელი დაწსუდეს, სასძლოა მისა საქარ-
წილი.

688.

აღაკერდსა მოასუტნეს, შეკრბეს სრულად მღერდელთ-
მომღეწარნი,
კათოლიკოსი დომენტი, მათ განახუნეს საუდრის-კარნი,
მიასუტნეს მუნ დაჭკრძალეს, მოწამეთა თან-ნაკმარნი,
მოწამეთაც აღიარეს, აღავლინა ტის კამარნი.

689.

თავად ბატონი მეტ კნახე, სიბერით მჯდომი კუბოსა,
ველარ ცხენს-ჯდომის შემძლები, მტერზედ ვაჟ უშუბოსა,
მისებრი სახელმწიფოსა, დედამ სხუა ველარ მშობოსა,
კაცი რას გაიგონებდა, მისის სიტყვას უტკობსა.

690.

მეფეთ ამბავი მეფემან, შეჭრიბა საქართუტლოთა,
ვეჯობ გავამოსთ სასმენელთ, ვინცა კარგად მოისთულოთა,
ხან განიხაროთ ლხინზედა, ხან თუალიც დაისუტლოთა,
გვედრი ვარ სული ნაკადი, თქუტნ ლოცუთ გაშინელოთა.

691.

დიდება ყოვლის სოფლისა, განქარდეს ვითარცა ავლი,
თუ სოფლის საქმეს აჭყუტბი, სასუფეველში ვერ ავლი,
ვითარ მოვსულავარ შიშუტლი, აგრევე აქედამ გავვლი,
მიჯობს წამალი სულისა, სამებრად მისდა სამდავლი.

692.

აჩა განმარტლდეს ყოველი, ცხოველი წინაშე შენსა,
დღე ერთ იუას თუ ცხოვრება, ნუ ხან გრძლად ვინმე
მომშენსა,
აურაცხელი წყალობა, გაქმს ზოგ-ჯერ რისხნატ მო-
შენსა,
რადა ვმსთქვა ცუდითი ცოდვსა, მამძიძებს ერთობ მოშენსა.
693.

ცუდად ყოფნით ამის მეტი, სხნა ვერა-რა ვიმუშაკე,
რისა წელსა მთა ვიარე, ვერსად ვმნახე ერთობ ვაკე,
უწყლად ვინმე კაცად დამხნდა, ვის ბერწი ჭეუა ანუ მაკე,
მამძიძე შეტომილი, ქრისტევე შენვე მამძიძაკე.
694.

ნათქვამია ესე ასრე, კაცს რომ მარტობა ექმნას,
წან დაეჭვას ქუდი მისი, გაბრჯობოდეს ასრე ექმნას,
ერთი უნდა რამ მიხეზი, სმარბასა შემეექმნას,
ამას ესე ვამჯობინე, ბოლოც ადრე არ დაექნას.
695.

უნაყოფო არ დავაგდო, მე სოფელი თუმც ვინ მაქოს,
უგბილთაგან მოწონებას, ეს დიას მსჯობს ბრძენმან მას-
ქოს,
ჩემს თქმულზედა უბარჩობდენ, გაიგებდენ ვითა მაქოს,
იმუცბდენ და იხარებდენ, ჰკრეკდენ დაუდაფუზედა მაქოს.
696.

იტით საუნჯეს უხმარსა, მსჯობს გაცემული ყოველი,
ვით ცის გამხმარსა ჭიერსა, ზომიერ წყმით სოველი,
მარტო უტყუ ბრძენიც ტუდია, თქმუნტ დაჭგმთ ამას
მოველი,
ვითა ძტონარსა მოღუაწე, მსჯობს უტყუესა გამომე-
ტუშტლი,

697.

ქუჭყანს აწის წაყოფათა, მომტემა გამომღებელი,
ზოგათაჲს ბევრად მიმტემა, და ზოგთი გამბიტებელი,
ეკრეთვე კაცთი იქმნების, მანთ კარგის შეუძლებელი,
სსუა ბრძენი ტკბილად მეტყუშელი, წერილის მათუწე-
ბელი.

698.

შმარტებს ბრძენსა გონიერსა, რაც იტოდეს არ შმა-
ლეკდეს,
ესრეთ ბრძანებს სსხარებას, აღორძინდეს არ განლეკდეს,
დაცა-შსდევით ცალანტიო, სავაჴრისა მოიმლეკდეს,
შეჴკრეოდეს და შესძინებდეს, და მედგარი დამალეკდეს.

699.

ეთქუა გამართე ლექსები, მომწუინდა სიტყვს ძებანი,
მას ეთქუა ტკბილად გაწეობით, ვის აქუს მეფისა ძებანი,
მწერალსა ველარ ევარგა, დადრომით გამომძებანი,
სსხელსა ვერ ამკობს სრული, სწორებით თუ არ ძებანი.

700.

თქუა ვინმე ესე უგბილმან, რაცადა მინდეს სსხსაო,
წუჭთი მე სსხსა არ მნებავს, დრმა ჴური მებრ-სი-
ბრძნისაო,
სსუამ გონიერმან მიუგო, ანა ვარ მე მავ ჴკვსაო,
ცუარი სიბრძნისა ჩემად და, თუ გინდა შენ ზღუა
სსხსაო.

701.

მწერქი ძვდომმან აწუჭდრია, ვის ცუარი აჯდა ჴედაო,
შეშსძახს დასუჭლებულახარ, მე გხედავ ავ სახედარ,
კელავ თუალში ბეწვ უბრუნა, ვის თუთონ შქონდა ხე-
დაო,
მიუგეს შენსა ვერ მხედავ, საწუალო ცრუ სსხედაო.

702.

ბევრი საქმე უნდა მსცადო, თუ გინდა გამოიტადო,
ბევრი უნდა ძაითძინო, ავი კარგად მოიტადო,
ავი საქმე ავი სიტყუა, გულით აღარ განიტადო,
რა ესე ჭქმნა სულ განახლდე, ნაწუჭლმან გამოიტადო.

703.

ეგ ნუ გგონიათ სხუა ენა, მეც არ ვიტოდე სხუა-
სავით,
მაგრამ ტუდია გარევა, ქართულს ენაში სხუასავით,
იესო-ქრისტე ვის არ გრწამსთ, მიკვრს სხუას დმეტისა
ესავით,
თუ იგ არ შეგწივს ტუდია, მარტო ვერას ვიქმთ ესა-
ვით.

704.

ოჩს მელექსეს ჩამოისდა, სხუა მელექსე შიამებით,
ანა მძულ-ხართ უჭულა გაქო, თქუცნის თქმულით მე-
სამებით,
რაც თქუცნ დაგრჩა მე შეჭკვრიბე, ამას ნურვინ მედა-
ვებით,
სტუმარს დაჭხუდე ნახარმალთ, თქუცნით უკუჭ შიამ-
მებით.

705.

რაც მასმოდა ან მენახა, ამბავი ვჭსთქვ მე მართ-
ლები,
ანუ ლხინი ანუ ჭირი, ერთმანეთსედ დანათლები,
სიმართლე და კულავ სიმდიდრე, ვინ ბნელია ჭქმნა ან
ნათლები,
თუ შენდობას არ მიბრძანებთ, წეველას არ-ვინ მე-
მართლები.

706.

ცხრას თქვს უქცლა გავათავე, სულ ამასედ არ მოა-
ცლილმა,
ესეთს ვიყავ თვაქომში, საქართქვლას გამტრდილმა,
რას ამასედ მომაცალა, სოფლის ბრუნქვამ ვითა ჩრდილმა,
აქ აშტარხანს გავათავე, არჩილ მეფემ ასრე ზრდილმან.

707.

მისამს ეს ჩემი ნათქვამი, ვმსთქვას უოველთ მოსაწო-
ნაწად,
ფასად მომტეჟენ ქებასა, სიბრძნესა მოსაწონაწად,
დავაგდო ჩემად სახსოვრად, შენდობის მოსაგონაწად,
თუ არვინ მითხრას შენდობა, ვერა მთქვან ტუდად
მტნობაწად.

სიტყუაჲ მუცლთა და სახლთა საქართუცლთს მოლექს
სეთათჳს, თქმული მეფისა არჩილისაგან.

708.

სხუა ლექსით ჩახრუხაძემა, შეამკო მეფა თამარი,
არ მებრალეების საქებრად, თამარი მისი ამარი,
ვაჲ ამით რომ სრულ ვერ-ჭყო, აღრე უთხარეს სა-
მარი,
მუდამ სხუას წიგნებს ვიკითხავთ, მაგრამ ისიც საამარი.

709.

როსტომიანი უთქვამსო, თურმანის-მესა სუასრლსა,
სხუა წიგნი მაშინ ძვრობდა, დაუწერია მას როსა,
დიდის საქმისა უცოდნი, სჯერდება საქმეს მომტროსა,
ახლა ცუდად მსძეს მაგრამე, მოიხმარების ზოგს ღროსა.

710.

ნანუჩას რუსთულის ნათქვამში, ბევრი რამ ჩაურეკია,
საბრალოს ვერ შეუწევა, წმიდა რამ აუმღერეკია,
მასთან რად სწერდა მისს ლექსსა, სირეგუნე მით მო-
რეკია,
რუსთუცლი სიბრძნის ცბა არის, არცთუ იგი მარეკია.

711.

ჯაგლავსა თვალკენი-მუჯლსა, არვინ ათხოებს ეურსაო,
მას ვაცხლი დაუმსხურეკია, და ველარ დაუეურსაო,
სულ მელექსენი შეეჭყარე, მაგრამ ამ ორთა მსურსაო,
და დავაბრალო ჯაგლავსა, ვერ მიჭყუცს ბედაურსაო.

712.

ქაინოსრომან შიგ ჩართუთ, ლექსად მსთქუა ომანაანი,
ომანის სიმუნე სიქუცლე, ჯაჭუჯს-ცმა ძამატიანი,
კარგად რამ უთქუამს მის-გამო, არა ემსთქუ მასა ზაანი,
უჭავილში გამოერიას, სულითა ქუთური რიანი.

713.

თვარსადანის-მემ ნოდარ მსთქუა, ქება კარგა ბარამგურის,
მუდ იულითა კელმწიფეთა, სოტბა ლექსი არა გურის,
თქალნი თლილნი მათექერიენა, გარ უარ-მყო არ აგურის,
მის ლექსისა სსსმენელად, მიხურობა მუამს კარგა უურის.

714.

როლასა-მუჯლს განსკევანსა, უთქუამს რამე-რეგობა,
კიტრი ხილად რადას ვარგა, ვაშლი მოვა რეგობა,
ესევე მსჯობს რაც მასმა, მისგან მონახსენებია,
გული კუდება ნარგიზთანთჳს, თქალნი გაუშტკრებია.

715.

სულხან ვინ თანია-მუჯლი, მეც მახსოვს იყო რემობას,
ცოდნა მას მქონდა ბევრი-რამ, მაგრამ მსწამობდენ რე-
მობას,

ამირან დარეჯანის-მეს რქებდა გამორჩენებას,
კარგად მსთქუა მაგრამ ვერ გჯნამს, რუსთელის თქმულ-
თანა ჩუწნობას.

716.

ბაჭბიმ ვარინამემ საამის, წიგნი გალექსა ოდიშსა,
სხუას მეღექსესთან ჯდომასში, უხამს იხდიდეს ბოდიშსა,
თუ არ შეეძლო რასთჳს მსთქუა, რად შეიქმს საამ ბო-
დიშსა,

მეჭუ თუ არ ეთქუა მით უთქუამს, საქმეს უყამდენ სა-
შიშსა.

717.

აწ საშეხვედლი ოჯახი, ვახსენო ბრძნად მოუბარი,
ამ უამად მას მტრნიერნი, არსად არა ჭყავს უბარი,
ხუცურის გნით შელექსობს, არის საეროს შემობარი,
სრულად ამისთვის არ ვაქებ, რომ იყო ჩემი შექებარი.

718.

თუშანგიმ თუშუ-ბერცუაშემ, ასლა მსთქუა ივირმილიანი,
სომხისგან კარგად ჩაგდეთ, სიმძიმით ვით ლიტრიანი,
გებრალეობდესთ საბრძლო, ცხვრ-მოჭრით თუალ-ტრემ-
ლიანი,
შე ვათქმევინე მაგრამე, ვერა მსთქუა მარლიანი.

719.

სხუათ შელექსეთ არ ვახსენებ, არც ბააკა დვალიძესა,
არც დათუნა ტქირიანსა, შოთას რად ვერ წაშაძესა,
რუსთუჭლმა მსთქუა კაცის-კაცად, საქმე რამე დიდი ძესა,
მხედავთ ვარსკუელავთ სიმრავლესა, ვერ ედრების შუ-
ქით მზესა.

720.

ვისტა ეთქანს კარგად რამე, ნუ წახედნთ თქუჭნტა აქეთ,
კარგი კარგად მოუწონეთ, ტუდის მთქმელი მოდაბაქეთ,
ვინ ვერ მიჭყუჭს რუსთულის თქმულსა, გარდმობრძან-
დეს ასე აქეთ,
შელექსობა არ შეშუჭნის, დააუენეთ მოსაბაქეთ.

721.

ქართუჭლთ ენითა შელექსე, ვერ ედარების ამ ორსა,
რუსთუჭლსა ენა-რიტორსა, შეივს აღჯსა ნამორსა,
ერთმანეთს რად ვაბასებთ, უხამს უყოფდენ ამბორსა,
იტყვან უგლად ამბავსა, სწარსთა ნათქუამსა ნაჭორსა.

722.

ბეგრჯეკ მასმია ტილება, ამბობენ სჯობსო ეს მასო,
შედარებასა ნუ მოვშლით, უნდა თუ მათცა ესმასო,
ღვინსა გჯიჭუნებს ამასა, და გავკვეთებს ეს მასო,
ჭირსა უგუ-ჭურის სეკდასა, გულთა ღახუნათა ესმასო.

723.

ვინ ლალთან დაჭსდჳა აყიეი, მის წყალ-ოვერ გამომტე-
მელი,
ან ტკბილ-მეტეუჭლსა ენასა, უდრის გესლ-გამომტემელი,
გვრეთ ვერ მივჭეუჭ რიტორთა, უტები ბრძენთ სატემელი,
ბრძენო გენუჯ ტარისა, არა ჭყამს გამომტემელი.

724.

რად ჭყამდა გვზომ მუხიკთა, მელექსეთ თავს შეურეკდე,
მათ მარგარიტთა ნათქვამთა, ღორებს თრგუნჯთ შეუ-
რეკდე,
ან ვარდის ბაღსა ბუღბუღის, ნაყეფის გავატრეკდე,
მაგრამ ამაღ ვჭქქენ სეკდასა, დავჭსტემდე მიწეივ მო-
ვრეკდე.

725.

შოლექსენი ასე ითქვას, ბოლოც მმართებს შეუთაო,
ბატონი-ვი შეუდარო, სხუათ რუსთუჭლი გაუთაო,
კარგადა ვჭსთქვას ყუჭლას კაი, არ მგონია ვნანურაო,
ჟიდენ რამ ვჭსთქვას რასა ბრძანებთ, თუ ამაზედ გავათაო.

726.

სიბრძნის-მტდელნო კელის-მურელნო, გაიგონეთ განა
გესმისთ,
ორთა ბრძენთა მუხიკობა, გულს გაამებსთ განა გესმისთ,
ტკბილად არის შესახურეტი, სამსალეებრივ განა გესმისთ,
სიტყუა შაქართ-იადონთა, მელექსობა განა გესმისთ.

727.

იციო სიბრძნეს არა მალავს, მეფე არცა დიდებული,
გულსა შინა დაფარული, ამოიღეს შიდაბელი,
მიჯნურობა მრავალ-გუნად, თქეცს სსსპალები კადე-
ბული,
ზოგნი მსიძაუთ შეუდარეს, ზოგნი არის კიდებული.

728.

ეური მაპყაროთ წადიერად, ნურსად წახუალთ აქვ ებით,
მას უბრძანა თამარ-მეფემ, ბატონმა მსთქეა თავის ნე-
ბით,
ბეგრი რამ მსთქეცს მათ ამბავი, გარდალექსეს თარგმა-
ნებით,
ამის შემდგომ თქეცნც მოგინდესთ, მაგრამ მეფე დამა-
ნებით.

729.

მეფე ბევრს რამე შემოქრებს, მიჯნუროთა ერთად მობასა,
არ დაქსწეუტეს სიბრძნის წყაროსა, ენისა მესიკობასა,
აქებს შუქნება სიტურთეს, სიფიცხე კისკასობასა,
თუბცა ეწყალჯს მამინცა, არ აკლებს ლახუაროთ სობასა.

730.

რესთუტლი მოკლეს სიტყუთა, მზესავით ათინათინებს,
მეფე ღურის ტრემლსა დაწესედა, ჟურად რად ათინათინებს,
შოთა მისი სიბრძნის-ეტლზედა, თავსა მითათინათინებს,
ბატონი სჩარხავს სიტყუასა, თავს გარვს თქმად ათა-
ნათინებს.

731.

თუალს მიჯნურობით დაბმულსა, უნატრის ახლად ჩენასა,
უმზირდეს მიუტილებლად, უწეუტლად ტრემლას დენასა,
ენას მხმარებლობს მესიკობს, შეუძნდენ ურნი სმენასა,
მეტ მაქონ მათებრ მსმენელთა, ვიტყოდე მათ დენასა.

732.

ორი არის სიტყვს ტოდნა, სამღვდელთა და საერის,
სამღვდელისა მტოდინარე, საერისა მოერიო,
ამათ ორთავ მსტოდნებიათ, დაუჩაგრეთ მათ სწორიო,
თქვენც მოგსურდესთ მათი სიბრძნე, თუ ვინ ორშივე
გაერიო.

733.

აწ თქვენ გასინჯეთ რომელსაც, რომელი უკეთ მსტოდ-
ნოდეს,
სამღვდელთა ანუ საერო, მის მისს დროს რომელს მო-
ჭიანდეს,
ენას მსუბუქად ცუბილადრე, არ მობტყოდ მძიმედ მო-
სწონდეს,
ამის შეტყობა მინდოდეს, ნე მზრასსავთ ეს მოძღვროდეს.

734.

ენითა მსწოტეთ გოლეულს, ბაკეთ ამაქრებინებენ,
ველ-ქმნილსა ველ-ქმნილი სადა, სამებრად სადმე არებენ,
მიჯნურთა მოტრფაალეთა, მკეცებრივ არ უვანებენ,
კულაცა მებრძოლთა ძლეერთა, დევთა სრვად ალაშქარებენ.

735.

აწე ვაწეო მათი შედრა, უდარებდე კარგ სადავით,
თუცა ვიჯდე სიბრძნის-ეტლსა, ვიხმარებდე კარგ სადავით,
რად ჭვამს ბრძენთა არ სსენება, ვინ აჯობა ქაშხსა დავით,
მჭერეტთა შექა არ მოაკლდესთ, დუსჭირთ ექმნას ტურ-
ფა დავით.

736.

მათ დაურჩა მეერი რამე, სიბრძნეს ბოლო არ მოუღოს,
მეც რამ ვიცი არ დაუჭივარავ, ცოდნას კარგი არ მოუღოს,
აწ გამინჯეთ თქვენს წინაშე, ლექსი ცუბილი არ მომედოს,
მავრამ მამინც ამას მბრძანებთ, მათგან რამე ვარდმოქედოს.

737.

ჯასინჯეთ სიბრძნის ტრფიალნო; კარგად მითქმის თუ
ან ავად,
მინდა თქუენ გამოგარუენო, ან მინდა დასათვისაჲვად,
ერთ-ველ უფლისა საქმისა, ქარი მიქროდა ან ავად,
ბოლომდის არვის გაუშუტბს, სოფელი გაუძწარავად.

738.

მე ეს ბასი მასმოდა, შემრჩა ერთ-გულის ყურესა,
ვინ ბასობენ ღვინს სმენ, და მეკი მამაწუერესა,
ოდეს მე მოვრჩი ოვსეთსა, მათ აღარ მამაყურესა,
მარტო ლექსის თქმას დაესჯერდი, მე მისთვის მამა-
სურესა.

739.

ამას ის მსჯობს დრთის შიშხედა, საფუმუტელი კატმან
აგოს,

სიწმიდითა შეიუწაროს, სასოება ან გადაგოს,
მტკიცედ მქონდეს სიუწარული, ამ სამსავეს ზედ დააგოს,
მერმე საქმე მისი ნებით, წარემართოს რაც გააგოს.

